

Hogeschool
VAN HALL
LARENSTEIN

vooruit met de geit!

Vorbereidend beleidsonderzoek inzake
kinderboerderijenbeleid voor Gemeente Emmen

I.S. Geerst
M.M.P. Klein Haarhuis

Voorbereidend beleidsonderzoek inzake kinderboerderijenbeleid voor de gemeente Emmen

*Dient ter grondslag voor de besluitvorming omtrent eenduidige
beleidsvoering voor de initiatieven inzake kinderboerderijen binnen
de gemeente Emmen.*

April 2010, Leeuwarden

Onderzoeksrapport in het kader van de afstudeeropdracht Diermanagement
Hogeschool van Hall Larenstein instituut.

Studenten:	I.S. Geerst en M.M.P. Klein Haarhuis
Bedrijfsnaam:	Gemeente Emmen Dienst Gebied, "Emmen Revisited"
Adres:	Raadhuisplein 1 7811 AP Emmen
Coördinatoren:	R. Kwant, wijk/dorpscoördinator; P. Wallenaar, Senior- medewerker Bedrijfsbureau dienst Gebied
Begeleidende docenten:	J. Versteegh en M. Knibbe
Projectnummer:	594117

Voorwoord

Voor u ligt het onderzoeksrapport van Ingrid Geerst en Marjolein Klein Haarhuis, geschreven in het kader van een afstudeeronderzoek van de opleiding diermanagement aan het Van Hall Larenstein te Leeuwarden.

Dit rapport dient ter grondslag voor de besluitvorming omtrent eenduidige beleidsvoering voor de initiatieven inzake kinderboerderijen binnen de gemeente Emmen.

Graag maken wij van deze gelegenheid gebruik om iedereen te bedanken, die een bijdrage geleverd heeft aan de totstandkoming van dit onderzoeksrapport. Allereerst bedanken wij Roel Kwant en Petra Wallenaar hartelijk voor hun begeleiding vanuit de gemeente Emmen. De communicatie verliep naar onze mening altijd soepel, wat een prettige werksfeer gedurende de gehele afstudeer periode opleverde.

Uiteraard bedanken wij ook van harte alle respondenten voor hun support. Dankzij hun medewerking beschikten wij over alle benodigde informatie welke een grote bijdrage hebben geleverd aan ons onderzoek.

Verder bedanken wij Jesse Versteegh en Merijn Knibbe voor hun begeleiding vanuit het van Hall Larenstein Instituut. Mede dankzij hun is het hele afstudeer proces goed verlopen.

Dankbaar zijn wij ook voor de mooie grafische vormgeving in ons rapport, welke mogelijk zijn gemaakt met behulp van Robert Geerst en Patricia Ouwendijk.

Leeuwarden, April 2010

Ingrid Geerst en Marjolein Klein Haarhuis

Summary

“Vooruit met de geit” is a report about the research that has been done, in order to develop a new policy concerning petting zoos in the municipality of Emmen. Examination has been done to the possibilities for a clear policy concerning petting zoos, suitable for the municipality of Emmen. Literature research, open interviews and direct observations have been used to collect the required data. The research population is chosen select and contains beside the municipality of Emmen also the municipalities of Apeldoorn, Arnhem, Ede and Enschede including their petting zoos. There has also been looked to the possibility of exploitation by a care institution. For this, the four major care institutions of the province Drenthe have been approached; De Trans, Noorderbrug, PromensCare and Vanboeijen.

Research has shown that petting zoos are able to have multiple functions for the community. The most important one is getting people in contact with animals, nature and the live on a farm. Education for children is also shown to be an important function of a petting zoo. At this moment the municipality of Emmen hardly isn't using these multiple functions a petting zoo can have. The petting zoos in Emmen are smaller and less developed compared to the ones from the other municipalities. The difference is that the petting zoos in the other municipalities receive a structural subsidy from the local government. There is disparity in treatment, the incidental support from the municipality of Emmen various for every petting zoo. Remarkable is that the interviewed people of the petting zoos in the other municipalities are more pleased with the policy and the current situation than the ones interviewed in Emmen. Due to urbanization the petting zoos will become more important in the future. The small petting zoos in Emmen should definitely stay; they have a great added value to the livability of the villages and districts. This has the preference above creating one big petting zoo in the city of Emmen. Exploitation of a petting zoo by a care institution can be a positive development but less of an option for Emmen. A good alternative would be to organize work- and day activities for disabled people. A lot of the petting zoos are already busy developing this function.

The outcomes of the research have lead to three recommendations for the municipality of Emmen to choose from. The municipality could turn to structural subsidizing the petting zoos. They can put the practical policy on paper. Or they can think about raising the EOP subsidy for the villages and districts that own a petting zoo.

Samenvatting

“Vooruit met de geit” is een rapportage van het onderzoek dat is gedaan in het kader van een nieuw op te stellen beleid inzake kinderboerderijen. Er is onderzocht welke mogelijkheden er zijn om een eenduidig beleid op te stellen passend bij de gemeente Emmen. Voor dit onderzoek is er, door middel van zowel literatuuronderzoek, open interviews, als directe waarnemingen, gekeken naar de kinderboerderijen en de verschillende beleidsvoeringen van zowel de gemeente Emmen alsmede vier andere geselecteerde gemeenten. Deze vier gemeenten zijn: Apeldoorn, Arnhem, Ede en Enschede. Tevens is er gekeken naar de mogelijkheid van exploitatie van een kinderboerderij door een zorginstelling. Hiervoor zijn de vier grote zorginstellingen van Drenthe: De Trans, Noorderbrug, Promens Care en Vanboeijen, benaderd.

Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat kinderboerderijen meerdere functies kunnen bekleden. Een belangrijke functie van een kinderboerderij is mensen in aanraking laten komen met dieren, natuur en het boerenleven. Ook de educatieve functie van een kinderboerderij speelt een grote rol. Op het moment maakt de gemeente Emmen nauwelijks gebruik van deze functies die de dierenweides zouden kunnen bekleden. Een groot verschil tussen de gemeente Emmen en de overige onderzochte gemeentes is, dat het in Emmen vooral dierenweides betreft. De dierenweides zijn kleinschalig en vergeleken met de andere gemeenten minder ver ontwikkeld. De kinderboerderijen in de overige onderzochte gemeenten ontvangen een structurele subsidie in tegen stelling tot de gemeente Emmen. Hier bestaat er ongelijkheid betreft gemeentelijke steun; de incidentele steun die de gemeente verstrekt verschilt per dierenweide. Opmerkelijk is te zien dat de respondenten van de kinderboerderijen ook meer tevreden zijn dan de respondenten van de dierenweides in Emmen.

In de toekomst zullen kinderboerderijen een steeds belangrijker rol krijgen, dit door de verstedelijking in Nederland. De dierenweides in Emmen moeten zeker blijven bestaan, ze zijn een grote toegevoegde waarde voor de leefbaarheid van de dorpen en wijken. Dit heeft dan ook de voorkeur boven het creëren van bijvoorbeeld een stadsboerderij. Exploitatie van een kinderboerderij door een zorginstelling kan een positieve ontwikkeling zijn, maar dit is in Emmen niet zozeer een optie. Een goede optie zou wel zijn om op de dierenweides werk en dagbesteding te verschaffen voor mensen met een beperking. Vele dierenweides zijn al bezig met het uitbreiden van deze functie.

De uitkomsten van het onderzoek hebben geleid tot drie aanbevelingen waar de gemeente Emmen voor zou kunnen kiezen. De gemeente zou over kunnen gaan op het geven van een structurele subsidie. Ook zou het de praktische beleidsvoering op papier kunnen zetten. Een derde optie zou zijn om de EOP gelden te verhogen voor de dorpen en wijken die over een dierenweide beschikken.

Inhoudsopgave

DEEL I: ACHTERGROND

INLEIDING	10
BEGRIPSBEPALING	12
LEESWIJZER	13
1. METHODIEK.....	14
1.1 TYPE ONDERZOEK.....	14
1.2 ONDERZOEK ONTWERP.....	14
1.3 ONDERZOEKSPOPULATIE EN –STEEKPROEF	14
1.4 DATAVERZAMELING.....	15
1.4.1 <i>Velddocumenten</i>	15
1.4.2 <i>Directe waarneming</i>	17
1.4.3 <i>Open interviews</i>	17
1.5 DATA ANALYSE.....	18
1.5.1 <i>Labels</i>	20
1.5.2 <i>Matrix analyse</i>	21
1.5.3 <i>Betrouwbaarheid en validiteit</i>	23

DEEL II: RESULTATEN

2. VISIE OVER DE KINDERBOERDERIJ.....	25
2.1 EMMEN	25
2.1.1 <i>Gemeente</i>	25
2.2 ONDERZOCHE GEMEENTEN	26
2.2.1 <i>Apeldoorn</i>	26
2.2.2 <i>Ede</i>	27
2.2.3 <i>Enschede</i>	27
2.3 ZORGINSTELLINGEN.....	28
2.3.1 <i>De Trans</i>	28
2.3.2 <i>De Noorderbrug</i>	28
2.3.3 <i>Promens Care</i>	28
2.3.4 <i>Vanboeijen</i>	29
2.4 SUBCONCLUSIE	31
3. BELEID EN FINANCIËN	32
3.1 EMMEN	32
3.1.1 <i>De Gemeente</i>	32
3.1.1 <i>Respondenten kinderboerderijen</i>	35
3.2 ONDERZOCHE GEMEENTEN	35
3.2.1 <i>Apeldoorn</i>	35
3.2.2 <i>Arnhem</i>	36
3.2.3 <i>Ede</i>	36
3.2.4 <i>Enschede</i>	37
3.3 SUBCONCLUSIE	39

4.	TEVREDENHEID HUIDIGE SITUATIE.....	40
4.1	EMMEN	40
4.1.1	De gemeente	40
4.1.2	Respondenten dierenweides.....	40
4.2	ONDERZOCHE GEMEENTEN	41
4.2.1	Apeldoorn.....	41
4.2.2	Arnhem.....	42
4.2.3	Ede.....	42
4.2.4	Enschede.....	42
4.3	SUBCONCLUSIE	45
5.	KEURMERKEN.....	46
5.1	EMMEN	46
5.2	ONDERZOCHE GEMEENTEN	46
5.2.1	Apeldoorn.....	46
5.2.2	Arnhem.....	47
5.2.3	Ede.....	47
5.2.4	Enschede.....	47
5.3	SUBCONCLUSIE	48
6.	DE ZORGFUNCTIE VAN KINDERBOERDERIJEN	49
6.1	EMMEN.....	49
6.1.1	De Gemeente.....	49
6.1.2	De respondenten Emmen	49
5.2	ONDERZOCHE GEMEENTEN	50
5.2.1	Apeldoorn.....	50
5.2.2	Arnhem.....	50
5.2.3	Ede.....	50
5.2.4	Enschede.....	51
5.3	ZORGINSTELLINGEN	51
5.3.1.	De Trans	51
5.3.2.	Noorderbrug.....	52
5.3.3.	Promens care.....	52
5.3.4.	Vanboeijen.....	52
5.4	SUBCONCLUSIE	54
6.	EXPLOITATIE DOOR ZORGINSTELLING.....	55
6.1	EMMEN	55
6.1.1	De gemeente	55
6.1.2	De respondenten Emmen	55
6.2	ONDERZOCHE GEMEENTEN	55
6.2.1	Apeldoorn.....	55
6.2.2	Arnhem.....	56
6.2.3	Ede.....	56
6.2.4	Enschede.....	56
6.3	ZORGINSTELLINGEN	56
6.3.1	De Trans	56
6.3.2	Noorderbrug.....	57
6.3.3	Promens Care	57
6.3.4	Vanboeijen.....	57
6.4	SUBCONCLUSIE	59

7.	TOEKOMST KINDERBOERDERIJEN	60
7.1	EMMEN	60
7.1.1	De gemeente	60
7.1.2	Respondenten dierenweides.....	60
7.2	ONDERZOCHE GEMEENTEN	61
7.2.1	Apeldoorn.....	61
7.2.2	Arnhem.....	62
7.2.3	Ede.....	62
7.2.4	Enschede.....	63
7.3	ZORGINSTELLINGEN	63
7.4	SUBCONCLUSIE	65

DEEL III: BEOORDELING

DISCUSSIE.....	67
CONCLUSIE.....	72
AANBEVELINGEN.....	73
LITERATUURLIJST	75

BIJLAGE I:	EMMEN IN KAART
BIJLAGE II:	RESPONDENTEN IN KAART
BIJLAGE III:	DEFINITIE BEPALING 'KINDERBOERDERIJ'
BIJLAGE IV:	TOPIC LIJSTEN
BIJLAGE V:	RESPONDENTENLIJST
BIJLAGE VI:	LIJST KENMERKEN KINDERBOERDERIJEN

Deel I: Achtergrond

Inleiding

Naar aanleiding van het initiatiefvoorstel gemeentelijk dierenwelzijnsbeleid vanuit de fractie van Groen Links (GroenLinks, 2005) is er in 2006 door de raad van Gemeente Emmen de notitie 'zorg voor dieren' vastgesteld. Deze notitie heeft als doel: *'Het aangeven van de wijze waarop de gemeente Emmen de komende college periode uitvoering geeft aan de wettelijke taken en haar regisserende rol op het gebied van de zorg en bescherming van dieren.'* (Gemeente Emmen, 2007)

In deze notitie is tevens het beleid rondom kinderboerderijen weergegeven. Deze stelt dat de gemeente Emmen geen initiatieven tot hertenkampen, dierenweides en kinderboerderijen neemt en deze ook niet ondersteunt. Redenen hiervoor zijn: de al aanwezige kinderboerderij in Dierenpark Emmen en het pas opgerichte Natuur- en Milieu Educatiecentrum "Educohof"; podium voor duurzame leefomgeving. Hiermee is de gemeente van mening genoeg mogelijkheden gecreëerd te hebben op het gebied van interactie, voorlichting en educatie voor kinderen betreft dier, natuur en milieu. (Gemeente Emmen, 2007)

De gemeente Emmen heeft in de notitie 'zorg voor dieren' onder andere als uitgangspunt haar wettelijke taken ten uitvoer te brengen onder het motto: "wat we moeten doen, doen we goed". Omtrent kinderboerderijen wil de gemeente dat deze voldoen aan de betreffende wet- en regelgeving, welke voldoende waarborging bevat voor een goede zorg voor de dieren. Wat de gemeente echter in de praktijk ervaart is een regelmatige confrontatie met initiatieven of vragen vanuit bewonersgroepen om een kinderboerderij op te richten in diverse dorpen binnen de gemeente. Bij deze initiatieven speelt behalve het financiële aspect, de exploitatie ook een grote rol. De genomen initiatieven bevatten geen ideeën of voorstellen tot gedeeltelijke of volledige financiële zelfbedruiping en/of exploitatie verantwoordelijkheid. Ook wil de gemeente geen verantwoording dragen als het gaat om exploitatie. (Kwant, R., 2009) Aan de hand van deze situatie worden particuliere initiatieven in eerste instantie niet ondersteund, maar regelmatig komt de gemeente tot een besluit voor financiële bijdrage aan verbouw of nieuwbouw van bestaande voorzieningen. (Kwant, R., 2009)

Om deze redenen heeft wijk- en dorppontwikkeling Emmen Revisited (een samenwerkingsverband van vele partners, organisaties en bewoners met hart voor de wijken en dorpen in Emmen) een voorstel ingediend voor nadere richtlijnen met eenduidige beleidsvoering voor de initiatieven inzake kinderboerderijen binnen de gemeente. Met het oog op de knelpunten betreffende financiën en exploitatie ligt er tevens de vraag om de mogelijkheden te bekijken omtrent exploitatie door pedagogische zorginstellingen. (Kwant, R., 2009)

Onderzoeksopdracht

De opdracht vanuit wijk- en dorpontwikkeling luidt het uitvoeren van een beleidsvoorbereidend onderzoek als basis voor het opstellen van nadere beleidsregels inzake kinderboerderijen in de gemeente Emmen.

Het onderzoek is gericht op het inventariseren van de huidige beleidssituatie inzake kinderboerderijen van de gemeente Emmen en vergelijkbare gemeenten in Nederland.

Op grond van deze inventarisatie zal er een advies uitgebracht worden over de mogelijkheden voor een eenduidige beleidsvoering binnen de gemeente Emmen.

Doel

Het doel van dit onderzoek is het inventariseren en inzichtelijk maken van de beleidsvoering inzake kinderboerderijen en op basis daarvan een advies te geven over de mogelijkheden die de gemeente Emmen heeft voor het creëren van een eenduidige beleidsvoering.

Het uiteindelijke product zal voor de gemeente Emmen dienen als grondslag voor de besluitvorming omtrent eenduidige beleidsvoering voor de initiatieven van burgers inzake kinderboerderijen binnen de gemeente. (Wallenaar, P., 2009)

Centrale vraag:

Welke mogelijkheden zijn er voor de gemeente Emmen om een eenduidig beleid te kunnen voeren inzake kinderboerderijen?

Onderzoeksvragen:

- I Hoe verloopt de beleidsvoering, inzake kinderboerderijen, in de Gemeente Emmen en vergelijkbare gemeenten?*
 - a) Hoe ziet het gemeente beleid inzake kinderboerderijen er theoretisch uit?
 - b) Wat is het belang van een gemeentelijk beleid inzake kinderboerderijen?
 - c) Hoe zien de kinderboerderijen eruit en hoe zijn ze georganiseerd?
 - d) Hoe wordt de praktische visie van het beleid geïnterpreteerd en uitgevoerd?
 - e) Hoe gaan de gemeenten om met het dierenwelzijn in kinderboerderijen?
 - f) Welke doelen vervullen de kinderboerderijen binnen de gemeenten?
 - g) Wat zijn de toekomstige verwachtingen omtrent de kinderboerderijen?
- II In hoeverre kan het een optie zijn om de kinderboerderijen in de gemeente Emmen door pedagogische zorginstellingen te laten exploiteren?*
 - a) Wat zijn de voordelen om een kinderboerderij te laten exploiteren door een pedagogische zorginstelling?
 - b) Welke voorbeelden zijn er op het gebied van deze exploitatiewijze?
 - c) Is er interesse voor exploitatie vanuit een pedagogische zorginstelling?
 - d) In hoeverre zijn de kinderboerderijen geschikt voor exploitatie door een pedagogische zorginstelling?
 - e) Welke rol zal de gemeente Emmen gaan krijgen wanneer een kinderboerderij geëxploiteerd wordt door een pedagogische zorginstelling?

Begripsbepaling

Hieronder is de begrippenlijst weergegeven. Hierin worden de begrippen gedefinieerd waarvan verwacht wordt, dat ze een extra uitleg behoeven. Er wordt in deze lijst onderscheid gemaakt tussen dierenweide, hertenkamp en een kinderboerderij. In bijlage III staat uitgelegd hoe de uiteindelijke definitie van kinderboerderij tot stand gekomen is.

In dit rapport zullen tevens de termen wijkboerderij en stadsboerderij genoemd worden. Ondanks hun vaak uitgebreidere functie zullen deze in dit rapport onder de definitie van kinderboerderij vallen, tenzij het hun oorspronkelijke term bevat.

- Dierenweide	<i>Hier bestaat geen specifieke definitie voor. De Van Dale geeft voor een schapen- of koeveide de volgende definitie: Wei waarop schapen/koeien grazen. (VanDale, 14^e editie)</i>
In dit onderzoek zal de volgende definitie gebruikt worden: Afgeperkt stuk land, waarbinnen diverse dieren gehouden worden.
- Hertenkamp	Afgeperkt stuk land, waarbinnen herten gehouden worden. (Van Dale, 14 ^e editie)
- Kinderboerderij	Een speciaal voor recreatie ingericht terrein waar een verzameling van vooral inheemse diersoorten gehuisvest is. Hier kunnen kinderen, jongeren en volwassenen van alle slag dagelijks op educatieve wijze kennis maken met planten, dieren, voeding en de samenhang van de natuur. (Bijlage IV)
- Theoretische beleidsvoering	In dit onderzoek zal de volgende definitie gehanteerd worden: gemeentelijke beleidsvoering zoals opgenomen in de gemeentelijke beleidsnotities.
- Toekomstige verwachtingen	De verwachtingen voor aankomende raadsperiode (2010-2014)

Leeswijzer

Het verslag is opgebouwd uit drie delen: deel I: achtergrond, deel II: resultaten, deel III: de beoordeling. In deel I is de inleiding te vinden met daarin de onderzoeksopdracht, het doel van het onderzoek en de onderzoeksvragen. Tevens bevat dit deel het eerste hoofdstuk waarin een beschrijving van de gebruikte methoden en technieken staat. Vervolgens deel II; hier staan in hoofdstuk 2 tot en met 9 de resultaten van het onderzoek. Aan het einde van elk hoofdstuk is een overzichtstabel te vinden waarin in een paar punten de resultaten samengevat worden. Hierna volgt er een subconclusie van het hoofdstuk. Tenslotte deel III; hierin zijn de discussie, de conclusie en de aanbevelingen voor de gemeente Emmen te vinden.

1. Methodiek

1.1 Type onderzoek

Het onderzoek dat voor dit beleidsadvies is uitgevoerd, is een kwalitatief empirisch onderzoek. Het onderzoek is empirisch, omdat door waarnemingen vastgesteld is, wat er zich in de werkelijkheid (empirie) afspeelt. (Baarda en de Goede, 2005)

Dit onderzoek is gericht op de ontwikkeling van een theorie en wordt gestart om systematisch een theorie te ontwikkelen. Om deze reden spreken we hier van een explorerend onderzoekstype. (Baarda en de Goede, 2005)

1.2 Onderzoek ontwerp

Voor dit onderzoek is gekozen om een kwalitatief survey onderzoek uit te voeren. Het onderzoek heeft een richtinggevende maar open vraagstelling met als doel een inventarisatie van de onderzoeksverschijnselen. (Baarda en de Goede, 2005)

1.3 Onderzoekspopulatie en –steekproef

De onderzoekenheden en populatie verschillen in dit onderzoek per onderzoeksvraag.

Onderzoeksvraag I betreft de onderzoekseenheid van de gemeentelijke beleidsvoeringen inzake kinderboerderijen. Hier binnen vallen de respondenten van de gemeente Emmen en die van vergelijkbare gemeenten. De onderzochte gemeenten zijn geselecteerd door middel van een gerichte steekproef op basis van overeenkomstige geografische kenmerken ten opzichte van de gemeente Emmen. (Baarda en de Goede, 2005)

De onderzoekspopulatie betreft hier, naast de gemeente Emmen (tabel 1.1), de onderzochte gemeenten zoals weergegeven in tabel 1.2 en de kinderboerderijen welke in deze gemeenten aanwezig zijn. Binnen de getoonde gemeenten zijn niet alle bestaande geografische kenmerken aan bod gekomen. Daarom is er hier gebruik gemaakt van het zogenaamde ‘fuzzy matching’, waarbij er geselecteerd is op de volgende overeenkomstige kenmerken: de totale oppervlakte, een stedelijke kern, kleine omringende dorpen, het inwonersaantal en de aanwezigheid van een dierenpark.

Tabel 1.1: Geografische kenmerken gemeente Emmen

Gemeente	Inwoner aantal	Opp. gemeente (ha)	Dierenpark	Stedelijke kern	Dorpen
Emmen	109.439	34.624	Ja	Ja	Ja

Tabel 1.2: Geografische overeenkomsten gemeenten

Gemeente	Inwoner aantal	Opp. gemeente (ha)	Dierenpark	Stedelijke kern	Dorpen
Ede*	107.588	31.825	Nee	Ja	Ja
Enschede**	156.098	14.275	Ja	Ja	Ja
Apeldoorn** *	155.329	34.114	Ja	Ja	Ja
Arnhem****	143.596	10.153	Ja	Ja	Ja

* (Gemeente Ede, 2009)

** (Gemeente Enschede, 2009)

*** (Gemeente Apeldoorn, 2009)

**** (Gemeente Arnhem, 2008)

Onderzoeksvraag II betreft de onderzoekseenheid de zorginstellingen binnen de provincie Drenthe. De zorginstellingen 'de Trans', 'Vanboeijen', 'de Noorderbrug' en 'Promens Care' zijn door middel van een gerichte steekproef geselecteerd. Dit zijn de grootste pedagogische zorginstellingen in de provincie Drenthe die woon, begeleiding en werk- en dagbesteding bieden en tevens beschikken over het HKZ (Harmonisatie Kwaliteitsbeoordeling in de Zorgsector)-certificaat. Deze instellingen betreffen hier dan ook de onderzoekspopulatie.

1.4 Dataverzameling

Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van drie typen dataverzameling, namelijk: velddocumenten, directe waarneming en open interviews. Door middel van deze drievoudige aanpak is er een compleet beeld van de situaties verkregen. Om zo effectief en gestructureerd mogelijk de data te verzamelen, is er voor gekozen om te starten met het verzamelen van de velddocumenten. Hierna zijn er afspraken gemaakt voor de interviews. Voorafgaand aan de interviews van de kinderboerderij respondenten zijn er directe waarnemingen op de betreffende kinderboerderij uitgevoerd. Op deze manier is er voldoende kennis verkregen om de interviews af te kunnen nemen.

Bovendien heeft er een proefinterview plaats gevonden, teneinde de interviewmethode te toetsen.

1.4.1 Velddocumenten

Om het beleid inzake kinderboerderijen in de gemeente Emmen te begrijpen, te interpreteren en zo mogelijk te verklaren, is bij dit onderzoek gebruik gemaakt van bestaande informatie zoals bijvoorbeeld beleidsdocumenten.

Deze documenten worden ook wel velddocumenten genoemd. *"Velddocumenten zijn alle materialen in het veld die op papier of band zijn vastgelegd. Alle velddocumenten die relevant zijn voor de onderzoeksthematiek kunnen in de analyse worden betrokken."* ('t Hart, et al, 1998)

De documenten die hierbij gebruikt zijn, zijn weergegeven in tabel 1.3.

De beleidsdocumenten zijn telefonisch opgevraagd bij de betreffende gemeenten en aangevuld met beleidsdocumenten van gemeentelijke websites. De documenten welke via websites zijn verkregen, zijn gevonden door middel van de zoekfunctie op de gemeentesites. De volgende zoektermen zijn hierbij gebruikt: 'kinderboerderij', 'dierenweide' en 'dieren'.

Op 14 oktober vond de miniconferentie gemeentelijk dierenwelzijnsbeleid te Baarn plaats. De informatie die hier verkregen is, bleek niet nuttig voor dit onderzoek. Wel heeft deze miniconferentie bijgedragen aan de algehele indruk over de diversiteit van beleidsvoering inzake dierenwelzijn binnen de gemeenten in Nederland.

De, zoals boven beschreven, manier van dataverzameling is toegepast op de volgende onderzoeksvragen:

- Ia Hoe ziet het beleid inzake kinderboerderijen er theoretisch uit?
- Ib Wat is het belang van een gemeentelijk beleid inzake kinderboerderijen?
- Ie Hoe gaan de gemeenten om met het dierenwelzijn in kinderboerderijen?
- If Welke doelen vervullen de kinderboerderijen binnen de gemeenten?
- Ila Wat zijn de belangen om een kinderboerderij te laten exploiteren door een pedagogische zorginstelling?
- Ilb Welke voorbeelden zijn er op het gebied van deze exploitatiewijze?
- Ile Welke verantwoordelijkheden blijven er over voor de gemeente Emmen?

Tabel 1.3: Weergave van de gebruikte velddocumenten.

Gemeente	Velddocumenten
Apeldoorn	Aaien, voeren, spelen, leren Visie op de Apeldoornse kinderboerderijen
Arnhem	Jaarprogramma primair onderwijs 2009 – 2010 Natuurcentrum Arnhem
Ede	
Enschede	Meerjarenperspectief Kinderboerderijen Enschede 2009 – 2013
	“Dierenmanieren” Nota Dierenwelzijn Gemeente Enschede
	Toelichting op de Nota “Dierenmanieren”
Emmen	Notitie Zorg voor dieren, Gemeente Emmen
	Burger initiatief loont! Zelfstandig aanbesteden door wijk- en dorpsorganisaties, Gemeente Emmen dienst Gebied
	Programmabegroting 2010, Gemeente Emmen
	Publicatie vertrouwen geven, verantwoordelijkheid nemen, Stibabo
SKBN	SKBN Jaarverslag 2008
Dierenbescherming	Aanbevelingen gemeentelijk dierenwelzijnsbeleid 2008

1.4.2 Directe waarneming

Er zijn waarnemingen gedaan bij alle kinderboerderijen in de onderzochte gemeenten. Bijlage III bevat een lijst met kinderboerderij kenmerken, welke bruikbaar waren voor het onderzoek. Deze lijst is bij elke kinderboerderij ter plekke ingevuld, zodat er een goed beeld geschetst is van alle onderzochte kinderboerderijen.

Deze manier van dataverzameling is toegepast op één onderzoeksvraag, namelijk:

I c Hoe zien de kinderboerderijen eruit en hoe zijn deze georganiseerd?

1.4.3 Open interviews

Door middel van interviews is de praktische beleidsvoering inzichtelijk gemaakt. Er is voor dit onderzoek gebruik gemaakt van open interviews, de zogenaamde topicinterviews. Dat houdt in, dat er open vragen worden gesteld, maar dat de aan bod komende onderwerpen van te voren vast liggen. Deze onderwerpen zijn ontstaan door middel van een topiclijst (zie bijlage VI). De onderwerpen, die zijn aangehaald, lagen van tevoren vast, maar de juiste vraag- en antwoordformulering niet. In dit soort interviews is het voor de interviewer belangrijk telkens een volgende topic aan te brengen, in een zo logisch mogelijke volgorde, maar rekening houdend met het verloop van het gesprek. (Baarda en de Goede, 2005, blz 234)

Het interview was in dit onderzoek de belangrijkste wijze van data verzamelen en was dan ook van toepassing op alle onderzoeksvragen.

Hieronder worden de verschillende aspecten van de gebruikte interviewprocedure uitgelegd.

Respondenten

De respondenten die voor dit onderzoek zijn geïnterviewd staan vermeld in bijlage V. Hierbij zijn de respondenten van de kinderboerderijen voor de respondenten van de betreffende gemeente aan bod gekomen, zodat alle tussentijds verkregen informatie mee genomen kon worden in het interview.

Locatie

De interviews vonden plaats op de werkplek van de respondent zelf. Dit om de respondent zo min mogelijk te belasten met eventuele reistijden en dergelijke. De locaties verschillen hierdoor van kinderboerderij tot gemeentehuis.

Tijdsduur

De tijd die aan een interview werd gesteld was één uur. Dit bood genoeg ruimte voor de open structuur van de interviews.

Verloop

De interviews werden gestart met een inleiding over het onderzoek. Hierin kwam de doelstelling van het onderzoek en het interview aan bod. Ook zijn de respondenten gevraagd zichzelf voor te stellen aan de hand van: naam, bedrijf en functie binnen het bedrijf. Het moment van de inleiding gaf de respondenten tevens de mogelijkheid om eventuele vragen te stellen over het interview of het onderzoek.

Vervolgens werden de interviewvragen gestart aan de hand van de kernonderwerpen middels de topiclijst. Aan de hand van de doorvraag techniek is er voldoende, nuttige informatie verkregen van de respondenten.

Methode

Om de betrouwbaarheid van de interviews zo volledig mogelijk te waarborgen, zijn deze genotuleerd en digitaal opgenomen middels een voice-recorder.

Van deze gegevens is vervolgens een digitaal tekstbestand gemaakt. Al deze tekst bestanden zijn ter controle geretourneerd naar de geïnterviewde respondenten alvorens deze verwerkt zijn in de analyse.

1.5 Data analyse

In onderstaande paragraaf is de data analyse weergegeven. Hierin is de verwerking van de verkregen informatie uit de velddocumenten, de directe waarnemingen en de open interviews beschreven. De uiteindelijke kernlabels, welke aan bod komen bij de onderzochte gemeenten en zorginstellingen, zijn weergegeven in tabel 1.5. Aan de hand hier van is vergeleken, wat de meningen en/of feiten zijn van de verschillende bronnen. Vervolgens is uitgelegd hoe de resultaten zijn geanalyseerd om op deze manier antwoorden te krijgen op de gestelde onderzoeksvragen.

Tabel 1.5 : Verkregen gegevens data analyse

Onderwerp	Apeldoorn	Arnhem	Ede	Enschede	Emmen	Zorg instellingen
Respondenten in kaart	X	X	X	X	X	X
Visie over de kinderboerderij	X	X	X	X	X	X
Beleid en financiën	X	X	X	X	X	-
Tevredenheid huidige situatie	X	X	X	X	X	-
Keurmerken	X	X	X	X	X	-
De zorgfunctie van kinderboerderijen	X	X	X	X	X	X
Exploitatie door zorginstelling	X	X	X	X	X	X
Toekomst kinderboerderijen	X	X	X	X	X	X

X = Informatie over verkregen
- = Geen informatie over verkregen

1.5.1 Labels

Velddocumenten

Om het onderzoek op verschillende manieren te belichten en de situaties goed te kunnen interpreteren is gebruik gemaakt van de eerder beschreven velddocumenten (tabel 1.3). Door het flexibele verloop van de data verzameling en van de data analyse kwam deze data, in de vorm van kennis, van pas tijdens de interviews met de betreffende respondenten. Deze data gaf een goede ondersteuning voor het tot stand komen van de bevindingen ten opzichte van de praktische beleidvoering welke tijdens de interviews naar voren kwamen.

De velddocumenten zijn gereduceerd en gerubriceerd tot grove labels vanuit het oogpunt op de topics (bijlage IV) en de onderzoeksvragen. Tevens is er rekening gehouden met onderlinge verschillen en overeenkomsten qua inhoud en qua abstractiegraad. Hiermee is er structuur aangebracht in de gegevens om tot een zinvolle en herkenbare ordening te komen. Vervolgens zijn de grove labels, die verschillende maar ook gemeenschappelijke aspecten bezitten, terug gebracht tot kernlabels. Deze kernlabels zijn vervolgens verder geanalyseerd door middel van de matrix analyse (paragraaf 1.5.2).

Directe waarneming

Na invulling van de waarnemingslijsten (bijlage VI), zijn deze waar mogelijk gereduceerd en gerubriceerd vanuit het oogpunt van de topics en de onderzoeksvragen. Hierbij zijn de grove labels, die verschillende maar ook gemeenschappelijke aspecten bezitten, terug gebracht tot kernlabels. Deze kernlabels zijn vervolgens verder geanalyseerd door middel van de matrix analyse (paragraaf 1.5.2).

Open interview

Na het interview zijn de schriftelijke notities uitgewerkt tot een (digitaal) tekstbestand. De interviews zijn vervolgens nogmaals beluisterd en waar nodig inhoudelijk aangevuld. De tekstbestanden zijn hierna gerubriceerd tot grove labels. Nadat de tekstbestanden gecontroleerd en geretourneerd zijn door de betreffende respondenten, zijn deze gereduceerd en gerubriceerd vanuit het oogpunt van de topics en de onderzoeksvragen. Hierbij zijn de grove labels, die verschillen maar ook gemeenschappelijke aspecten bezitten, terug gebracht tot kernlabels. Deze kernlabels zijn vervolgens verder geanalyseerd door middel van de matrix analyse (paragraaf 1.5.2).

1.5.2 Matrix analyse

Per kernlabel zijn tabellen gemaakt om zo een duidelijk beeld te krijgen van alle verkregen informatie uit de drie verschillende data verzamelingmethoden. Er is hierbij gekeken naar eventuele dubbele data. In voorkomend geval zijn die samengevoegd (tabel 1.6).

Uiteindelijk is er gezocht naar verschillen, overeenkomsten en verbanden tussen de vijf gemeenten en de vier zorginstellingen binnen de betreffende kernlabels.

Zo is er bijvoorbeeld gekeken naar de verschillen, overeenkomsten en verbanden tussen de theoretische beleidvoeringen, visies en de exploitatiewijzen.

De resultaten uit de gesprekken met de gemeente Emmen zijn vervolgens naast de resultaten van de gesprekken met de respondenten van de dierenweides uit de gemeente Emmen, de gesprekken met de overige respondenten, de velddocumenten en de overige bronnen gelegd. Aan de hand van de verkregen inzichten is er uiteindelijk gekeken naar mogelijkheden welke de beleidsvoering inzake kinderboerderijen van de gemeente Emmen kan verbeteren met als doel de gemeente Emmen, aan de hand van de getrokken conclusies, meerdere adviezen voor te leggen, waarna er binnen de gemeente Emmen besloten kan worden om wellicht één of meerdere adviezen door te voeren.

Tabel 1.6: Voorbeeld datamatrix

De cijfers staan voor de data, verkregen uit verschillende bronnen, behorende bij de betreffende respondent. De hoofdletters voor de cijfers duiden op de bijbehorende kernlabels.

Kernlabel	Gemeenten	Respondenten	Interviews	Velddocumenten	Waarneming
A Respondenten In kaart	Apeldoorn	Gemeente	A 1	A 1	A 2
		KB Laag Buurlo & De Maten	A 2	A 2	
		KB Malkenschoten	A 3	A 3	
	Arnhem	Gemeente	A 4	A 4	A 5
		KB Presikhaaf & Korenmaat	A 5	A 5	
	Ede	Gemeente	A 6	A1	A2
		KB de Proosdij	A 7	A2	
		KB Oude Hofstede	A 8	A3	
	Emmen	Gemeente	A 9	A 9	A 10
		KB Beatrixhoeve	A 10	A 10	
		KB De Ruif	A 11	A 11	
		KB De Wenke	A 12	A 12	
		KB Distelvink	A 13	A 13	
		KB Griendtsveenpark	A 14	A 14	
		KB Wildhof	A 15	A 15	
	Enschede	Gemeente	A 16	A 16	A 17
		KB De Wesseler	A 17	A 17	
		KB Noord	A 18	A 18	
		KB 't Wooldrik	A 19	A 19	
	Zorginstellingen	De Trans	A 20		
		Noorderbrug	A 21		
		Promens Care	A 22		
		Vanboeijen	A 23		

Label	Gemeenten	Respondenten	Interviews	Velddocumenten	Waarneming
B De zorgfunctie van kinderboerderijen	Apeldoorn	Gemeente KB Laag Buurlo & De Maten KB Malkenschoten	B 1 B 2 B 3	B 1 B 2 B 3	B 2 B 3
	Arnhem	Gemeente KB Presikhaaf & Korenmaat	B 4 B 5	B 4 B 5	Etc.
	Ede	Gemeente KB de Proosdij KB Oude Hofstede	B 6 B 7 B 8	Etc.	
	Emmen	Gemeente KB Beatrixhoeve KB De Ruif KB De Wenke KB Distelvink KB Griendtsveenpark KB Wildhof	Etc.		
	Enschede	Gemeente KB De Wesseler KB Noord KB 't Wooldrik			
	Zorginstellingen	De Trans Noorderbrug Promens Care Vanboeijen			
C Exploitatie door zorginstelling	Apeldoorn	Gemeente KB Laag Buurlo & De Maten KB Malkenschoten	C1, C2, etc.	Etc.	
	Arnhem	Gemeente KB Presikhaaf & Korenmaat	Etc.		
	Ede	Gemeente KB de Proosdij KB Oude Hofstede			
	Emmen	Gemeente KB Beatrixhoeve KB De Ruif KB De Wenke KB Distelvink KB Griendtsveenpark KB Wildhof			
	Enschede	Gemeente KB De Wesseler KB Noord KB 't Wooldrik			
	Zorginstellingen	De Trans Noorderbrug Promens Care Vanboeijen			

1.5.3 Betrouwbaarheid en validiteit

In een kwalitatief onderzoek zijn er veel manieren welke de betrouwbaarheid en validiteit kunnen verstoren. Het is daarom van belang om geschikte methodes in het onderzoek toe te passen, welke kunnen waarborgen dat de conclusies betrouwbaar en valide zijn. (Baarda en de Goede, 2005)

Betrouwbaarheid

Om verstoringen door middel van veronderstellingen en vooroordelen te minimaliseren dient het onderzoek representatief te zijn. (Baarda en de Goede, 2005) Dit is gewaarborgd door het proefinterview en tevens door het categoriseren van de gemeenten en pedagogische zorginstellingen aan de hand van de labels. De velddocumenten, de waarnemingen en de geïnterviewde personen zijn tevens per gemeente of pedagogische zorginstelling gecategoriseerd aan de hand van de grove labels en vervolgens in de kernlabels. (zie tabel 1.6) Op deze manier kwamen eventuele onvolledigheden in de data aan het licht en konden deze aangevuld worden.

Om verstoring in objectiviteit niet in gevaar te brengen zijn de interviews door twee personen afgenomen. Dit heeft het gevaar van insluipende vooroordelen of veronderstellingen aanzienlijk verlaagd. Door tevens gebruik te maken van de topic lijst is afleiding een minimale stoorfactor geweest. (Wester, 1991)

Om ook zeker te zijn van correcte informatie welke verkregen zijn middels de interviews, zijn deze ter controle geretourneerd naar de betreffende respondenten en zijn de eventuele opmerkingen in het tekst bestand verwerkt.

Tijdens het gehele onderzoek zijn er verslagobservaties vastgelegd welke zijn bijgewoond door expertbegeleiders. Door een heldere kijk zijn deze veelal sneller in staat geweest om eventuele veronderstellingen en/of misleidingen te achterhalen. (Baarda en de Goede, 2005)

Validiteit

Dankzij de triangel aanpak bij de dataverzameling zijn de gegevens verzameld vanuit verschillende invalshoeken. Zo is er een volledig beeld van de situatie ontstaan, zowel theoretische als praktisch. Doordat er meerdere onafhankelijk van elkaar verkregen data wordt gebruikt, geven deze drie toegepaste dataverzameling methoden ondersteuning aan elkaar, wat de validiteit verhoogd. Behalve deze triangel methode is er ook gebruik gemaakt van verschillende bronnen. Door het interviewen van verschillende partijen en hierbij dezelfde onderwerpen te belichten, is de verstoring in de data minimaal. (Bergsma, 2003) Een voorbeeld hiervan is het vragen naar het gemeentelijk beleid bij zowel de beheerders van de kinderboerderijen als bij de betreffende gemeente.

Deel II: Resultaten

2. Visie over de kinderboerderij

Dit hoofdstuk gaat over het belang van kinderboerderijen in het algemeen, welke functies deze bekleden en de redenen waarom de gemeenten financiële hulp bieden. Tevens zal er in gegaan worden op de verschillende visies van de onderzochte kinderboerderijen.

2.1 Emmen

2.1.1 Gemeente

Kinderboerderijen zijn een goed middel om mensen met dieren te confronteren. Bezoekers kunnen hier zien hoe dieren leven en wat mensen aan dieren kunnen hebben. Een kinderboerderij kan werk- en/of dagbesteding verschaffen voor veel mensen en bezoekers kunnen plezier aan de dieren beleven. Tevens hebben kinderboerderijen een educatieve functie. (Holman, 2010)
Emmen ligt in een buitengebied; *“Je kunt hier geen kind vinden, dat niet weet wat een koe, een varken, een geit of schaap is.” Die kennen ze allemaal wel.* (Holman, 2010)

2.1.2 Dierenweides

Vanuit de dierenweides wordt aangegeven, dat kinderboerderijen een educatieve functie hebben, het een laagdrempelige locatie is waar mensen uit de buurt terecht kunnen en waar ze in aanraking kunnen komen met dieren. (Blauwgeers, 2009) (Gert, 2010) (Katoen, 2010) (Mues, 2009) (van Winsen, 2010) (Wolters, 2009)
De dierenweides hebben een grote meerwaarde, gezien kinderen in dorpen amper nog in aanraking komen met dieren uit de omgeving en hier nog weinig over weten. (Gert, 2010) (Wolters, 2009) Mensen houden van contact met dieren en agrarische bedrijven zijn nauwelijks nog toegankelijk. (Katoen, 2010) (Wolters, 2009)
De aanwezigheid van een kinderboerderij in de omgeving is tevens belangrijk voor de omgang tussen kind en dier, voor kinderen die daar normaliter geen kans toe hebben. (Gert, 2010) Kinderboerderijen zorgen ook voor het behoud van leefbaarheid in het dorp. (Katoen, 2010) (Wolters, 2009)
Het is voor een dorp of wijk belangrijk de kinderboerderij dichtbij te hebben, kinderen zullen hiervoor niet snel naar een ander dorp uitwijken. (Gert, 2010) (van Winsen, 2010) (Wolters, 2009)
Om deze reden is het ook beter om in Emmen meerdere kleine dierenweides te houden in plaats van één grote kinderboerderij in de stad. (Gert, 2010) (Katoen, 2010) (van Winsen, 2010) (Katoen, 2010)
Van Winsen (2010) haalt het belang van educatie nog extra aan. Kinderen moeten met dieren opgevoed worden, ze kunnen niet alles uit een boek leren. Het meehelpen op een kinderboerderij vergroot het verantwoordelijkheidsgevoel bij kinderen aanzienlijk.

2.2 Onderzochte gemeenten

2.2.1 Apeldoorn

Het belang van de kinderboerderijen is voor de gemeente Apeldoorn voornamelijk kinderen in aanraking laten komen met dier en natuur. Een van de sterkste kwaliteiten van kinderboerderijen is, dat het laagdrempelige voorzieningen betreffen, waar iedereen welkom is. Mensen kunnen hier met dieren in contact komen en leren hoe er met dieren omgegaan dient te worden. (Bennink, 2009) (Gemeente Apeldoorn, 2001) (van Leeuwestijn, 2009). De omgang van mens en dier werkt door op de omgang van mensen onderling. Dit maakt, dat kinderboerderijen ook een groot maatschappelijke functie vervullen. (van Leeuwestijn, 2009)

Door de intensieve veehouderij wordt het steeds lastiger om bij boeren bedrijven zomaar een kijkje te nemen. Hierdoor komen kinderen steeds minder in contact met het boeren leven. (Bennink, 2009) (Van Leeuwestijn, 2009) Een kinderboerderij kan tegenwicht bieden aan de steeds toenemende stedelijke- en moderne leefomgeving. Kinderen leren zorg te dragen voor dier en leefomgeving en leren tevens waar voedsel vandaan komt. (Bennink, 2009)

De gemeente geeft tevens aan, dat een kinderboerderij een mooi en goed middel is om als gemeente in contact te komen met de burgers en om gemeentelijke doelstellingen, zoals natuurbeleving en waardering van de leefomgeving, te realiseren. (Bennink, 2009)

Voor de gemeente Apeldoorn is het belangrijk, dat kinderboerderijen aspecten omvatten op het gebied van educatie, recreatie, therapeutische zorg en sociale cohesie. (Bennink, 2009) (Gemeente Apeldoorn, 2001)

De kinderboerderijen Laag Buurlo en De Maten streven de bovenstaande aspecten van de gemeente na, waarbij het aspect dierenwelzijn hoog staat aangeschreven. De prioriteiten op de kinderboerderijen Laag Buurlo en De Maten zijn als volgt: als eerste het dierenwelzijn, als tweede de bezoekers, als derde de medewerkers en tenslotte als vierde de cliëntenzorg. (Pols, 2009)

Kinderparadijs Malkenschoten heeft voornamelijk een recreatieve functie, de kinderboerderij is meer richting een familiepark ontwikkeld. Naast educatie is de recreatieve functie voor het park van groot belang. De andere kinderboerderijen moeten hiernaast ook zeker blijven bestaan. Deze laagdrempeligheid en de uitgebreidere educatieve functie zijn zeer belangrijk voor een gemeente. (Van Leeuwestijn, 2009)

2.2.2 Arnhem

In Arnhem wordt er heel duidelijk voor de educatieve functie van de kinderboerderijen gekozen. Hun prioriteit is dan ook de natuur dichterbij de stedelijke bevolking te brengen. De twee kinderboerderijen vallen onder het Natuurcentrum Arnhem en deze verzorgt in principe al het natuur en milieu onderwijs voor de Arnhemse basisscholen. (Visser, 2009)

Centraal in het werk van Natuurcentrum Arnhem staan beleving en het genieten van het bezig zijn met natuur en leefomgeving. Verder wordt er uiteraard ook gewerkt aan kennis, inzicht en waardering voor de natuur en leefomgeving. Op deze manier

kan er, vanuit een positieve beleving, belangstelling worden gewekt voor de natuur- en milieuproblematiek. (Gemeente Arnhem, 2009a)

2.2.2 Ede

In Ede worden kinderboerderijen voornamelijk gezien als een plek waar kinderen op een ontspannen manier met dieren om kunnen gaan en hierbij leren respect te hebben voor dieren. Kinderboerderijen zijn voornamelijk van nut in kinderrijke wijken en het is belangrijk dat deze openbaar toegankelijk zijn, over lange openingstijden beschikken en mogelijkheden bieden tot vrijwilligerswerk. (Plantinga, 2009)
Kinderboerderij De Oude Hofstede streeft voornamelijk naar een wijkboerderij functie, waar kinderen langs kunnen komen en kunnen helpen met de dagelijkse werkzaamheden. Ook ouderen kunnen hier langskomen en herinneringen aan het vroegere boerenleven ophalen. Een kinderboerderij is een recreatieve voorziening die vooral in deze tijd, waar kinderen veel achter de computer zitten, erg belangrijk is. (Klinkenberg, 2009)

Daarnaast heeft een kinderboerderij, meent De oude Hofstede, een educatieve functie voor bijvoorbeeld huisdiereigenaren en scholen. Ook is er ruimte voor werk- en/of dagbesteding voor mensen met een beperking. (Klinkenberg, 2009)
Bij kinderboerderij de Proosdij ligt het anders. Zij zijn in eerste instantie gericht op het creëren van een zinvolle werk- en/of dagbesteding voor mensen met een verstandelijke beperking en zorgen zij dat de cliënten integreren in de maatschappij. Verder dient de kinderboerderij laagdrempelig te zijn voor iedereen en er dient voldoende educatie te zijn voor kinderen. Een kinderboerderij is een recreatieve plek, een ontmoetingsplek voor mensen uit de buurt. Een kinderboerderij heeft tevens een knuffelfunctie, met name door het contact met de dieren. En een kinderboerderij heeft natuurlijk ook een boerderijfunctie. De bezoekers ervaren de ouderwetse boerderij. (Kolhoff, 2009)

2.2.3 Enschede

Voor Enschede is het uitgangspunt de mensen, waaronder voornamelijk kinderen, kennis te laten maken met de dieren en de werkzaamheden op een boerderij. Natuur- en milieu educatie is een belangrijke taak voor de kinderboerderijen. Zo ontstaat er meer binding met dieren en de natuur onder de kinderen die opgroeien in de stad. Op de drie kinderboerderijen in Enschede zijn meerdere educatieve projecten gaande. (van der Zee, 2009) (Ketzer, 2010) (Wachtmeester, 2009) (Haghuys 2010)
Vanuit de gemeente is het streefpunt, dat elke kinderboerderij zijn eigen educatieve thema krijgt. De gemeente geeft duidelijk aan, dat kinderboerderijen meer zijn dan alleen een plek om dieren te zien. Kinderboerderijen vervullen meerdere rollen en hebben meerdere functies, hierdoor hebben ze een grote maatschappelijke waarde. Mensen die aan de "zijkant" van de samenleving staan, vinden op een kinderboerderij een beschermde plek of werkomgeving. (van der Zee, 2009) Ook activeren de kinderboerderijen een breed netwerk van vrijwilligers. Dit actieve netwerk is uniek en bijzonder in zijn soort. Er is bijna geen andere maatschappelijke voorziening met zoveel vrijwilligers. (Gemeente Enschede, 2009)

"Kinderboerderijen hebben het magische effect op mensen, dat het alle kleuren en vormen van de samenleving elkaar op een ongedwongen manier kan laten

ontmoeten". (van der Zee, 2009)

Ontmoetingen tussen alle groepen in de samenlevingen gebeuren op een kinderboerderij spontaan, daar hoeft niemand iets voor te doen. Hierdoor wordt er op een kinderboerderij, in ongedwongen sfeer, bijgedragen aan de integratiedoelstellingen en wijkontwikkelings opgaven van de gemeente zonder dat de gemeente er ook maar iets voor hoeft te doen. (Gemeente Enschede, 2009b) Dhr. Haghuis (2010) benadrukt dat dieren hét middel zijn om voor de mensen een ontmoetingsplek te creëren. Dieren brengen mensen tot rust en tot zichzelf. Tevens is het een plek voor scholen. Deze hebben niet de mogelijkheid om voor natuur educatie naar het buitengebied te gaan. Kinderboerderijen zijn daarentegen makkelijk bereikbaar voor scholen. (Haghuis 2010)

De gemeenten in Nederland moeten gaan beseffen, dat kinderboerderijen één van de beste middelen zijn om de burger te bereiken. Een kinderboerderij is laagdrempelig, een wijkaccommodatie en ontvangt grote aantallen bezoekers.

Dit biedt veel mogelijkheden voor de gemeente omtrent hun maatschappelijke doelstellingen. (Haghuis 2010)

Op kinderboerderij Noord draait het bij de kinderboerderij voornamelijk om de leuke en ongedwongen sfeer. De kinderboerderij is voor hun een plek waar kinderen uit zichzelf heen kunnen gaan en tussen de dieren kunnen zijn. Het dient voor de kinderen vooral als ontspanning. Leren moeten kinderen op school al genoeg. Het welzijn van de dieren staat er op de eerste plek. (Wachtmeester, 2009)

Kinderboerderij 't Wooldrik laat weten vooral een leuke publieke en warme plek voor de bezoekers te willen zijn. Er wordt benadrukt dat het contact met de dieren, vooral voor kinderen met een verstandelijke beperking, erg belangrijk kan zijn. Wat de dieren betreft; deze zal de kinderboerderij nooit aan een handelaar verkopen. Ze mogen op de boerderij oud worden. (Ketzener, 2010)

2.3 Zorginstellingen

2.3.1 De Trans

De Trans vindt dieren belangrijk, dieren horen bij de samenleving. Waar dieren zijn, zijn mensen, dieren trekken mensen aan. Voor een kinderboerderij is het belangrijk dat deze goed georganiseerd is en goed begeleid wordt, zodat de kwaliteit gewaarborgd blijft. (Fransbergen, 2009)

2.3.2 De Noorderbrug

Volgens van Hall (2010) hebben kinderboerderijen altijd een meerwaarde, bovenal in stedelijke gebieden. De maatschappelijke functie van een kinderboerderij is vooral hier erg van belang.

Zowel kinderen als volwassenen hebben soms geen idee meer hoe het agrarische leven eruit ziet en mensen lopen niet zomaar meer een boerderij op. Belangrijk is dat een kinderboerderij een laagdrempelige voorziening is. (van Hall, 2010)

2.3.3 Promens Care

Het is belangrijk dat een kinderboerderij echt van een dorp of een wijk is. Bewoners steken er door middel van vrijwilligerswerk veel tijd en energie in en krijgen hierdoor

een band met de kinderboerderij.

Een kinderboerderij is vooral van belang voor opgroeiende kinderen. Op deze manier kunnen ze in aanraking komen met dier en natuur. Ook zijn kinderboerderijen een goed middel voor educatie op de lagere scholen, onder andere door het aanbieden van lesruimte en lesprojecten. Kinderboerderijen zijn verder zeer geschikt om werk te bieden aan mensen met een beperking. Dit kan in de vorm van arbeidsmatige dagbesteding, maar ook in vorm van arbeidsre-integratie voor de doelgroepen van Promens Care. Voor ernstig beperkte mensen is er op een kinderboerderij de mogelijkheid tot zintuig of prikkel beleving.

In Emmen zal vooral de maatschappelijke functie van een kinderboerderij belangrijk zijn, meent Promens Care. Het kennis laten maken met het agrarische leven zal minder van toepassing zijn in Emmen, omdat dit volop in deze omgeving aanwezig is. (van der Velde, 2009)

2.3.4 *Vanboeijen*

Kinderboerderijen hebben voornamelijk een sociaal en maatschappelijk aspect. De omgang met dieren heeft een positief effect op de ontwikkeling van sociaal gedrag van kinderen. Bezoekers kunnen genieten van al het mooie en leuke van de kinderboerderij en mensen met een beperking kunnen hier een zinvolle en nuttige werk- en/of dagbesteding vervullen. (Vanboeijen, 2009)

Overzicht tabel

Tabel 2.1: Samenvatting resultaten visie over de kinderboerderij

Visie kinderboerderij	Gemeente Emmen	Dierenweides Emmen	Apeldoorn	Arnhem	Ede	Enschede	Zorginstelling
In aanraking komen met dier en natuur, het boerenleven	X	X	X	X	X	X	X
Educatie voor kinderen van basisscholen	X	X	X	X	X	X	X
Werkplek voor vele mensen; cliënten vanuit de zorg, reclassering, stagiaires en vrijwilligers	X	-	X	-	X	X	X
Laagdrempelig	-	X	X	-	X	X	X
Ontmoetingsplek voor mensen uit de buurt	-	X	X	-	X	X	-
Recreatieve functie	-	-	X	-	X	X	-
Middel om vanuit de gemeente, burgers te bereiken en aan de gemeentelijke doelstellingen te voldoen	-	-	X	-	-	X	-
Leefbaarheid creëren in het dorp	-	X	-	-	-	-	-

X	Is naar voren gekomen uit de resultaten
-	Is niet naar voren gekomen uit de resultaten

2.4 Subconclusie

Het grootste belang van kinderboerderijen is dat mensen, voornamelijk kinderen, in aanraking kunnen komen met dier, natuur en met het boerenleven. Dit is bij zowel de gemeente Emmen als bij de andere onderzochte gemeenten naar voren gekomen. Tegenwoordig kunnen de mensen niet meer zomaar de boer op. Zowel kinderen als volwassenen weten hierdoor amper nog wat af van het boerenleven. Een kinderboerderij daarentegen, is een laagdrempelige voorziening waar mensen uit de buurt heen kunnen gaan.

Vanuit de dierenweides van Emmen is naar voren gekomen, dat dierenweides een stukje leefbaarheid in het dorp creëren. Tevens vinden zij de educatie belangrijk, ook in de dorpen komen kinderen steeds minder in contact met dieren. Holman denkt hier echter anders over. Hij is van mening, dat kinderen in een in een gemeente met een omvangrijk landelijk gebied sneller in contact komen met dieren en wel weten wat een koe, varken, geit of schaap is.

In de andere onderzochte gemeenten kwam tevens naar voren, dat kinderboerderijen vele verschillende functies bieden voor de maatschappij. Kinderboerderijen hebben bijvoorbeeld een recreatieve functie. Dieren brengen de mensen tot rust.

Kinderboerderijen functioneren ook als een ontmoetingsplek. Alle kleuren en vormen van de maatschappij bezoeken de kinderboerderij. Mede hierdoor zijn kinderboerderijen dan ook een mooi middel voor de gemeente om in contact te komen met de burgers en kan de kinderboerderij bijdragen leveren aan het behalen van gemeentelijke ambities.

Een belangrijke functie van de kinderboerderij, die alle respondenten deelden, is de educatie. Kinderen leren er over dier en natuur. Basisscholen kunnen erheen voor natuur en milieu educatie. Een kinderboerderij is uiterst geschikt om op een ontspannen manier belangstelling te wekken voor natuur en milieu problematiek. Zowel de onderzochte gemeenten als de zorginstellingen, zijn net als de gemeente Emmen van mening, dat het omgaan met dieren positief is voor de ontwikkeling van sociaal gedrag van kinderen. Kinderen leren zorg te dragen voor zowel dieren als de leefomgeving. Het meewerken op een kinderboerderij geeft ze tevens een verantwoordelijkheidsgevoel. Vele mensen kunnen een plek vinden op een kinderboerderij, namelijk: stagiaires, mensen van de reclassering, mensen met een uitkering, mensen met een beperking en natuurlijk ook vele vrijwilligers.

3. Beleid en financiën

3.1 Emmen

3.1.1 De Gemeente

“Initiatieven tot hertenkampen en kinderboerderijen zijn door de gemeente niet genomen en/of (financieel) ondersteund in verband met de aanwezigheid van een dierentuin (met kinderboerderij) in Emmen. Incidenteel wordt een bijdrage geleverd in de kosten van voorzieningen. Er zijn plannen in Emmen te komen tot een Natuur- en Milieu Educatiecentrum (NME). De gemeente vindt dat hiermee voldoende mogelijkheden zijn voor voorlichting en educatie over dieren. In Emmen zijn op enkele plaatsen initiatieven van bewoners voor zgn. dierenweides, waar wat kleinvee rondloopt, bijvoorbeeld in Zwartemeer, Nieuw-Weerdinge en Emmer Compascuum. In Erica is een hertenkamp (Het Griendtsveenpark). Dit zijn kleinschalige particuliere initiatieven, door vrijwilligers beheerd.

Kinderboerderijen moeten voldoen aan wet- en regelgeving. Deze bevat voldoende waarborgen voor een goede zorg van de dieren. De Stichting Kinderboerderijen Nederland heeft een checklist ontwikkeld om te toetsen of een kinderboerderij voldoet aan deze eisen. Voor de gemeente Emmen is uitgangspunt van beleid, dat de kinderboerderijen voldoen aan de geldende wet- en regelgeving, zoals vertaald in de checklist van de Stichting Kinderboerderijen.” (Gemeente Emmen dienst gebied, 2007)

Boven staat het huidige beleid omtrent kinderboerderijen van de gemeente Emmen beschreven. Holman (2010) geeft hierbij aan dat het uitgangspunt van de gemeente is, dat het initiatief tot een kinderboerderij of een dierenweide vanuit de inwoners zelf dient te komen en niet vanuit de gemeente. De gemeente steunt de inwoners hierbij, echter stimuleert dit niet. Er wordt veel waarde gehecht aan eigen inzet vanuit de inwoners. Extra recreatieve voorzieningen dienen dan ook geheel door de inwoners geëxploiteerd te worden. Wanneer er goede voorstellen bij de gemeente ingediend worden, zal de gemeente altijd bereid zijn deze (wellicht deels) te honoreren. Echter er worden geen middelen op voorhand ingezet. (Holman 2010)

Huidige voorbeelden:

De gemeente bezit erg veel sporthallen. De gemeente heeft deze geplaatst, omdat hier veel vraag naar was, maar worden door de inwoners zelf geëxploiteerd.

Hiertoe moet men bereid zijn wanneer ze een sporthal in hun dorp willen. De gemeente wil hier best geld in steken, maar wanneer de inwoners deze niet meer kunnen exploiteren dan gaat het dicht.

Zo heeft de gemeente ook drie openlucht zwembaden. Dit is erg veel. Dat vind de gemeente prima, maar deze moeten ook door de inwoners zelf geëxploiteerd worden. Wanneer de behoefte groot genoeg is, gaat de exploitatie ook prima en willen de inwoners er best werk en vrije tijd in steken. (Holman, 2010)

Om onder andere deze eigen inzet en verantwoordelijkheid van de inwoners te stimuleren heeft de gemeente de EOP's in het leven geroepen (Bijlage I). De EOP's krijgen een buurtbudget dat aan externe zaken kan worden besteed. Deze gelden

kunnen ze besteden aan onderhoud en inrichtingswerkzaamheden, maar ook aan sociale activiteiten. (Holman, 2010) (Lunsing, 2009)

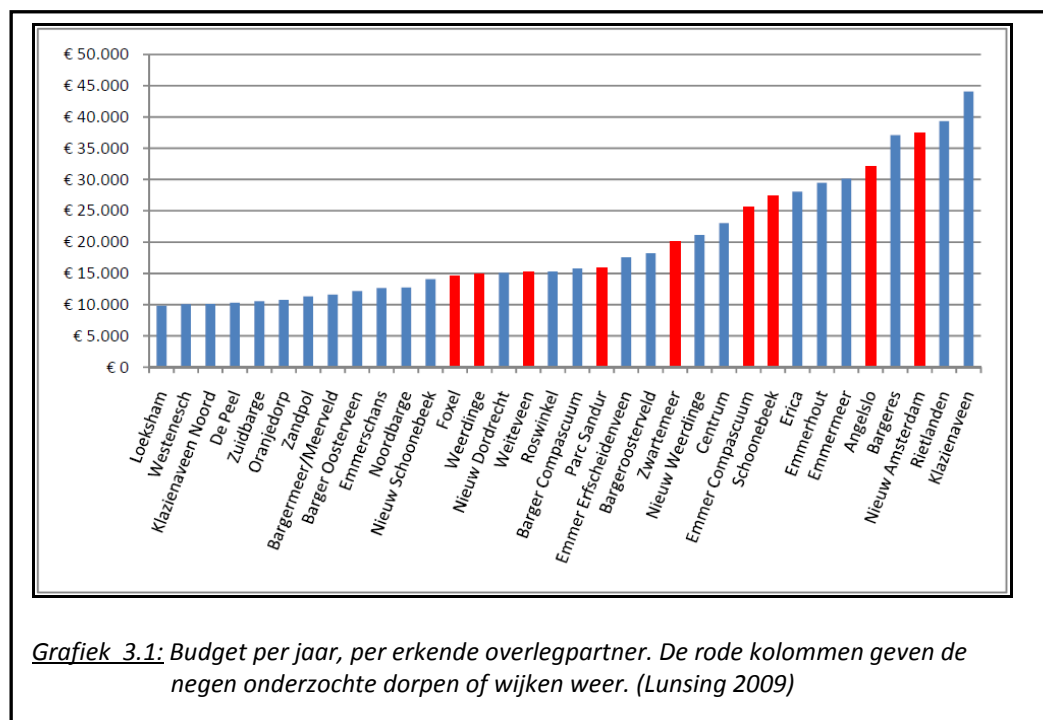
Aan het besteden van de buurtbudgetten zijn drie voorwaarden verbonden:

- 1) de leefbaarheid van het dorp of de wijk moet versterkt of tenminste in stand worden gehouden;
- 2) voor het project zijn geen alternatieve financiële middelen beschikbaar;
- 3) het project mag niet in strijd zijn met het beleid of met de onderhoudsplanning van de gemeente. (Holman, 2010) (Lunsing, 2009)

Voorbeeld:

De gemeente legt een speeltuin aan ter uitvoering van het bestemmingsplan. Deze bevat een X aantal speeltoestellen. Nu willen de inwoners hier graag twee extra schommels bij. Dit kunnen de inwoners dan realiseren door een deel van de EOP gelden in te zetten. (Holman, 2010)

Figuur 3.1 laat zien dat de grootte van een EOP-budget sterk verschilt. Het varieert van € 10.000,- per jaar (in Loeksham) tot bijna € 45.000,- (in Klazienaveen). Het budget is opgebouwd uit twee elementen. Elke EOP krijgt € 6.500 voor kantoor- en vergaderkosten en daarnaast krijgt elke EOP een vast bedrag per inwoner. (Holman, 2010) (Lunsing, 2009) EOP gelden mogen maximaal drie jaar opgespaard worden, zodat deze aan grotere projecten besteed kunnen worden. (Holman, 2010)

Om de praktijk van de buurtbudgetten goed in kaart te brengen, werden negen wijken en dorpsorganisaties geselecteerd (grafiek 3.1) voor onderzoek, uitgevoerd door Stibabo, welke gepubliceerd is in het rapport vertrouwen geven, verantwoordelijkheid nemen (Lunsing, 2009) Echter komen hiervan maar twee dorpen, Emmer Compascuum en Zwartemeer, overeen met de onderzoekspopulatie.

Tabel 3.1: Totale besteding van de 9 geselecteerde EOP's 2006-2008 (Lunsing 2009)

	Wensen	%	Gerealiseerd	%
Groenonderhoud	€ 28.000,00	5%	€ -	0%
Verbeteren wegen, fiets en voetpaden	€ 118.695,32	21%	€ 34.658,12	14%
Parkeerplaatsen	€ 44.872,00	8%	€ 30.631,00	13%
Leefbaarheid openbaar gebied	€ 16.400,00	3%	€ 39.407,05	16%
Speeltoestellen	€ 115.695,00	21%	€ 45.496,00	19%
Cultureel programma	€ 29.354,72	5%	€ 5.349,72	2%
Bewonerscommunicatie	€ 12.000,00	2%	€ 1.667,19	1%
Zelfwerkzaamheid	€ 11.400,00	2%	€ 849,15	0%
Sociale veiligheid	€ 22.557,28	4%	€ 8.676,55	4%
Jongerenvoorzieningen	€ 21.407,11	4%	€ 8.500,00	4%
Schilderswerk	€ 7.500,00	1%	€ 7.500,00	3%
Verkeersveiligheid	€ 11.700,00	2%	€ 11.068,00	5%
Verwijsborden	€ 7.500,00	1%	€ 4.000,00	2%
Kinderboerderij	€ 27.819,68	5%	€ 10.339,37	4%
Muziekoepel	€ 4.950,00	1%	€ 8.545,11	4%
Sportfaciliteiten	€ 41.027,00	7%	€ 1.383,00	1%
Verplaatsing kunstwerk 'grensgangers	€ 4.516,00	1%	€ 3.085,00	1%
Dorpshuis	€ 8.249,36	1%	€ 9.240,35	4%
Overig	€ 18.629,85	3%	€ 9.153,46	4%
Totaal	€ 552.273,32	100%	€ 239.549,07	100%

De bovenstaande tabel laat zien dat de negen, aan onderzoek onderworpen, EOP's het buurtbudget aan heel verschillende zaken besteden. Het verbeteren van wegen, fiets en voetpaden en speeltoestellen hebben de hoogste prioriteit. 5% van de totale gelden wordt gereserveerd voor de kinderboerderijen, waarvan € 9.564,68 gerealiseerd is door het dorp Zwartemeer. (Lunsing, 2009)

De conclusie uit het onderzoek van Lunsing (2009) luidt als volgt:

“In handen van de EOP's blijken de buurtbudgetten te werken. De EOP-besturen slagen er in om, vaak met enige hulp vanuit de gemeente, het budget voor een belangrijk deel tot besteding te brengen en meestal ook volledig te oormerken. De gemeentebestuurders en gemeenteambtenaren stellen zich in de ‘gekantelde organisatie’ op als dienstbaar aan de burgers en hun organisaties. De gemeente heeft vertrouwen in de EOP-besturen. De EOP-besturen betalen dat vertrouwen terug door verantwoordelijkheid te nemen. Ambtenaren van de gemeente Emmen zeggen, dat ze na vijven en in het weekend ook burgers zijn. Met zo'n formulering halen ze elkaar over om de zaak die ze behandelen ook eens te bekijken vanuit de andere kant, de kant van de burger. Het EOP-buurtbudgettenstelsel werkt niet minder democratisch dan de gemeenteraad. Democratie draait namelijk om debat.” (Lunsing, 2009)

3.1.1 Respondenten kinderboerderijen

In de gemeente Emmen draaien de dierenweides, in tegenstelling tot de andere onderzochte gemeenten, volledig op vrijwilligers (Bijlage II). Ze ontvangen geen gemeentelijke subsidie en draaien voornamelijk op donaties. (Blauwgeers 2009) (Gert, 2010) (Katoen, 2010) (Mues, 2009) (Vereniging voor Plaatselijk Belang Nieuw Weerdinge, 2010) (van Winsen, 2010) (Wolters, 2009) Dierenweides Beatrixhoeve, De Wenke en Het Griendtsveenpark verkrijgen tevens ook een deel van de EOP gelden om te besteden. (Blauwgeers 2009) (Gert, 2010) (Commissie Griendtsveenpark, 2009) (Katoen, 2010) Dierenweide Distelvink heeft tot op heden het overgebleven geld van centraal wonen (hoofdstuk 3.1) wat destijds toegekend is aan deze dierenweide, tot zijn beschikking gehad. Dit geld is echter zo goed als op, wat een gevaar voor het voortbestaan van de dierenweide betekent. (van Winsen, 2010)

De ervaringen betreft steun voor de dierenweides vanuit de gemeente is divers. Zo laten Mues (2009) en van Winsen (2010) weten, dat zij nog nooit financiële steun vanuit de gemeente hebben ontvangen. Wel is er nu € 125.000,- beschikbaar gesteld voor een nieuw gebouw voor dierenweide De Ruif. Echter dit komt niet in de buurt van de totale kosten voor de aanbouw van dit gebouw. (Mues 2009) Bij de bouw van de stal van dierenweide De Wenke heeft de gemeente naast gedeeltelijke financiële steun tevens hulp door middel van manschappen verleend. Ook de toegangsweg is door de gemeente geplaatst en gefinancierd. Voorheen is bij groot onderhoud van deze dierenweide vaker soortgelijke steun verleend door de gemeente. "Bij een goed onderbouwd plan moet er heel wat gebeuren wil je geen steun krijgen". (Katoen, 2010) Dierenweide Het Wildhof vraagt de kosten van een nieuwe stal, van ca. € 220.00,- , aan via verschillende fondsen en via het SKBN. (Wolters, 2009)

3.2 Onderzochte gemeenten

3.2.1 Apeldoorn

De Gemeente Apeldoorn beheerde tot 1999 de kinderboerderijen in Apeldoorn. (Gemeente Apeldoorn, 2001) De Gemeente Apeldoorn heeft er in 1999 voor gekozen om een overheid B.V. op te stellen, genaamd Accres Apeldoorn BV. Onder dit bedrijf vallen recreatieve voorzieningen als zwembaden, sport en spel, het Natuurhuis (CNME), de wijkboerderijen en park Berg en Bos. (Bennink, 2009) (Pols, 2009) (van Leeuwestijn, 2009) Op deze manier vindt er een onafhankelijke aansturing plaats en is er een lagere politieke organisatie druk. Tevens wordt de continuïteit beter gewaarborgd gezien er niet iedere vier jaar nieuwe zeggenschap plaats vindt. (Bennink, 2009) De Gemeente Apeldoorn bepaalt het beleid en Accres Apeldoorn BV zal vorm geven aan de uitvoeringen van de doelstellingen van dat beleid. (Gemeente Apeldoorn, 2001)

De Gemeente Apeldoorn stelt via een budgetsubsidie, voor een bepaalde budgetperiode van een aantal jaar, een bepaald bedrag beschikbaar voor de exploitatie van de kinderboerderijen. (Bennink, 2009) (Gemeente Apeldoorn, 2001) Voor de wijkboerderijen heeft Accres Apeldoorn BV een bedrag van ca. € 400.000,- op jaarbasis te besteden. (Bennink, 2009) (Pols, 2009) (van Leeuwestijn, 2009) Dit komt neer op ca. € 1,- per bezoeker. (Pols, 2009) Binnen dit budget staat Accres Apeldoorn BV vrij, onder vooraf bepaalde voorwaarden, om binnen de instellingsbegroting met

posten te schuiven. Accres Apeldoorn BV is aan de hand van deze budgetsubsidie verplicht zich aan de gestelde beleidsdoelen op het gebied van dierenwelzijn, educatie, recreatie, veiligheid en toegankelijkheid te voldoen. (Bennink, 2009) (Pols, 2009) (van Leeuwestijn, 2009) (Gemeente Apeldoorn, 2001)

De Gemeente Apeldoorn heeft in hun beleid/visie duidelijk gekozen voor kwaliteit; kwaliteit voor de bezoekers, werknemers en de dieren. Om deze reden wordt er het tevredenheidonderzoek uitgevoerd en zijn er op drukke dagen twee BHV-ers op de twee wijkboerderijen aanwezig. (Pols, 2009)

Kinderparadijs Malkenschoten krijgt, in tegen stelling tot de twee wijkboerderijen, geen subsidie. Het park vraagt, gezien de uitgebreide recreatieve functie, een entreprijs aan de bezoekers en kan daarom geheel bestaan van eigen inkomen. (van Leeuwestijn, 2009)

Dikwijls komen er particuliere initiatieven bij de gemeente binnen. De gemeente staat altijd open voor vernieuwing en zal elk goed initiatief serieus behandelen. Echter betreffen de initiatiefnemers vaak vrijwilligers en het is zeer lastig iets zelf (door vrijwilligers) op te zetten in verband met certificeringnormen etc. (Bennink, 2009)

“Zou je op kinderboerderijen gaan bezuinigen, dan snij je je als gemeente zelf in de vingers” (Bennink, 2009)

3.2.2 Arnhem

De Gemeente Arnhem bezit Natuurcentrum Arnhem (NA). Hieronder vallen ook de twee stadsboerderijen West Presikhaaf en De Korenmaat. (Visser, 2009)(Gemeente Arnhem, 2009b) Via het NA geeft de gemeente ca. € 10,- per hoofd van de bevolking uit aan natuur en milieu educatie. Dit komt per jaar neer op ca. 1,2 miljoen euro (120.000 inwoners). (Visser, 2009)

Ook komt het voor, dat er af en toe particuliere initiatieven voor een kinderboerderij bij de gemeente binnen komen. De gemeente streeft echter naar kinderboerderijen van niveau, dus wordt er niets met deze initiatieven gedaan. (Visser, 2009)

3.2.3 Ede

Kinderboerderij De Proosdij wordt geëxploiteerd door een zorginstelling. (Kolhoff, 2009) (Plantinga, 2009) ('s Heeren Loo, 2010b) De gemeente is echter nog wel eigenaar van het pand, het pand is in bruikleen. De zorginstelling ontvangt van de gemeente een jaarlijkse subsidie in ruil voor het voldoen aan enkele voorwaarden. (Kolhoff, 2009) (Plantinga, 2009) Voor een bedrag van € 40.000,- op jaarbasis dient kinderboerderij De Proosdij het begrip 'kinderboerderij' in stand te houden, hierbij dient de boerderij open te zijn voor publiek. Deze overeenkomst zal binnenkort met twintig jaar verlengd worden. (Plantinga, 2009) Alle overige financiële kosten worden geheel vanuit de zorginstelling opgelost. De geldstroom komt dan ook voornamelijk vanuit de cliënten. (Kolhoff, 2009)

Het grondgebied van kinderboerderij De Oude Hofstede is in erfpacht uitgegeven voor een symbolisch bedrag. Stichting De Oude Hofstede ontvangt van de Gemeente Ede een jaarlijkse subsidie van € 45.000,- , hier moeten alle kosten zoals voer en onderhoud van bekostigd worden. (Klinkenberg, 2009) (Plantinga, 2009) Naast deze subsidie wordt er tevens geld verkregen door pensioondieren aan te nemen, oud

papier in te zamelen, schaapskooi te verhuren en verjaardagsfeestjes te organiseren. (Klinkenberg, 2009) Extra, incidentele, verzoeken om financiële bijdrage worden bij de Gemeente Ede wel ingediend, echter deze zijn tot nu toe niet gehonoreerd. (Klinkenberg, 2009) (Plantinga, 2009) In sommige gevallen kan er wel gedeeltelijk meegefinancierd worden. (Plantinga, 2009) Eventuele particuliere initiatieven voor het opstarten van een nieuwe kinderboerderij, zal de gemeente Ede dan ook niet honoreren. (Plantinga, 2009)

3.2.4 Enschede

Enschede heeft drie kinderboerderijen waarvan er twee, Kinderboerderij Noord en kinderboerderij 't Wooldrik, in handen zijn van een stichting en één, kinderboerderij, De Wesseler, in eigendom is van de Gemeente Enschede. (Bouwhuis, 2009) (Wachtmeester, 2009) (Wooldrikspark, 2009) (van der Zee, 2009) Deze drie kinderboerderijen ontvangen jaarlijks, na een verhoging van 1.3 ton, een bedrag van ca. 4 ton van de gemeente. Dit bedrag zal in het voorjaar van 2010 omgezet worden naar een jaarlijks toe te kennen subsidiebedrag. (Gemeente Enschede, 2009b) (van der Zee, 2009) Van dit totale bedrag gaat 50% naar kinderboerderij De Wesseler en 50% van het bedrag wordt verdeeld over de andere twee kinderboerderijen. (Bouwhuis, 2009) (Gemeente Enschede, 2009b) (Wachtmeester, 2009) (Wooldrikspark, 2009) (van der Zee, 2009) Aangezien kinderboerderij De Wesseler in eigendom van de gemeente is, hebben ze hier te maken met 40% extra loonkosten. Om deze reden is er voor de bovenstaande financiële verdeling gekozen. (Bouwhuis, 2009) (van der Zee, 2009)

De gemeenteraad vindt het bestaan van kinderboerderijen erg belangrijk en vindt een goede basis financiering voor professionalisering van bijvoorbeeld de beleidsvoering daarom noodzakelijk. (Gemeente Enschede, 2009b) (van der Zee, 2009) Wanneer er een goede basisfinanciering aanwezig is kan er vervolgens gekeken worden of extra taken en activiteiten afzonderlijk gefinancierd kunnen worden via bijvoorbeeld projectgelden of derden. De takenpakketten worden immers steeds uitgebreider en de kwaliteitseisen worden steeds meer aangescherpt. Echter, de vrijwilligers cultuur blijft ook erg belangrijk. De wil tot het zoeken naar andere middelen zal tevens vanuit verschillende partijen van de samenleving moeten komen. (Gemeente Enschede, 2009b) (van der Zee, 2009) De gemeente Enschede zal ook hier haar verantwoordelijkheid nemen en haar connecties gebruiken om financiële middelen bij derden proberen te zoeken. De gemeente Enschede zal blijven investeren in kinderboerderijen zolang er zoveel politieke en maatschappelijke steun is. (van der Zee, 2009) 'Investerings in de kinderboerderijen zijn in absolute zin gering, maar het maatschappelijke rendement is groot'. (Gemeente Enschede, 2009b) Vanzelfsprekend hierbij is dat een gemeente toezicht houdt op een verantwoordelijke besteding van de gelden en ondersteuning beidt aan de kinderboerderijen bij hun strategievorming. (Gemeente Enschede, 2009b) (van der Zee, 2009)

Overzicht tabel

Tabel 3.2: Samenvatting resultaten beleid en financiën

Beleid en Financiën	Emmen	Apeldoorn	Arnhem	Ede	Enschede
Structurele subsidie	Nee	Ja, verleend budgetsubsidie in ruil voor het voldoen aan de gestelde beleidsdoelen op het gebied van dierenwelzijn, educatie, recreatie, veiligheid en toegankelijkheid. €400.000,-	Ja, via het NA geeft de Gemeente ca. €10,- per hoofd van de bevolking uit aan natuur en milieu educatie. Dit komt neer op ca. 1,2 miljoen.	Ja, de kinderboerderijen krijgen samen €95.000,- hiervoor dient het begrip 'kinderboerderij' in stand gehouden te worden .	Ja, de drie kinderboerderijen ontvangen jaarlijks, een bedrag van ca. 4 ton. Dit bedrag zal in het voorjaar van 2010 omgezet worden naar een jaarlijks toe te kennen subsidiebedrag.
Exploitatie wijze	Via dorpsbelang of Stichtingen	Via Accres Apeldoorn BV Dit is een overheid bv waaronder de recreatieve voorzieningen vallen	De Gemeente Arnhem bezit Natuurcentrum Arnhem (NA). Hieronder vallen ook de twee stadsboerderijen	Één kinderboerderij wordt geëxploiteerd zorginstellingen en de andere is in handen van een stichting	De gemeente heeft één kinderboerderij in eigendom, de andere twee zijn in handen van een stichting.

3.3 Subconclusie

De gemeenten Apeldoorn, Arnhem, Ede en Enschede verlenen, in tegenstelling tot gemeente Emmen, een structurele jaarlijkse subsidie. Het bestaan van kinderboerderijen wordt door deze gemeenten erg belangrijk gevonden, waarbij een goede basis financiering noodzakelijk geacht wordt. In Emmen wordt er gewerkt met het EOP budgetten systeem, welke de dorpen/wijken de mogelijkheid biedt om hiervan een deel in te zetten voor de dierenweides. Echter geven de meeste respondenten van de dierenweides in Emmen aan niet of nauwelijks financiële steun van de gemeente te ontvangen. Anderzijds wordt er positief gereageerd. Katoen (2010): “Bij een goed onderbouwd plan moet er heel wat gebeuren wil je geen steun krijgen”, of worden in enkele gevallen grote financiële middelen via andere wegen verkregen. Het uitgangspunt van gemeente Emmen is, dat het initiatief tot een kinderboerderij of een dierenweide vanuit de inwoners zelf dient te komen en niet vanuit de gemeente. Er wordt veel waarde gehecht aan eigen inzet vanuit de inwoners. Extra recreatieve voorzieningen dienen dan ook geheel door de inwoners geëxploiteerd te worden. De dierenweides draaien dan ook allemaal volledig op vrijwilligers, wat meestal niet ten goede komt aan de kwaliteit en professionalisering.

4. Tevredenheid huidige situatie

4.1 Emmen

4.1.1 De gemeente

De gemeente is tevreden over de huidige situatie en ervaart dat de bewoners dit ook zijn. Wanneer er financiële middelen vanuit de gemeente nodig zijn, nemen bewoners hiervoor zelf het initiatief. De gemeente wil in deze situaties altijd hierover in gesprek gaan en wellicht financieel tegemoet komen. (Holman, 2010)

De dierenweides in de gemeente Emmen worden vanuit de bevolking als heel positief ervaren en zij ondersteunen deze dan ook goed. Holman (2010) is van mening, dat wanneer bewoners zelf de verantwoordelijkheid en zorg dragen voor een accommodatie, zij hier veel zuiniger op zijn dan wanneer het in gemeentelijk eigendom is. Opmerkelijk is om te zien, dat dierenweides vooral opgericht worden in de omliggende dorpen binnen de gemeente Emmen. Hier is blijkbaar meer behoefte aan een dierenweide. De gemeente is niet van mening, dat dierenweides nodig zijn als wijkfunctie voor de inwoners van een dorp of wijk. Elk dorp beschikt namelijk al over een dorpshuis welke een multifunctionele functie bekleden, dit is voldoende. (Holman, 2010)

4.1.2 Respondenten dierenweides

De dierentuin krijgt onterecht voorrang op de dierenweides. Een dierenweide is laagdrempelig en de dierentuin niet. (Wolters, 2010) (Winsen van, 2010) (Blauwgeers, 2010)

“de Gemeente zou de dierenweides moeten steunen wanneer deze aan het vervallen zijn en opgeknapt dienen worden”. (Winsen, 2010)

Een aantal dierenweides heeft in het verleden verzoeken ingediend voor (financiële) steun, of zijn hier mee bezig. (Blauwgeers, 2010) (Gert, 2010) (Winsen van, 2010) (Wolters, 2010) Volgens dhr. Blauwgeers (2009) is het probleem bij Gemeente Emmen, dat zij incidenteel financieel bijdragen, maar vervolgens niet naar het latere onderhoud kijken.

Dierenweide De Ruif is financiële steun toegezegd door de gemeente. Echter is dit zeer moeizaam en na veel aandringen tot stand gekomen. Het gaat hier echter alleen om financiële steun. De voorbereidingen, bouw, etc. is voor de vrijwilligers. Het zou door De Ruif op prijs gesteld worden wanneer ook bij deze zaken hulp wordt verkregen vanuit de gemeente; vrijwilligers weten vaak niet alles. (Mues, 2009) Dierenweide Het Griendtsveenpark heeft ook eens een verzoek voor financiële steun ingediend, maar de reactie van de gemeente was dat de dierenweide op particulier grondgebied staat en dus niet in aanmerking komt voor financiële steun. (Blauwgeers, 2010)

Bij dierenweide De Wenke is de ervaring anders. Deze dierenweide wordt redelijk goed ondersteund. Vanuit de gemeente is die wil er wel, indien die nodig is. Wanneer de zaken op de juiste manier aanpakt worden is er best wat mogelijk, meent Katoen (2010) Tevens is het belangrijk om een bestuur te hebben waarbij het intern goed zit. (Katoen, 2010)

Op de vraag of er betaalde krachten nodig zijn is verschillend gereageerd. De ene dierenweide draait goed op alleen vrijwilligers. Hier is de mening dan ook, dat de exploitatie prima voldoet met alleen vrijwilligers. (Blauwgeers, 2010)

Bij de andere dierenweides zien ze liever iemand in loondienst, zodat er 7 dagen per week iemand aanwezig kan zijn en de dierenweide ook meerdere uren geopend kan zijn. (Gert, 2010)

Bij het Wildhof is dit opgelost door iemand op vrijwilligersbasis in dienst te nemen met behoud van zijn uitkering. (Wolters, 2010)

Ook zijn er verschillende meningen betreffende een gewenst beleid van de gemeente. Het grootste deel zou graag zien, dat de gemeente de dierenweides ondersteunt door middel van een jaarlijkse subsidie, of bijdrage voor het werk dat gedaan wordt.

(Blauwgeers, 2010) (Gert, 2010) (Winsen van, 2010) (Wolters, 2010) Dit kan gekoppeld worden aan het inwonersaantal van het dorp of de wijk. (Gert, 2010) De gemeente kan vervolgens controleren, of het geld goed besteed wordt. (van Winsen, 2010) Het eventuele niet besteedde geld zou geretourneerd kunnen worden. (Blauwgeers, 2010)

Wanneer een compleet nieuw gebouw op een dierenweide geplaatst dient te worden, kan de gemeente Emmen deze plaatsen en vervolgens onderverhuren aan de betreffende exploitant. (Gert, 2010)

Een voorstel van Wolters (2010) is een om budgetbegroting in te dienen bij de gemeente. Deze zou dan gesplitst moeten worden in loonkosten en overige kosten, waarbij de vaste kosten voor rekening blijven van de dierenweide. Voor het Wildhof zouden de overige kosten ongeveer op € 40.000,- per jaar komen, waarvan de diervverzorgingskosten ca. € 25.000,- bedragen en de onderhoudskosten ca. € 15.000,- bedragen (deze € 15.000,- is berekend op 3% van de € 400.000,- investering van de kinderboerderij).

Tevens ziet Wolters (2010) graag het grondgebied helemaal in gemeentelijk eigendom, of eventueel de mogelijkheid om het Wildhof te verhuizen naar een andere plek in (of nabij) het dorp.

De financiële steun vanuit de gemeente zal wel voor iedereen gelijk moeten zijn, zo is Katoen (2010) van mening. De gemeentelijke keuzes en acties dienen ook eenduidig te zijn voor alle dorpen en wijken. Echter zal er dan vanuit de dorpen zelf ook voldoende inzet moeten zijn. (Katoen, 2010)

4.2 Onderzochte gemeenten

4.2.1 Apeldoorn

Het huidige beleid van Apeldoorn werkt erg goed. (Pols, 2009) (Bennink, 2009) (Leeuwenstijn, 2009) De panden en bijbehorende grond zijn in eigendom van de gemeente, maar worden geëxploiteerd door Accres Apeldoorn BV. (Pols, 2009) Een nadeel, dat de gemeente van dit beleid ervaart is, dat de gemeente zelf iets verder van de praktijk af komt te staan. Daarentegen gaat het erg goed met de Apeldoornse kinderboerderijen. (Bennink, 2009) Ze voldoen ruimschoots aan de landelijke normen wat betreft grootte en dierenaantal. Zij geven alle drie een verzorgde en professionele indruk en de hoge bezoekersaantallen wijzen uit, dat ze voldoen aan de behoeften van

de Apeldoornse samenleving. (Gemeente Apeldoorn, 2001) De praktijk wijst uit, dat er veel waardering voor de kinderboerderijen is bij de bevolking. (Pols, 2009) Wat betreft Kinderparadijs Malkenschoten is er in het verleden wat moeite geweest met het commerciële aspect en de entreprijs. Naast de kinderboerderij biedt het park ook vele andere activiteiten en bezienswaardigheden. Om deze reden wordt er een kleine entreprijs gevraagd. (Leeuwenstijn, 2009)

4.2.2 Arnhem

De huidige situatie in Arnhem is ontstaan door lange groei. Arnhem heeft in de jaren '60 er bewust voor gekozen om als gemeente een agrarisch bedrijf over te nemen en deze een kinderboerderijfunctie te geven. In de jaren '90 is in het zuidelijke deel van Arnhem op dezelfde wijze een tweede Stadsboerderij opgestart. Het huidige beleid werkt goed, de stadsboerderijen zijn een onderdeel van Arnhem en haar bewoners geworden. (Visser, 2009)

4.2.3 Ede

Er zijn in Ede twee verschillende kinderboerderijen. Op beide kinderboerderijen zijn verbeteringen gewenst, echter een extra kinderboerderij in Ede is volgens Kolhoff (2009) onnodig. Klinkenberg (2009) vindt twee kinderboerderijen echter erg minimaal in vergelijking met het aantal inwoners in de gemeente.

De gemeente is zelf erg positief over de huidige werkwijze. Een beleid is niet nodig, want de kinderboerderijen zijn geprivatiseerd. De Oude Hofstede werd al beheerd door een stichting. Voor de Proosdij heeft de gemeente bewust gekozen om deze te laten exploiteren door 's Heeren Loo. Voor beide partijen heeft dit volgens de gemeente goed uitgepakt. (Plantinga, 2009) Kollhof (2009) is het hier mee eens, de huidige werkwijze is volgens haar prettig. Dus of er een specifiek beleid vanuit de gemeente moet komen, is maar de vraag. Wel kunnen er verbeteringen komen wat betreft afspraken over bijvoorbeeld openingstijden. Ook de communicatie met de gemeente zou verbeterd kunnen worden; een duidelijk contactpersoon kan bijvoorbeeld erg handig zijn. (Kolhoff, 2009)

Klinkenberg (2009) is van mening, dat een specifiek beleid goed kan zijn. De gemeente verwacht veel van de kinderboerderijen, maar geeft weinig support. Met een specifiek beleid kan de kinderboerderij ook eisen stellen aan de gemeente. De huidige exploitatie van de Oude Hofstede kan op de huidige wijze wel rondkomen, echter wanneer er meer geld beschikbaar komt, worden er mogelijkheden gecreëerd om bijvoorbeeld de openingstijden en de productiviteit uit te breiden. (Klinkenberg, 2009)

4.2.4 Enschede

Enschede heeft drie kinderboerderijen met alle drie een verschillend karakter. Juist dat onderscheid is leuk en typerend voor elke kinderboerderij. De kwaliteit en het niveau van de kinderboerderijen zijn goed en er is een goede communicatie tussen de drie kinderboerderijen. (Ketzer 2010) Wachtmeester (2009) vindt het een goede ontwikkeling dat de kinderboerderijen nu hoger op de prioriteitenlijst staan bij de gemeente. Ketzer (2010) zou graag zien, dat alle drie de kinderboerderijen geprivatiseerd worden, of alle drie in gemeentelijk eigendom komen. Op deze manier zou de subsidie eerlijker verdeeld zijn over de kinderboerderijen. Wachtmeester (2009) geeft aan, dat het beter is nog een derde werknemer in loondienst te hebben. Deze werknemer zou dan naast een beheerderfunctie ook extra taken, zoals educatie

kunnen uitvoeren. Tevens is het voor de veiligheid van de dieren gewenst, dat een beheerder bij de boerderij woont. Haghuis (2010) laat weten, dat er genoeg ideeën zijn om dieren nog dichterbij de mensen te brengen. Hiervoor is er echter mankracht te kort.

Overzicht tabel

Tabel 4.1: Samenvatting resultaten tevredenheid huidige situatie

Tevredenheid	Gemeente Emmen	Dierenweides Emmen	Apeldoorn	Arnhem	Ede	Enschede
Huidige situatie	X	Δ	X	X	O	O
Huidig Beleid	-	-	X	X	-	X

X	Goed
O	Er zijn nog verbeteringen mogelijk
Δ	Er zou nog veel verbeterd kunnen worden
-	Niet aanwezig

4.3 Subconclusie

De respondenten van de kinderboerderijen in de onderzochte gemeenten zijn over het algemeen tevreden over de huidige situatie. Bij kinderboerderij De Oude Hofstede zouden ze graag zien, dat de gemeente Ede meer zou doen voor de kinderboerderij. In Enschede worden ook een paar puntjes aangegeven, zoals een derde betaalde kracht en de financiële gelijkheid bij de kinderboerderijen. De gemeente Enschede besteedt echter op dit moment veel aandacht aan het verbeteren van het kinderboerderijen beleid. De gemeenten Arnhem en Apeldoorn hebben beiden het idee, dat hun beleid erg goed werkt en voor hun gemeente een ideaal beleid is. In de gemeente Emmen zijn de respondenten over het algemeen minder tevreden. Deze zouden graag zien, dat de gemeente betere steun biedt aan de dierenweides. Katoen deelt deze mening overigens niet. De Wenke wordt redelijk goed ondersteund door de gemeente.

5. Keurmerken

Er zijn voor kinderboerderijen verschillende keurmerken te behalen om bezoekers te laten zien, dat ze op de goede manier bezig zijn. Zo is er het SKBN keurmerk. Dat toetst, of een kinderboerderij aan de (wettelijke en kwaliteit) voorschriften voldoet. Het predicaat 'Goed voor Elkaar' kan behaald worden, als de kinderboerderij kan aantonen te voldoen aan alle relevante wettelijk gestelde eisen, echter wordt deze vanaf 2010 niet meer getoetst. Het predicaat 'Prima voor Elkaar' kan behaald worden, als de kinderboerderij kan aantonen te voldoen aan alle relevante, wettelijk gestelde, eisen en daarbij zich ook onderscheiden in kwaliteit op het punt van organisatie en personeel. Met dit predicaat kunnen bezoekers ervan uitgaan, dat hun veiligheid gewaarborgd wordt en dat er op een verantwoorde manier met de dieren wordt omgegaan. (SKBN, 2010)

Een ander keurmerk is het keurmerk Zoönosen. Zoönosen zijn ziekten die van dier op mens overdraagbaar zijn zoals Q-koorts en chlamydiafilose. Dit keurmerk is ontwikkeld, omdat bezoekers steeds vaker vragen naar risico's omtrent ziektes. Kinderboerderijen die in het bezit zijn van dit keurmerk kunnen aantonen, dat ze maatregelen nemen om zoönosen te voorkomen en kansen op besmetting minimaliseren. (Gezondheidsdienst voor Dieren, 2009)

Voor kinderboerderijen die biologisch te werk gaan, bestaat er het Skal certificaat. Wanneer een kinderboerderij aan alle eisen betreft biologisch ondernemen voldoet, ontvangt deze een Skal certificaat als bewijs. De door Skal gecertificeerde bio-producten mogen hiermee het EKO-keurmerk dragen. Door middel van dit keurmerk is het voor de consument herkenbaar, dat het product ook daadwerkelijk een biologisch product is. (Stichting Skal, 2009)

5.1 Emmen

De dierenweides in Emmen zijn niet in het bezit van keurmerken. Ze streven er wel naar om aan de wettelijke eisen te voldoen. Ook geven ze allemaal aan het dierenwelzijn erg belangrijk te vinden. Een SKBN certificaat is op dit moment voor de dierenweides niet haalbaar gezien het teveel kosten met zich mee draagt om de dierenweides aan de SKBN criteria te laten voldoen. Dierenweide Het Wildhof is wel aangesloten bij het SKBN en heeft tevens een bewust fokbeleid waarbij het mee doet aan fokprogramma's. (Wolters, 2009)

5.2 Onderzochte gemeenten

5.2.1 Apeldoorn

Aan de hand van de certificeringnormen van de SKBN voldoen de kinderboerderijen in Apeldoorn aan alle wettelijke normen. (Bennink, 2009) Alle drie de kinderboerderijen zijn in bezit van het 'Goed voor Elkaar' keurmerk. (Pols, 2009) (van Leeuwestijn, 2009) Van Leeuwestijn (2009) is van mening, dat een kinderboerderij een voorbeeldfunctie heeft. Daarom is het belangrijk om de bezoekers te laten zien wat een goede manier van huisvesten is. Kinderparadijs Malkenschoten is bezig met het behalen van het 'Uitstekend voor Elkaar' keurmerk. (van Leeuwestijn, 2009)

De kinderboerderijen Laag Buurlo en de Maten beschikken tevens over het Zoönosen keurmerk van de Gezondheidsdienst voor dieren. (Accres Apeldoorn BV, 2009,a,b)

5.2.2 Arnhem

De kinderboerderijen van Arnhem zijn in het bezit van het 'goed voor elkaar' keurmerk en streven naar het keurmerk 'uitstekend voor elkaar'. De beheerder van de kinderboerderijen is tevens bestuurslid van het SKBN. De kinderboerderijen zijn aangesloten bij de fokprogramma's van zeldzame huisdierrassen. De bedrijfsvoering van de kinderboerderijen is gericht op biologische landbouwmethoden. Deze kinderboerderijen zijn dan ook in het bezit van een Skal certificaat. Hierdoor is het mogelijk om de gefokte biggen af te zetten in het biologische circuit. (Visser, 2009)

5.2.3 Ede

Kinderboerderij de Proosdij is lid van het SKBN en streeft naar hun richtlijnen. Ze hebben zich echter nog niet laten keuren. De Proosdij is van mening, dat een kinderboerderij een voorbeeld functie vervult. Om deze reden wordt er gewerkt met een bewust fokbeleid en heeft het dierenwelzijn een hoge prioriteit. (Kolhoff, 2009) Kinderboerderij de Oude Hofstede is wel in het bezit van het SKBN 'Goed voor Elkaar' keurmerk. Volgend jaar komt hiervoor de herkeuring. Ook is de boerderij bezig met het GD zoönose keurmerk te behalen. (Klinkenberg, 2009)

5.2.4 Enschede

De drie kinderboerderijen van Enschede verschillen op dit gebied. Kinderboerderij Noord is als enige in het bezit van een SKBN 'Goed voor Elkaar' keurmerk. De certificaten voor de dieren zijn op deze kinderboerderij ook aanwezig. (Wachtmeester, 2009) Kinderboerderij De Wesseler heeft nog geen SKBN keurmerk, maar is hier mee bezig. Er wordt gewacht tot na de verbouwing en vervolgens gestreefd naar het 'Uitstekend voor Elkaar keurmerk'. De Wesseler voldoet echter aan alle gezondheidsaspecten en kwaliteitsnormen van het LNV. Dit wordt dan ook door de gemeente als eis gesteld. (Haghuis, 2010) Kinderboerderij 't Wooldrik is lid van het SKBN en streeft naar alle gestelde eisen. De kinderboerderij beschikt echter niet over een keurmerk. (Ketzener, 2010)

Overzicht tabel

Tabel 5.1: Samenvatting resultaten keurmerken

Keurmerken	Emmen	Apeldoorn	Arnhem	Ede	Enschede
SKBN 'Goed voor Elkaar'	-	X	X	Δ	Δ
SKBN 'Uitstekend voor Elkaar'	-	-	O	-	O
SKAL	-	-	X	-	-
Zoonosen	-	Δ	-	O	-

X	Aanwezig bij alle kinderboerderijen in de gemeente
O	Bezig met het behalen ervan
Δ	Aanwezig maar niet bij alle kinderboerderijen
-	Niet aanwezig

5.3 Subconclusie

Het SKBN is bij de kinderboerderijen een bekend keurmerk. In de onderzochte gemeente hebben zeven van de tien kinderboerderijen het 'Goed voor Elkaar' keurmerk. De andere drie kinderboerderijen zijn lid van het SKBN of zijn bezig met het behalen van het keurmerk. Een aantal kinderboerderijen heeft ook aangegeven over het keurmerk Zoönosen te beschikken. De kinderboerderijen in Arnhem zijn de enige waar men een biologische bedrijfsvoering runt en in het bezit zijn van het Skal keurmerk.

De dierenweides in Emmen zijn niet in het bezit van keurmerken en zijn hier over het algemeen ook niet echt mee bezig. Dierenwelzijn heeft hier een hoge prioriteit en streven daarom naar het voldoen aan alle wettelijk gestelde eisen.

6. De zorgfunctie van Kinderboerderijen

6.1 Emmen

6.1.1 De Gemeente

Dagbesteding voor mensen met een verstandelijke beperking is een zeer positieve ontwikkeling. Cliënten kunnen veel doen en halen hier veel voldoening uit. De dierenweides krijgen hier vaak een vergoeding voor, dus biedt het financiële steun, zodat de dierenweides kunnen verbeteren en uitbreiden. (Holman, 2010)

6.1.2 De respondenten Emmen

Vanuit de dierenweides in Emmen wordt er zeer positief gesproken over de effecten van cliënten die werkzaam zijn op kinderboerderijen, of, in het geval van de gemeente Emmen, op de dierenweides. Dieren hebben zeker een meerwaarde voor de cliënten. (Blauwgeers 2009) (Gert, 2010) (Katoen, 2010) (Mues, 2009) (van Winsen, 2010) (Wolters, 2009)

Bij dierenweide De Ruif spreekt men uit ervaring, dat de cliënten zich betrokken voelen met hun werk en het werk echt als 'hun' werk beschouwen. Door het werken met dieren vergeten ze al hun zorgen. (Mues, 2009)

Een ander positief effect is dat cliënten, die werkzaam zijn op een dierenweide of kinderboerderij, zich mengen met de maatschappij. (Wolters, 2009)

Bezoekers ervaren de aanwezige cliënten ook als positief. Ze zien, dat ze hun best doen en dat de cliënten zelf hun werkzaamheden ook leuk vinden. (Mues, 2009) (van Winsen, 2010) De Ruif geeft aan dat de bezoekers de dagbesteding tevens als een extra doel van kinderboerderijen zien. (Mues, 2009)

De meeste respondenten geven aan, dat er altijd professionele begeleiding vanuit de zorginstelling bij de cliënten aanwezig dient te zijn. (Gert, 2010) (van Winsen, 2010) (Wolters, 2009) De cliënten zijn met deze mensen vertrouwd en deze begeleiding is nodig om incidenten te kunnen voorkomen. (Gert, 2010) (van Winsen, 2010) Bij dierenweide De Wenke zijn cliënten werkzaam, echter zonder professionele begeleiding vanuit de zorginstelling. Zij ondervinden hiervan geen negatieve effecten. (Katoen, 2010)

Een nadeel betreft het werken met cliënten, zo meldt dierenweide Het Griendtsveenpark, is, dat het een aanslag kan zijn op de taken van de vrijwilligers. Er dient continu overleg plaats te vinden en al het werk zal steeds gecontroleerd moeten worden. (Blauwgeers 2009)

Cliënten moeten tevens de beschikking hebben over warm onderdak bij het koud en regenachtig weer. (Mues, 2009) (van Winsen, 2010) Ook op deze dagen moeten de cliënten een dagbesteding kunnen vervullen. Tevens moeten voorzieningen als, (warm)water, goede toiletten, etc. in orde zijn. (Mues, 2009)

5.2 Onderzochte gemeenten

5.2.1 Apeldoorn

Op zowel de kinderboerderijen Laag Buurlo en De Maten als kinderparadijs Malkenschoten zijn mensen met een verstandelijke beperking werkzaam. Dit wordt door alle partijen als zeer positief ervaren. (Bennink, 2009) (van Leeuwestijn, 2009) (Pols, 2009) In combinatie met de dieren wellicht zelfs nog beter dan andere werknemers. (van Leeuwestijn, 2009)

Accres Apeldoorn BV ontvangt geen financiële vergoeding voor de samenwerking met de zorginstelling. Reden hiervoor is dat Accres Apeldoorn BV op deze manier altijd de totale bevoegdheid houdt over de doelstellingen en de te nemen beslissingen. (pols, 2009)

Bij kinderparadijs Malkenschoten zijn de cliënten gewoon als personeel in dienst. (van Leeuwestijn, 2009)

In Apeldoorn is men van mening, dat de omgang met dieren een therapeutische werking heeft op de cliënten. (Bennink, 2009) (Gemeente Apeldoorn, 2001) (Van Leeuwestijn, 2009) (Pols, 2009) De Gemeente Apeldoorn vult hier op aan dat cliënten meer zelfvertrouwen en een groter verantwoordelijkheidsgevoel krijgen door het mee draaien in de maatschappij. (Bennink, 2009) (Gemeente Apeldoorn, 2001) Echter een negatief effect zou kunnen ontstaan, wanneer een cliënt zich bedreigd voelt door bezoekers. De kans hierop is echter groter wanneer een zorginstelling een eigen dierenweide of kinderboerderij op eigen terrein openbaar stelt voor publiek. Er zal gelet moeten worden op het juiste evenwicht. (Bennink, 2009)

5.2.2 Arnhem

Op de kinderboerderij De Korenmaat in Arnhem is er een werkproject in samenwerking met de geestelijke gezondheidszorg. (Visser, 2009)

Op kinderboerderij De Korenmaat werken ongeveer 20 cliënten onder begeleiding van een werkmeester van deze zorginstelling. (Visser, 2009) (Gemeente Arnhem, 2009d)

Dit project is een initiatief van het dagbestedingcentrum Singel 31. Het werkproject helpt het Natuurcentrum Arnhem bij het onderhouden en opbouwen van deze stadsboerderij. (Gemeente Arnhem, 2009a)

Het positieve effect van werkzame cliënten op een kinderboerderij hangt volgens Visser (2009) zeer sterk af van het niveau van de cliënten. Cliënten moeten tussen het publiek kunnen functioneren. Cliënten die grote zorg nodig hebben en niet functioneren in de aanwezigheid van de vele bezoekers zullen een negatief effect opleveren voor de cliënten zelf en het publiek. Integreren in de maatschappij is niet voor alle cliënten weggelegd.

5.2.3 Ede

Kinderboerderijen zijn uitermate geschikt voor werk- of dagbesteding, voor mensen met een verstandelijke beperking. Mensen met een beperking vinden er passend werk en de werkdruk is er laag. (Klinkenberg, 2009) (Kolhoff, 2009) (Plantinga, 2009)

Als belangrijkste effect wordt de integratie van de cliënten in de maatschappij genoemd De zinvolle bezigheid en het contact met de bezoekers geeft ze een groot

gevoel van eigenwaarde. (Kolhoff, 2009) (Plantinga, 2009) Ook de bezoekers waarderen de inzet van de cliënten. (Kolhoff, 2009)

Volgens de Gemeente Ede werken de cliënten, dieren en bezoekers in harmonie met elkaar. (Plantinga, 2009) Het enthousiasme van cliënten werkt tevens door op de bezoekers. (Klinkenberg, 2009) (Kolhoff, 2009)

Wanneer een kinderboerderij werk- en dagbesteding aanbiedt voor mensen met een beperking zullen vooral de praktische dingen haalbaar moeten zijn voor de cliënten. De kinderboerderij moet bijvoorbeeld goed begaanbaar zijn en hekken moeten makkelijk te openen zijn. (Kolhoff, 2009)

Het niveau waarop de cliënten functioneren is zeer divers, maar ze hebben wel allemaal een redelijke mate van zelfstandigheid. Werken op de kinderboerderij is echter niet geschikt voor mensen in een rolstoel. ('s Heeren Loo, 2010)

Ook moet er rekening gehouden worden met de dier keuzes. Dieren moeten goed handzaam en aibaar zijn. Dit geldt echter voor elke kinderboerderij. (Kolhoff, 2009) (Klinkenberg, 2009)

5.2.4 Enschede

Cliënten die werkzaam zijn op een kinderboerderij maken onderdeel uit van de samenleving. Dit geeft een zeer positief effect. In de omgeving van dieren kunnen zijn, is voor sommige cliënten erg goed. Fysieke werkzaamheden verrichten op een kinderboerderij kan zelfs therapeutisch werken. (Bouwhuis, 2010) (Ketzener, 2010) (van der Zee, 2009) Ook bij bezoekers is volgens hen het effect zeer positief. Er is veel waardering vanuit de bezoekers naar de cliënten toe en de cliënten hebben een positief effect op kinderen. (Bouwhuis, 2010) (van der Zee, 2009)

Kinderboerderij Noord voegt hier aan toe, dat hierdoor bezoekers leren mensen met een verstandelijke beperking 'normaal' te vinden. Hun uitgangspunt op de kinderboerderij is dat iedereen, werknemer of bezoeker, zich aan de regels van de kinderboerderij dient te houden. Een goede wisselwerking op alle vlakken vinden zij erg belangrijk. (Wachtmeester, 2009) Bezoekers waarderen de diversiteit aan mensen op de kinderboerderijen ook zeer. Ze zien de kinderboerderijen als een ontmoetingsplek voor mensen met allerlei verschillende achtergronden, niveaus, etc. (van der Zee, 2009)

“Kinderboerderijen hebben het magische effect op mensen, dat het alle kleuren en vormen van de samenleving elkaar op een ongedwongen manier kan laten ontmoeten”. (van der Zee, 2009)

5.3 Zorginstellingen

5.3.1. De Trans

Cliënten kunnen op kinderboerderijen, midden in en samen met anderen, in de maatschappij werken, zodat ze ook andere mensen ontmoeten, die niet verbonden zijn aan een zorginstelling. Cliënten vinden het tevens prettig om voor anderen te kunnen zorgen (kinderen en dieren). Het is tastbaar werk. (Fransbergen, 2009)

Ook het maatschappelijk belang is zeer positief. Het heft vooroordelen op. Bij een

goede uitleg ontstaat er meer begrip en minder angst vanuit kinderen. Dieren hebben niets van de cliënten te vrezen. Het werkt gevoelsmatig erg goed. (Fransbergen, 2009)

Wanneer de juiste cliënten werkzaam zijn op een kinderboerderij heeft dit zeker een positief effect op alle vlakken. Echter, mensen met een ernstige beperking kunnen op een kinderboerderij alleen belevingsactiviteiten doen (zintuiglijk). Mensen met moeilijk verstaanbaar gedrag zijn ook lastig te combineren met kinderen. (Fransbergen, 2009)

5.3.2. Noorderbrug

Door buiten te werken en met dieren bezig te zijn, krijgen cliënten een bepaalde rust en bevrediging. Door het werken met dieren hebben cliënten een gevoel van bijdrage aan de maatschappij. (van Hal, 2010)

Bezoekers kijken anders naar cliënten, via deze manier komen ze met elkaar in aanraking. Kinderen zijn heel direct. Ze vragen gewoon wat ze niet weten. Op dieren heeft het geen ander effect, als wanneer andere mensen en kinderen ze verzorgen. Mensen met aangeboren en niet aangeboren hersenletsel zijn niet anders dan gewone mensen en ook daarvan vinden sommigen het leuk om met dieren te werken. (van Hal, 2010)

De zorginstelling kan continuïteit op een kinderboerderij brengen door een constante stroom van cliënten. De meerwaarde hiervan is, dat de cliënten veel tijd hebben en het werk erg leuk vinden. (van Hal, 2010)

Een kinderboerderij moet geschikt zijn voor de cliënten, zodat zij er de werkzaamheden met de dieren kunnen verrichten. Het is belangrijk dat er veel bezoekers komen en er dient voldoende werk en ook werkmateriaal aanwezig te zijn. Er moet een warme (koffie) ruimte zijn voor de pauzes in de winter en een verhard pad is belangrijk voor de rolstoel toegankelijkheid. De cliënten voorlichtingen laten geven zou ook zeker een toegevoegde waarde hebben. (van Hal, 2010)

5.3.3. Promens care

Uit ervaring blijkt, dat de werkzaamheden van cliënten erg gewaardeerd worden en dat zij heel consistent kunnen zijn in het verzorgen van de dieren. Ook maatschappelijk gezien wordt dit als erg positief beoordeeld. (van der Velde, 2009)

5.3.4. Vanboeijen

Bij een kinderboerderij, waar cliënten werkzaam zijn, moet het contact met bezoekers positief zijn. Dit is echter wel per cliënt afhankelijk. (Vanboeijen, 2009)

Overzicht tabel

Tabel 5.1: Samenvatting resultaten de zorgfunctie van kinderboerderijen

Zorgfunctie	Emmen	Apeldoorn	Arnhem	Ede	Enschede	Zorginstelling
Dagbesteding	Positief	Positief	Positief	Positief	Positief	Positief
Effect op bezoekers	Positief	Positief	Afhankelijk van de cliënt	Positief	Positief	Positief
Effect op de cliënt	Positief	Positief	Afhankelijk van de cliënt	Positief	Positief	Positief
Bedreigend effect door bezoeker op de cliënt	Onbekend	Negatief	Onbekend	Onbekend	Onbekend	Onbekend
Het kan een aanslag zijn op de taken van de andere medewerkers	Negatief	Onbekend	Onbekend	Onbekend	Onbekend	Onbekend

5.4 Subconclusie

Kinderboerderijen zijn zeer geschikt voor werk- en/of dagbesteding voor cliënten. Zowel de respondenten vanuit Emmen, de andere onderzochte gemeenten en de zorginstellingen, delen hun mening hierover en zien voornamelijk positieve effecten ontstaan, betreffende deze zorgfunctie. Als belangrijkste effecten worden de therapeutische werking van dieren op de cliënten en de integratie van cliënten in de maatschappij genoemd.

Op praktisch gebied wordt aangegeven, door zowel respondenten van kinderboerderijen als respondenten vanuit de zorginstelling, dat het voor cliënten noodzakelijk is, dat er een warme ruimte (kantine) voor hen aanwezig is.

Verder geven de verschillende respondenten diverse praktische zaken aan welke extra aandacht vereisen wanneer cliënten werkzaam zijn op een kinderboerderij of dierenweide, namelijk: geschiktheid en het niveau van de cliënten, dierkeuzes, rolstoelvriendelijkheid, aanwezigheid van (warm)water, goede toiletten en controle van de verrichte werkzaamheden.

Al met al staan alle onderzochte gemeenten en zorginstellingen met de gemeente Emmen op één lijn als het gaat om de effecten van de zorgfunctie op kinderboerderijen. Allen vinden dit een goede ontwikkeling.

6. Exploitatie door zorginstelling

6.1 Emmen

6.1.1 De gemeente

Volledige exploitatie door een zorginstelling is geen goed idee volgens de Gemeente Emmen. De binding met de dorpen zal hierdoor verdwijnen en dit is juist de belangrijkste functie van de dierenweides. De dierenweides mogen niet uit handen van de inwoners genomen worden. (Holman, 2010)

6.1.2 De respondenten Emmen

Exploitatie van een kinderboerderij door een zorginstelling wordt als een positieve ontwikkeling gezien. Deze ontwikkeling is, mits er goed voor de dieren gezorgd wordt, een win – win situatie. De dieren worden verzorgd en cliënten vervullen een maatschappelijke baan. (Gert, 2010) (Katoen, 2010) (Mues, 2009) (van Winsen, 2010) (Wolters, 2009) Blauwgeers (2009) is hierbij van mening dat het personeel te allen tijde gekwalificeerd dient te zijn voor de betreffende uit te voeren taken. Tevens is deze exploitatiewijze positief voor de dorpsbewoners. Er zal namelijk een dagelijkse bezetting zijn, waardoor de dierenweides langere openingstijden kunnen hanteren. (Mues, 2009)

Om een nog betere exploitatie ontwikkeling te scheppen, zal er een samenwerking plaats moeten vinden tussen de zorginstelling en een stichting of dorpsbestuur. (Gert, 2010) (Wolters, 2009) Wolters (2009) ziet hierbij ook een aansturende rol vanuit de gemeente. Deze heeft een controlerende functie op de kwaliteit, onderhoud en bezetting en zal dit in goede orde moeten houden.

6.2 Onderzochte gemeenten

6.2.1 Apeldoorn

Volledige exploitatie van een kinderboerderij door een zorginstelling kan een goede ontwikkeling zijn. Het is hierbij noodzakelijk, dat er deskundig personeel inzake dierverzorging en beheer/management in dienst is. (Bennink, 2009) (van Leeuwestijn, 2009) (Pols, 2009)

Men dient er tevens van bewust te zijn, dat de doelstellingen van een kinderboerderij zullen verschuiven. De cliëntenzorg zal de hoogste prioriteit krijgen, waardoor bijvoorbeeld ook de openingstijden kunnen veranderen. (Pols, 2009) Er dient ook op de bezoekersdruk van de kinderboerderijen gelet te worden zodat de therapeutische functie niet verloren gaat. (Gemeente Apeldoorn, 2001)

De bestaande kinderboerderijen in Apeldoorn volledig laten exploiteren door een zorginstelling zal niet snel een optie zijn. De gemeente ziet echter wel een toegevoegde waarde wanneer het zal gaan om een extra kinderboerderij. Dit zal meer diversiteit binnen de gemeente brengen. (Bennink, 2009)

6.2.2 Arnhem

Exploitatie door een zorginstelling is volgens Visser (2009) een prima ontwikkeling. Er moet echter wel opgepast worden, dat een zorginstelling hierbij niet financieel afhankelijk wil zijn van de cliënten inkomsten. Dat is niet haalbaar.

6.2.3 Ede

Kinderboerderij De Proosdij wordt geëxploiteerd door een zorginstelling. De gemeente is eigenaar van het pand en de grond en subsidieert de kinderboerderij in ruil voor bepaalde voorwaarden (zie hoofdstuk 5.2.3). ('s Heeren Loo, 2010) (Kolhoff, 2009) (Plantinga, 2009) Een kinderboerderij is een zeer geschikte locatie voor werk- en dagbesteding voor cliënten. Exploitatie door een zorginstelling is een goede ontwikkeling, echter in zo'n situatie is er voornamelijk kennis vanuit de zorgsector en weinig vanuit de diersector. (Klinkenberg, 2009) (Kolhoff, 2009) Klinkenberg (2009) is van mening dat een kinderboerderij wijkgericht dient te zijn en dit betekent, dat ook de verzorgende taken daar neergelegd moeten worden. Het één hoeft het andere niet uit te sluiten, zolang het personeel op een kinderboerderij weet waar men mee bezig is. (Klinkenberg, 2009) (Kolhoff, 2009) Er bestaan genoeg wet- en regelgevingen om exploitatie van een kinderboerderij in goede banen te leiden. (Kolhoff, 2009b)

6.2.4 Enschede

Exploitatie van een kinderboerderij door een zorginstelling kan goed uitpakken. Een groot nadeel hierbij is, dat het open karakter en de laagdrempeligheid voor bezoekers minder wordt. (Bouwhuis, 2010) (Ketzener, 2010) (van der Zee, 2009) Alles draait bij zo'n exploitatie situatie om de zorgfunctie en niet om de boerderij. Deze warmte gaat daarbij verloren. (Ketzener, 2010) Eigen belangen zullen altijd voorop staan. Dit geldt voor elke exploitant. (Bouwhuis, 2010) De keus van exploitatie wijze is overigens ook afhankelijk van het gemeentelijk beleid. De rol van de gemeente is om diverse groepen uit de samenleving met elkaar in contact te brengen en wanneer de gemeente ergens doelen of eisen aan stelt, zal hier ook wat tegenover moeten staan. (van der Zee, 2009) De gemeente zal het besef moeten hebben, dat kinderboerderijen één van de beste middelen is, om de burgers te bereiken. Wanneer een zorginstelling een kinderboerderij exploiteert, omdat de gemeente zich hier financieel niet verantwoordelijk voelt, is dit een kwalijke zaak. De gemeente ziet in dat geval niet in welke mogelijkheden een kinderboerderij, als wijkaccommodatie met een zeer groot bezoekersaantal, schept. (Ketzener, 2010) Een kinderboerderij is echter altijd geschikt voor cliënten. Dieren hebben een positieve invloed op hen. (Wachtmeester, 2009)

6.3 zorginstellingen

6.3.1 De Trans

Het exploiteren van een kinderboerderij vindt Fransbergen (2009) een goede ontwikkeling en hij staat open voor goede ideeën en voorstellen. Er komen hier echter veel factoren bij kijken. Het geheel zal moeten passen in de behoefte van de cliënten en financieel moet het voor de zorginstellingen haalbaar zijn. Dit hangt onder andere af van de locatie grootte, gemeentelijke subsidie en facilitering door derden.

Tevens moet er goed nagedacht worden over zaken als bijvoorbeeld: vervoer, materialen, ruimte, publieksfunctie, etc.

6.3.2 Noorderbrug

Een zorginstelling zou geen initiatiefnemer moeten willen zijn voor het volledig exploiteren van een kinderboerderij. Als zorginstelling en als begeleiders moet er hierbij te veel energie worden gestoken in de dierverzorging en het beheer. Deze energie komt hierdoor niet bij de cliënten terecht, waarvoor de begeleiding bedoeld is. Wanneer een zorginstelling naast woon- en zorglocatie tevens de werkplek exploiteert, zullen in een dergelijke situatie begeleiders tevens werkgevers zijn. Dit zorgt juist voor meer afstand tot de maatschappij. Samenwerking door middel van dagbestedingen bij kinderboerderijen is een betere oplossing. (van Hal, 2010)

6.3.3 Promens Care

Zorginstellingen zijn steeds meer afhankelijk van financiering op basis van werkelijke aanwezigheid van cliënten op een locatie. Zelf huisvesting exploiteren wordt daarom steeds lastiger te realiseren. Het exploiteren van een kinderboerderij betekent voor een zorginstelling ook het dragen van de vele daar uit voortkomende lasten en verantwoordelijkheden. Financieel gezien is dit een groot risico. Er zal dan een onrealistisch aantal cliënten dagelijks in de praktijk nodig zijn om het financieel rendabel te krijgen. Een zorginstelling zal zeker een deel van het takenpakket van een kinderboerderij kunnen dragen en wanneer er nauwe samenwerking plaats zou vinden met bijvoorbeeld de gemeente, of een wijkvereniging, biedt dit zeker mogelijkheden. (van der Velde, 2009)

6.3.4 Vanboeijen

Zorginstelling Vanboeijen exploiteert een kleine kinderboerderij in Assen. Deze exploitatie gaat in samenwerking met een stichting en de gemeente. Bij een dergelijke exploitatie zijn er meerdere partijen betrokken, wat betekent, dat veel mensen zich er mee gaan bemoeien. Als beheerder van een kinderboerderij heb je minder vrijheid, omdat je beperkt bent door de verschillende samenwerkingsverbanden. Een kinderboerderij in geheel eigendom geeft de mogelijkheid om eigen grenzen te bepalen, wat zorgt voor korte communicatie lijnen. (Vanboeijen, 2009)

Overzicht tabel

Tabel 6.1: Samenvatting resultaten exploitatie door zorginstelling

Exploitatie zorg	Emmen	Apeldoorn	Arnhem	Ede	Enschede	Zorginstelling
Exploitatie zorginstelling	Positief	Kan positief zijn	Positief	Positief	Kan positief zijn	Positief

Gelet worden op	Emmen	Apeldoorn	Arnhem	Ede	Enschede	Zorginstelling
Aanwezigheid van bekwaam personeel voor de dieren	X	X	-	X	-	-
Verandering van de doelstellingen van de kinderboerderij	-	X	-	-	X	-
De kinderboerderij niet financieel afhankelijk is van de cliënten	-	-	X	-	-	-

X	Is naar voren gekomen uit de resultaten
-	Is niet naar voren gekomen uit de resultaten

6.4 Subconclusie

Wanneer er gekeken wordt naar de onderzochte gemeenten valt het op, dat al deze respondenten in hun oordelen behoorlijke overeenkomsten tonen. Ze zijn van mening, dat exploitatie door een zorginstelling op zich haalbaar moet zijn, maar zien hier veel haken en ogen aan, waardoor belangrijke kinderboerderijfuncties gemakkelijk in het gedrang kunnen komen. Er wordt tevens benadrukt dat de wijkfuncties van kinderboerderijen op waarde geschat moeten worden en deze niet op de zorginstellingen afgeschoven kunnen worden.

Voor de zorginstellingen is een dergelijke exploitatie niet of nauwelijks haalbaar. De één staat er eventueel wel open voor en de ander begint er bij voorbaat niet aan, omdat dit veel te veel taken met zich mee brengt, waar de zorgsector niet voor bedoeld is.

Terugblikkend op de resultaten van Emmen is het erg opvallend, dat de mening van Holman haaks tegenover de meningen van de respondenten van de dierenweides in Emmen staat. Holman is van mening dat de dierenweides in handen moet blijven van de bewoners, echter de bewoners zien juist voordelen in een dergelijke exploitatiewijze. Hiernaast wordt aangegeven, dat een uitgebreide samenwerking tussen de dorpsbesturen, zorginstelling en gemeente wellicht een nog betere optie is. Gezien de resultaten van de zorginstellingen en de onderzochte gemeenten in dit hoofdstuk, lijkt een samenwerkingsverband voor de gemeente Emmen tot nu toe een optie te zijn.

7. Toekomst kinderboerderijen

7.1 Emmen

7.1.1 De gemeente

De gemeente Emmen wil in de toekomst een specifiek beleid inzake kinderboerderijen voeren. Met een dergelijk beleid kunnen door middel van duidelijke voorwaarden problemen voor de volksgezondheid, ziektes en dierenwelzijn onder controle worden gehouden. Tevens kan de gemeente hiermee ook meer sturing geven en besluiten particuliere initiatieven wel of niet te steunen aan de hand van vastgestelde voorwaarden.

Er zal een beleid ontwikkeld moeten worden, welke aangeeft waar een dierenweide aan moet voldoen op het gebied van kwaliteit, veiligheid en gezondheid.

Voor de vrijwilligers van de dierenweides zouden er eventueel workshops, of cursussen aangeboden kunnen worden. Hierdoor wordt de kwaliteit van de dierenweides verhoogd. (Holman, 2010)

7.1.2 Respondenten dierenweides

Ondanks dat de dierenweides geen structurele financiële steun krijgen vanuit de gemeente zien ze het veelal toch positief in voor de toekomst. (Gert, 2010) (Katoen, 2010) (Wolters, 2009)

Er wordt aangegeven, dat een goed bestuur en beheer erg belangrijk is voor het voortbestaan van een dierenweide. (Gert, 2010) Vrijwilligers zijn tevens erg belangrijk, al leert de ervaring dat het steeds lastiger wordt om deze te vinden. Dit zou zeker een knelpunt kunnen worden in de toekomst. (Katoen, 2010) (Blauwgeers, 2009)

Dierenweide Beatrixhoeve, Het Wildhof en De Ruif zijn bezig met vernieuwingen aan hun dierenweide.

Dierenweide Beatrixhoeve is bezig met het bouwen van nieuwe stallen en een educatieruimte. De kinderboerderij wordt in fasen gebouwd. Wanneer twee van de vier gebouwen klaar zijn, kan de dierenweide weer open. (Emmen.nu, 2009)

Er zijn plannen om in de toekomst werk- en dagbesteding voor cliënten van de Trans te gaan verzorgen op de Beatrixhoeve. Tevens zal er educatie verzorgd worden voor basisscholen met gastlessen van verschillende verenigingen, zoals een jagersvereniging of een duiventeler. Er zullen stageplekken komen voor de landbouwschool en er zal een kleinschalige horeca komen met ijsjes, zakjes chips, fris, koffie en thee. Verder zal een stichtingsbestuur de gehele organisatie gaan leiden. (Gert, 2010)

Dierenweide Het Wildhof krijgt twee nieuwe stallen. Wolters (2009) is stellig van mening, dat zolang hij er is de dierenweide in goede staat zal verkeren. Er is behoefte aan een kinderboerderij in het dorp en die behoefte zal in de toekomst alleen maar groter worden. (Wolters, 2009)

Voor dierenweide De Ruif zijn er plannen om de gehele dierenweide te verplaatsen en hierbij een nieuwe stal te bouwen. De planning is, dat volgend jaar, wanneer het nieuwe gebouw er staat, cliënten van de Noorderbrug vijf dagen per week hun werk- of dagbesteding hier zullen vervullen met een groep van ongeveer 12 mensen per dag. (Mues, 2009)

Het Griendtsveenpark bestaat nu 25 jaar en men hoopt dat het park nog 25 jaar verder kan. Wellicht kunnen er in de toekomst meer taken overgenomen worden door zorginstelling de Trans. (Blauwgeers, 2009)

Over het algemeen in Nederland zal het aantal kinderboerderijen steeds minder worden. (Blauwgeers, 2009) (Katoen, 2010) (Wolters, 2009) Kinderboerderijen zullen steeds belangrijker worden, maar hier komt een selectie in. (Blauwgeers, 2009) Wolters (2009) is van mening, dat de kinderboerderijen een betere kwaliteit en een grotere omvang krijgen. SKBN gaat hogere eisen stellen en de vraag zal groter worden waardoor goede doelen en de overheid zich steeds meer zullen gaan interesseren in kinderboerderijen (Wolters, 2009)

Katoen (2010) denkt, dat kinderboerderijen in aantallen zullen afnemen, doordat de mensen zich minder gaan interesseren en de binding tussen bewoners onderling minder zal worden.

Gert (2010) is van mening, dat, wanneer kinderboerderijen goed beheerd worden het over het algemeen in Nederland ook goed zal gaan met de kinderboerderijen. Mues (2009) hoopt dat de kinderboerderijen in de toekomst de educatieve functie uitbreidt en dat de gemeenten voldoende ondersteuning zullen bieden aan de kinderboerderijen, zodat deze niet zullen vervallen.

7.2 Onderzochte gemeenten

7.2.1 Apeldoorn

Het gaat op dit moment erg goed met de kinderboerderijen in Apeldoorn en dat zal ook zo blijven. (Bennink, 2010) (Leeuwenstijn, 2010) (Pols, 2010)

De kinderboerderijen ontvangen erg veel bezoekers en laten hun bestaansrecht duidelijk zien. Er is veel waardering voor de kinderboerderijen onder de bevolking en de gemeente kan hier niet omheen. (Leeuwenstijn, 2010) (Pols, 2010) Aandachtspunt is Kinderboerderij Laag Buurlo. Deze is ietwat gedateerd en de bezoekersdruk ligt hoog. (Bennink, 2010) Vanwege de belangrijke wijkfunctie zal Laag Buurlo echter wel blijven bestaan. (Gemeente Apeldoorn, 2001)

Er zal een nieuwe kinderboerderij bij gaan komen. (Gemeente Apeldoorn, 2001) (Pols, 2010) Deze zal gestationeerd worden in de omgeving van het centrum van de stad. Deze boerderij zal als een “satellietboerderij” gaan fungeren, wat inhoudt, dat hier minder faciliteiten aanwezig zullen zijn en het meer een park idee zal betreffen. (Gemeente Apeldoorn, 2001)

Kinderboerderijen zullen zich steeds meer als stadsboerderijen gaan ontwikkelen. Dit is een goede ontwikkeling, omdat steden steeds meer behoefte hebben aan een groene, rustige omgeving en meer contact met dieren willen opzoeken. (Bennink, 2010) Kinderboerderijen worden steeds belangrijker. De afstand tussen de bevolking en de (landbouw) dieren wordt steeds groter door alle discussie rond het besmettingsgevaar. Dit contact zal dus steeds meer bevorderd moeten worden. Kinderboerderijen zijn hét middel om hierop in te kunnen spelen. Alleen zullen deze

nooit zelfbedruipend kunnen zijn, waardoor ze altijd een kostenpost voor de gemeente zullen zijn. (Leeuwenstijn, 2010)

Er zal worden geïnvesteerd in de toekomst en dus in de kinderen. Hierdoor zullen kinderboerderijen zich steeds meer gaan uitbreiden. (Pols, 2010) Kinderboerderijen worden meer multifunctioneel, grotere horeca, uitgebreidere educatie, meer aandacht aan duurzaamheid e.d. Ook is de verwachting, dat de kinderboerderijen steeds moderner worden door aansluiting te zoeken bij de jeugd van nu door middel van internet. (Bennink, 2010)

Wegens geld gebrek worden kinderboerderijen ook wel enkel en alleen door vrijwilligers gerund. Dit is een slechte ontwikkeling. Vrijwilligers zijn erg belangrijk, maar een kinderboerderij heeft naast vrijwilligers een vakbekwaam en betaald team nodig. "Kinderboerderijen **moeten** meer toekomst krijgen!" (Leeuwenstijn, 2010)

7.2.2 Arnhem

Voor de stadsboerderijen in Arnhem zijn er twee projecten in ontwikkeling. Beiden met het doel een beperkte horeca te exploiteren. De eerste is een nieuwe hooiberg op de Korenmaat. Deze zal door de zorg gerund worden onder begeleiding van beroepskrachten. Hier zullen tevens eigen boerderij producten, zoals fruit en eieren verkocht worden. Voor het tweede project is de hoop gevestigd op de komst van het koepelgebouw uit de binnenstad. Deze komt naar het Presikhaaf park. De wens is om deze onder beheer van kinderboerderij West Presikhaaf te krijgen. Het koepelgebouw zal dan naast de beperkte horeca tevens dienen als groenbeheer. Ook hier zal het een werkproject betreffen, waarbij het door de zorg gerund zal worden. (Visser, 2009)

In heel Nederland hebben de kinderboerderijen bestaansrecht opgebouwd, echter zonder educatie is dit moeilijk te handhaven. Het bezoekers aantal op de kinderboerderijen in Nederland, is de laatste jaren opgelopen tot ongeveer 3.000.000 bezoekers op jaarbasis. Kwaliteit en niveau in beheer en exploitatie zijn erg belangrijk. Een kinderboerderij heeft een professionele organisatie nodig.

In Den Haag ziet men dit al in. Het ministerie zal steeds meer over gaan op het stimuleren van educatieve projecten. Het ministerie van LNV ondersteunt de Stichting Educatief Platteland, welke de kwaliteit van educatieboerderijen beoordeelt en certificeert. (Visser, 2009)

7.2.3 Ede

Er zijn op de Proosdij plannen om een theeschenkerij te beginnen. (Kolhoff, 2009) (Plantinga, 2009) De subsidie zal echter niet snel omhoog gaan, aangezien ook de Gemeente Ede moet bezuinigen. Zou een kinderboerderij in de problemen komen, dan zou de gemeente niet akkoord gaan met een dreigende sluiting (Plantinga, 2009) Op de Oude Hofstede wordt het qua financiën en personele bezetting steeds zwaarder. (Klinkenberg, 2009)

Landelijk gezien zouden kinderboerderijen zeker moeten blijven bestaan en waar mogelijk uitbreiden met meer gebruiksmogelijkheden. (Plantinga, 2009) Het keurmerk van het SKBN is iets positiefs. Kinderboerderijen moeten weer mooi op de kaart komen. Kinderboerderijen zullen gaan groeien en educatiever worden. Een knelpunt is wel, dat er teveel regels en wetgevingen bestaan. Dit maakt het voortbestaan voor sommige kinderboerderijen erg lastig. (Kolhoff, 2009)

7.2.4 Enschede

De kinderboerderijen in Enschede blijven een laagdrempelige ontmoetingsplek voor iedereen uit de samenleving. Er zal worden gestreefd naar een bredere maatschappelijke doelstelling, de taken van de kinderboerderijen worden versterkt en de mix van de samenleving die op de kinderboerderij komt, wordt behouden. (van der Zee, 2010)

Er zal meer natuur- en milieueducatie aan de kinderboerderijen gekoppeld worden. Dit onder andere door middel van het koppelen van een educatief thema aan elke kinderboerderij. (Gemeente Enschede, 2009b) (van der Zee, 2010)

De Wesseler kan zich meer ontwikkelen als recreatieve functie en zal een betekenisvolle rol krijgen op het gebied van duurzaamheid. (Gemeente Enschede, 2009b) De Wesseler zal proberen de integratie in de wijken te bevorderen door meer te doen in de wijk tijdens bestaande activiteiten zoals tijdens Pasen. Tevens zal de educatie over voedsel uitgebreid worden. (Haghuis, 2010)

Kinderboerderij 't Wooldrik beschikt sinds kort over een nieuwe beheerder. Die heeft genoeg nieuwe ideeën voor de kinderboerderij. (Ketzener, 2010) Zo zijn er bijvoorbeeld plannen om in het naastgelegen koetshuis een theeschenkerij te beginnen. (Gemeente Enschede, 2009b) De kinderboerderij heeft goede donateurs en sponsors, wat het makkelijker maakt om dingen voor elkaar te krijgen. (Ketzener, 2010)

Landelijk gezien zullen de kinderboerderijen steeds meer richting stadsboerderijen gaan uitgroeien, waarbij vooral de educatieve functie, de natuur en milieu educatie, belangrijk worden. (van der Zee, 2010) (Wachtmeester, 2010) De oorspronkelijke opzet van de kinderboerderij zal verdwijnen. Ze worden minder natuurlijk en minder groen. (Wachtmeester, 2010) Ketzener (2010) is van mening dat stadsboerderijen verschillen van kinderboerderijen. Een kinderboerderij is meer gezinsgericht. Gezien de educatieve functie van stadsboerderijen zijn deze ook zeker belangrijk in een stad, maar hiernaast moeten de kinderboerderijen ook zeker aanwezig blijven. Tevens is zichtbaar, dat de exploitatie van een kinderboerderij door zorginstellingen aan het toenemen is. (Ketzener, 2010) Kinderboerderijen worden steeds belangrijker, maar zullen meer gaan differentiëren. Ze worden of kleiner of juist groter. (van der Zee, 2010)

In de toekomst is het belangrijk, dat de gemeenten in Nederland het nut van de kinderboerderijen in gaat zien, zij gaan over de financiën. Het ministerie van LNV ziet dit al wel redelijk in, maar het moet uiteindelijk toch vanuit de lokale overheden komen. In sommige gemeenten is het besef al goed aanwezig en wordt er veel voor kinderboerderijen gedaan, echter in vele andere gemeenten nog niet. (Ketzener, 2010)

7.3 Zorginstellingen

Zorgboerderijen zullen financieel niet meer rond kunnen komen. Wanneer er dagbesteding plaats vindt, is er meer kans voor de kinderboerderijen. Zoals het er nu naar uit ziet, zullen het aantal zorgboerderijen hierdoor steeds minder gaan worden. (van Hal, 2010)

Overzicht tabel

Tabel 7.1: Samenvatting resultaten toekomst kinderboerderijen in Nederland

Toekomst kinderboerderijen	Emmen	Apeldoorn	Arnhem	Ede	Enschede	Zorginstelling
Belang van kinderboerderijen	X	X	X	X	X	-
Het aantal kinderboerderijen	O	-	-	-	-	-
Belangrijkere educatieve functie (Meer stadsboerderijen)	Δ	Δ	Δ	-	Δ	-
Multi functioneler	-	Δ	-	Δ	-	-
Meer richting zorgboerderijen	O	-	-	-	X	O

X	Wordt meer
O	Wordt minder
Δ	Naar voren gekomen uit de resultaten
-	Niet naar voren gekomen uit de resultaten

7.4 Subconclusie

Alle kinderboerderijen zijn op hun eigen manier bezig om in de toekomst te blijven bestaan, om uit te breiden, of om zich te verbeteren. Er is een duidelijk verschil te zien in de plannen voor de toekomst tussen de kinderboerderijen in de verschillende gemeenten. Bij de ene kinderboerderij is er meer mogelijkheid voor veranderingen dan bij de andere. Dit is onder andere afhankelijk van de hoeveelheid steun die verkregen wordt vanuit de gemeente. Zo is er bijvoorbeeld voor de kinderboerderijen in Enschede veel meer mogelijk dan voor de kinderboerderijen in Ede. Ook de huidige situatie speelt een belangrijke rol bij de toekomstplannen. De dierenweides in Emmen zijn daarom meer bezig met het in stand houden van de dierenweides door middel van verbouwingen. De kinderboerderijen van bijvoorbeeld Arnhem of Apeldoorn zijn anderzijds meer bezig met het plannen van uitbreidingen en andere extra mogelijkheden.

Landelijk gezien zullen kinderboerderijen een steeds belangrijkere functie gaan bekleden binnen de samenleving. Ze zullen groter en multifunctioneler worden. Vooral de educatieve functie van een kinderboerderij zal hierbij zeer belangrijk worden.

Deel III: Beoordeling

Discussie

De discussie bestaat uit twee onderdelen. Ten eerste worden punten van discussie over de methodiek van het onderzoek behandeld in de methodediscussie. Vervolgens worden opvallende gegevens resulterende uit het onderzoek behandeld in de resultatendiscussie.

Methodediscussie

Over het subsidiebedrag van de gemeente Apeldoorn werden twee verschillende uitspraken gedaan. Pols (2009) maakt in het interview kenbaar dat de kinderboerderijen gezamenlijk een bedrag van € 400.000,- ontvangen van Accres Apeldoorn BV. Volgens Bennink (2009) is dit een bedrag van ca. € 800.000,-. Bij navraag heeft Pols hierop gereageerd, dat totaal voor beide kinderboerderijen toch echt een bedrag van € 400.000,- op de begroting staat. Bennink liet bij navraag weten dat de gemeente jaarlijks € 773.900,- aan subsidie verleent aan Accres Apeldoorn BV. Dit bedrag is voor het exploiteren en beheren van de drie wijkboerderijen. Relevant voor dit onderzoek is in welke mate de gemeenten investeren in haar kinderboerderijen. Om deze reden is het subsidie bedrag van € 773.900,- opgenomen in dit onderzoek.

Dit onderzoek is uitgevoerd voor de gemeente Emmen. De data verzamelingmethodiek is dan ook op deze gemeente toegespitst. Dit houdt in, dat de resultaten van dit onderzoek niet representatief zijn voor heel Nederland. Wellicht kan het wel een indicatie bieden.

Resultatendiscussie

Een aantal zaken, resulterende uit het onderzoek, behoeven een extra discussie. Zo worden bijvoorbeeld het belang en de functie van kinderboerderijen aan de kaak gesteld. Opvallend is dat het gemeentelijk dierbeleid van Emmen kinderboerderijen niet ondersteund. Holman is van mening dat de aanwezigheid van kinderboerderijen in het buitengebied niet noodzakelijk zijn. Deze mening staat echter haaks tegenover de visies die de respondenten van de dierenweides in Emmen en de respondenten uit de andere gemeenten erop na houden. Uit de interviews komt duidelijk naar voren, dat kinderen tegenwoordig nog maar weinig in contact komen met dieren. De oorzaken hiervan worden vooral gelegd bij de intensieve veehouderij, waardoor dieren steeds minder in de wei te vinden zijn en tevens de mogelijkheid tot het spontaan bezoeken van een boer er bijna niet meer in zit.

Hiernaast worden de kinderboerderijen in de meeste onderzochte gemeenten op hoge maatschappelijke waarde geschat. De gemeente Emmen heeft de maatschappelijke participatie ook op hun prioriteitenlijstje staan. De gemeente wil haar prestaties van de diverse sociale werkvoorzieningen (SW) verhogen en de SW-arbeidplaatsen verhogen en verbreden. Ook op het gebied van zorg en welzijn laat de programmabegroting van 2010 zien, dat maatschappelijke participatie aandacht behoeft. Zo wil de gemeente de sociale samenhang/leefbaarheid (veelal op wijk-/dorpsniveau) vergroten en mensen met een beperking of belemmering in staat stellen duurzaam deel te nemen aan de samenleving. Tevens willen ze een vangnet

bieden aan specifieke doelgroepen zoals dak- en thuislozen, ex-gedetineerden, veelplegers en ontregelde huishoudens. (Gemeente Emmen, 2010) De gemeente is van mening dat de aanwezige dorpshuizen prima voldoen aan alle maatschappelijke behoeften. Een dierenweide of kinderboerderij, welke zeer geschikt blijkt voor de diverse doeleinden, is hiervoor volgens wethouder Holman niet noodzakelijk. De respondenten van de dierenweides in de gemeente Emmen geven aan wel een multifunctionelere rol te willen vervullen met de dierenweides. De vrijwilligers hebben echter hun handen alleen al vol aan het behoud van de dierenweides. Hierbij is de gemeente tevens van mening dat de dierenweides, net als andere recreatieve voorzieningen, in exploitatie van de burgers moet blijven. In hoofdstuk 3 wordt hiervan een mooi voorbeeld door Holman gegeven. In tegenstelling tot Holman zijn mening hierover wordt er vanuit de andere gemeenten juist duidelijk gemaakt, dat naast vrijwilligers de kwaliteit en niveau in beheer en exploitatie erg belangrijk zijn. Ook het ministerie van Landbouw, natuur en voedselkwaliteit streeft naar het realiseren van goede bestuurlijke samenwerking. Kinderboerderijen spelen een belangrijke rol op het gebied van natuur- en milieu educatie en het is dan ook belangrijk de kwaliteitseisen te verbeteren. "Helderheid en afspraken over rollen en verantwoordelijkheden, afstemming van activiteiten en het realiseren van synergie, zowel inhoudelijk als financieel, zijn de gewenste resultaten van meer samenwerking op bestuurlijk niveau". (Landbouw, natuur en voedselkwaliteit, et.al.,2008)

Exploitatie van een kinderboerderij door een zorginstelling is een steeds meer opkomende ontwikkeling en is om deze reden dan ook meegenomen in dit onderzoek. Uit de interviews van de respondenten is kortweg naar voren gekomen dat deze optie moeilijk haalbaar is gezien de kosten en de burgerassociatie. De respondenten van de dierenweides in de gemeente Emmen zien een dergelijke exploitatiewijze, in tegenstelling tot de rest, wel zitten. Zij zien dit als een mogelijkheid tot langere openingstijden en de al eerder genoemde uitbreiding van functies. Verklaarbaar is dit resultaat wellicht wel. De respondenten van de dierenweides in Emmen zijn op dit moment enigszins ontevreden over verschillende aspecten van de huidige situatie en zijn voornamelijk bezig een redelijke kwaliteit te kunnen waarborgen. Het creëren van een, voor hen, gewenste situatie is dan ook een lastige opgave. Wellicht dat daarom elke optie, die enigszins positief in de oren klinkt, enthousiast ontvangen wordt en de bijkomende mogelijk negatieve effecten hierbij in eerste instantie over het hoofd worden gezien.

Naast de maatschappelijke waarde van kinderboerderijen wordt ook de recreatieve waarde hoog ingeschat door de onderzochte gemeenten. De gemeenten Apeldoorn en Arnhem baseren hun jaarlijkse subsidie uitgave aan kinderboerderijen bijvoorbeeld aan de hand van het bezoekersaantal of het inwonersaantal. Op deze wijze blijkt de investering dan ook zeker de moeite waard. Apeldoorn bijvoorbeeld telt een bezoekers aantal van 400.000 per jaar voor de beide kinderboerderijen (exclusief kinderparadijs Malkenschoten). Dit is nagenoeg gelijk aan het jaarlijkse bezoekersaantal van Stichting de Apenheul, welke in 2008 401.000 bezoekers ontving. (Stichting Apenheul, 2009) Volgens SKBN staat het jaarlijkse bezoekersaantal van de kinderboerderijen in Nederland bijna op 30.000.000, een aantal dat toch zeker serieus genomen mag worden. (Stichting KinderBoerderijen Nederland, 2008) Ter vergelijking: Wanneer het bezoekersaantal van de top 10 meest bezochte attractieparken in

Nederland bij elkaar opgeteld worden, komt dit uit op een bezoekersaantal van 16.831.000 bezoekers per jaar. Dierenpark Emmen bezet met 1.220.000 bezoekers de negende plaats.

Het beleid met betrekking tot kinderboerderijen is in de onderzochte gemeenten erg divers en de respondenten zijn in meer of mindere mate in het algemeen tevreden over de situatie. Het beleid van de gemeente Emmen kenmerkt zich door initiatieven niet financieel te steunen. In de praktijk honoreren ze echter goede plannen voor verbeteringen wel. Voorts wordt er in de gemeente Emmen met het EOP buurtbudgetten stelsel gewerkt, wat dorpen en wijken de mogelijkheid biedt tot investering in diverse extra zaken, waaronder bijvoorbeeld de dierenweides. Uit onderzoek van Lunsing is gebleken, dat dit stelsel zijn vruchten afwerpt en positief wordt ontvangen door zowel de burgers als de gemeente zelf. Uit de interviews is naar voren gekomen, dat de tevredenheid op het gebied van financiële steun vanuit de gemeente Emmen over het algemeen nogal laag is bij de respondenten van de dierenweides in Emmen. Toch geven enkele respondenten aan, dat wanneer ze hun best doen en de juiste aanpak hanteren de kans op honorering redelijk groot is, aldus Holman.

Het kan zijn, dat niet elke burger over dezelfde middelen beschikt, waardoor verschillen in uitkomsten en behandelingen kunnen ontstaan. Uiteraard kan dit simpelweg liggen aan ondeskundigheid van de betreffende respondenten, niet wetend welke paden er bewandeld dienen te worden. Ook is er nog het verschil in exploitatie wijze. Dierenweides die beheerd worden door plaatselijke belangen kunnen namelijk makkelijker een beroep doen op de EOP gelden dan de dierenweides die onder een Stichting vallen.

Het onderzoek naar de bestedingen van de EOP gelden van Lunsing (2009) is uitgevoerd over negen dorpen/wijken. Dit onderzoek toont aan dat deze negen dorpen/wijken gezamenlijk 5% van hun totale budget begroot hebben voor dierenweides. Echter beschikken maar twee van de negen dorpen/wijken over een dierenweide. Zwartemeer trekt zelfs 13 % van zijn EOP gelden uit voor de dierenweide. Dit komt neer op een bedrag van € 7820,- verspreid over drie jaar, wat € 2606,- per jaar maakt. Tabel 8.1 laat zien hoeveel de betreffende dorpen/wijken per inwoner aantal op jaarbasis investeren wanneer zij, ter indicatie, 10% van de EOP gelden zouden spenderen aan hun dierenweides.

Tabel 8.1: Voorbeeld berekening bij een jaarlijkse investering van 10% van de EOP gelden

Dorp/wijk	Inwoners aantal *	Aantal dierenweides	EOP budget **	10% van het EOP budget	Jaarlijkse investering per inwoner
Rietlanden	10.113	1	€ 39.000,-	€ 3.900,-	€ 0,39
Emmer- Compascuum	8.120	1	€ 26.000,-	€ 2.600,-	€ 0,32
Erica	4.864	2	€ 27.000,-	€ 2.700,-	€ 0,55
Zwartemeer	3.090	1	€ 20.000,-	€ 2.000,-	€ 0,65
Nieuw Weerdinge	3.685	1	€ 21.000,-	€ 2.100,-	€ 0,57
Totaal:	29.872	6	€ 133.000	€ 13.300,-	€ 0,45
Emmen totaal	109.439	6			€ 0,12

* Lunsing, 2009

** Gemeente Emmen (2009b)

In tabel 8.2 zijn de subsidiegelden en de investeringen per inwoner aantal van de overige onderzochte gemeenten weergegeven. Het grote verschil in investering wordt hier duidelijk zichtbaar. Wanneer alle dorpen/wijken, welke in het bezit zijn van een dierenweide, 10% van hun EOP gelden zouden inzetten voor hun dierenweide, zou dit slechts een gemeentelijke jaarlijkse investering van € 0,45 per hoofd van de betreffende dorpen/wijken betekenen. Wanneer er naar het totale inwonersaantal van Emmen gekeken wordt, komt dit zelfs neer op € 0,12 per inwoner. Ter indicatie: Wanneer Gemeente Emmen op jaarbasis € 1,- per inwoner zou investeren, zou dit op een jaarlijkse investering van € 109.439,- (€ 18.240,- per dierenweide) uitkomen.

Tabel 8.2 : Een overzicht van de jaarlijkse (directe) structurele investering in kinderboerderijen van de onderzochte gemeentes.

Gemeente	Aantal inwoners	Aantal kinderboerderijen per gemeente	Jaarlijkse structurele subsidie	Jaarlijkse investering per inwoner
Ede	107.588	2	€95.000	€0,88
Enschede	156.098	3	€400.000	€2,56
Apeldoorn	155.329	3	€773.900,-	€4,98
Arnhem	143.596	2	Ca. 1,2 miljoen (1.435.960)	€10,-
Emmen	109.439	6	€0,-	€0,-

De gemeente Emmen biedt echter incidenteel financiële steun wanneer er goede plannen ingediend worden. Het Wildhof en Beatrixhoeve hebben bijvoorbeeld in 2009 ieder een bedrag van € 5.000,- toegewezen gekregen, gedekt vanuit de GSB-veiligheidsmiddelen. In vergelijking met de subsidies van de andere gemeenten is de financiële steun vanuit de gemeente Emmen niet bepaald groot. Discutabel is, of de dierenweides voldoende steun geboden krijgen. De zichtbare financiële bedragen welke ontvangen worden, zijn zeer gering. Gezien het feit, dat de dierenweides klein van stuk zijn, beschikken zij niet over loonmedewerkers en is er de mogelijkheid om de EOP gelden beter in te zetten. Anderzijds is het voor enkele respondenten erg moeilijk gebleken om aan voldoende gemeentelijke steun te komen en zelfs wanneer

zij 10% van de EOP gelden zouden krijgen, betekent dit nog zeker geen garantie voor de langere termijn. Voor grote veranderingen of onderhoud komen zij hoogst waarschijnlijk nog steeds te kort.

Conclusie

Het doel van dit onderzoek is het inventariseren en inzichtelijk maken van de beleidsvoering inzake kinderboerderijen en op basis daarvan een advies te geven over de mogelijkheden die de gemeente Emmen heeft voor het creëren van een eenduidige beleidsvoering.

Het huidige beleid van de gemeente komt niet overeen met de praktische beleidsvoering. De respondenten van de dierenweides zijn dan ook niet bepaald tevreden over de huidige situatie. De gemeente verstrekt in de praktijk incidenteel steun aan de dierenweides, als deze hier een aanvraag voor indienen. Doordat niet al de dierenweides beschikken over dezelfde middelen, ontstaan er verschillen in behandeling. Dit geldt tevens voor het gebruik van de EOP gelden, voor sommige dierenweides (voornamelijk de stichtingen) blijkt het lastig hier gebruik van te maken. Dierenweides die niet of nauwelijks financiële steun van de gemeente ontvangen, zullen altijd ontevredenheid uitspreken over die situatie en het gevoel houden niet door de gemeente gewaardeerd te worden. De dierenweides hebben geen financiële zekerheid, waardoor het voortbestaan van deze dierenweides onzeker blijft. De respondenten uit de gemeenten Arnhem en Apeldoorn zijn, in tegenstelling tot de respondenten in Emmen, erg tevreden over hun huidige situatie en de gemeentelijke beleidsvoering. Dankzij de structurele subsidie zijn zij zeker van hun voortbestaan en beschikken zij over de mogelijkheid om de kwaliteit te kunnen blijven verbeteren. Dit blijkt tevens uit de keurmerken waarover de kinderboerderijen beschikken. De dierenweides in Emmen beschikken, in tegenstelling tot de kinderboerderijen in de andere onderzochte gemeenten, niet over een SKBN keurmerk. Dit keurmerk waarborgt de belangrijke basiskwaliteit. Dit keurmerk is echter moeilijk te realiseren wanneer de professionaliteit, de financiën en de tijd ontbreken. De dierenweides in Emmen richten zich op dit moment voornamelijk op hun voortbestaan, trachten hun hoofd boven water te houden. De respondenten van de dierenweides zijn allen van mening dat de dierenweides moeten blijven bestaan. Dierenweides zijn een grote toegevoegde waarde voor onder andere de leefbaarheid van de dorpen/wijken. De respondenten zouden graag financiële steun zien. Met een relatief kleine, structurele jaarlijkse steun (zie discussie) biedt de gemeente al opties aan de dierenweides voor een groeiende toekomst.

Een kinderboerderij of dierenweide is meer dan alleen een plek waar kinderen dieren kunnen ontmoeten. Op maatschappelijk en recreatief gebied vervullen ze vele functies en dienen ze tevens als middel voor de gemeenten om vele doelen te bereiken. De gemeente Emmen maakt hier op dit moment nauwelijks gebruik van. Het aanbieden van werk- en/of dagbesteding voor mensen met een beperking is een zeer goede ontwikkeling. De effecten van cliënten op dieren en bezoekers (en omgekeerd) blijken grotendeels zeer positief. Dit betekent echter wel, dat de dierenweides extra aanpassingen en voorzieningen behoeven om cliënten te kunnen ontvangen.

De eventuele optie om de dierenweides door een zorginstelling te laten exploiteren, is geen goed idee gebleken. Op verschillende gebieden worden hier negatieve kanttekeningen bij geplaatst. Zo wil de gemeente de dierenweides niet uit handen van de inwoners nemen en is er een groot gevaar dat de balans tussen diervverzorging en zorg verstoord wordt. Hier komt bij dat de dierenweides bij lange na niet voldoen aan de benodigde voorzieningsbehoeften, wat exploitatie financieel onmogelijk maakt voor een zorginstelling.

Kortom, dierenweides hebben door de huidige maatschappij, waar mensen steeds minder in aanraking komen met dier en natuur, een belangrijke functie. In de toekomst zullen deze dierenweides alsmaar belangrijker worden. Het is dan ook belangrijk om als gemeente hierin te investeren. Dierenweides kunnen erg gemakkelijk bijdragen aan het vervullen van meerdere gemeentelijke beleidsdoelen. De Gemeente Emmen kan op vele vlakken veel meer uit de dierenweides halen dan zij op dit moment doet. Dat is zonde. Het verbeteren van deze situatie kost de Gemeente Emmen relatief weinig inspanning en kan veel opleveren. Met geringe financiële steun zou er middels de dierenweides heel veel bereikt kunnen worden.

Aanbevelingen

Om de gemeente Emmen te ondersteunen bij de besluitvorming omtrent een eenduidige beleidsvoering inzake kinderboerderijen zijn de onderstaande drie aanbevelingen opgesteld. De aanbevelingen zijn geordend op mate van voorkeur waarbij de eerste aanbeveling de hoogste prioriteit bevat en de laatste het minst.

1 Structurele subsidieregeling

Om de dierenweides in een breder perspectief te zetten, zal de gemeente de verantwoordelijkheid moeten nemen en over moeten gaan op gestructureerde subsidie. Het takenpakket van dierenweides/kinderboerderijen wordt immers steeds uitgebreider en de kwaliteitseisen worden steeds meer aangescherpt. De gemeente zal zich hierbij over de volgende zaken moeten buigen:

- duidelijke beleidsdoelen opstellen omtrent dierenwelzijn, educatie, veiligheid en toegankelijkheid;
- de hoogte van de basisfinanciering vast stellen aan de hand van het takenpakket van de betreffende dierenweides;
- goede voorlichting verlenen omtrent de rechten en plichten van de bestaande dierenweides;
- toezicht houden op de naleving van de opgestelde beleidsdoelen;
- een goede communicatie met de correspondenten van de dierenweides voor tijdige signaleringen van problemen of knelpunten;
- duidelijke beleidsregels opstellen met betrekking tot de honoreringsbesluiten van eventuele nieuwe initiatieven.

2 *EOP gelden op de schop*

Het advies luidt hier het verhogen van de EOP gelden van de dorpen/wijken, die over een dierenweide beschikken. Deze EOP's hebben in dit geval een bedrag in hun budget begroot voor de dierenweides. Dat stelt de dierenweides in staat om hun kwaliteit te verbeteren en te waarborgen en zal tevens meer zekerheid voor hun voortbestaan bieden. Om een goed verloop te kunnen creëren zal er rekening gehouden moeten worden met de volgende zaken:

- goede voorlichting verlenen, zowel aan de dierenweides als de EOP's, omtrent de rechten en plichten van de bestaande dierenweides;
- onderscheid in rechten en plichten tussen stichtingen en dorpsbelangen minimaliseren;
- toezicht houden op de naleving van de vernieuwde beleidsregels;
- een goede communicatie met de correspondenten van de dierenweides voor tijdige signaleringen van problemen of knelpunten;
- duidelijke beleidsregels opstellen met betrekking tot de honoreringsbesluiten van eventuele nieuwe initiatieven.

3 *De praktijk op papier*

In dit geval zal de praktische beleidsvoering verbeterd worden en zal het theoretische beleid hierop aangepast worden. Het verlenen van incidentele financiële steun dient in deze situatie echter wel gelijkwaardig te zijn voor alle dierenweides in de gemeente Emmen. Om zorg te dragen voor gelijke behandeling dient de gemeente op de volgende zaken te letten:

- goede voorlichting verlenen omtrent de rechten en plichten van de bestaande dierenweides;
- bij de besluitvormingen van incidentele steun informatie over de individuele omstandigheden op doen en deze tevens hierin betrekken;
- het waarborgen van tijdige besluitvorming;
- toezicht houden op de naleving van het theoretische beleid;
- een goede communicatie met de correspondenten van de dierenweides, voor tijdige signaleringen van problemen of knelpunten;
- duidelijke beleidsregels opstellen met betrekking tot de honoreringsbesluiten van eventuele nieuwe initiatieven.

Literatuurlijst

Boeken

Baarda, D.B., M.P.M. de Goede en J. Teunissen, (2005) Basisboek kwalitatief onderzoek, Noordhoff uitgevers B.V., Groningen/Houten.

't Hart, H. et al, (1998) Onderzoeksmethoden, Boom, Amsterdam.

Wester, F. (1991) Strategieën voor kwalitatief onderzoek, Coutinho, Muiderberg.

Publicaties

Aaien, voeren, spelen, leren, 2001, Gepubliceerde uitgave Gemeente Apeldoorn afdeling groen, z.a., Apeldoorn.

Apenheul Jaarverslag, 2009, gepubliceerde uitgave Stichting Apenheul, Apeldoorn.

Burgerinitiatief loont, 2009, gepubliceerde uitgave Gemeente Emmen, P. Veen, Emmen.

Dieren manieren – nota dierenwelzijn, 2009a, Gepubliceerde uitgave gemeente Enschede, Enschede.

Emmen in cijfers, 2009, Gepubliceerde uitgave Gemeente Emmen, Emmen.

GD Keurmerk Zoonosen Infoblad, 2009, gepubliceerde uitgave Gezondheidsdienst voor Dieren, Deventer.

Initiatiefvoorstel gemeentelijk dierenwelzijnsbeleid, 2005, Gepubliceerde uitgave Groen Links, werkgroep dierenrechten, Weiteveen.

Jaarprogramma primair onderwijs 2009 – 2010, 2009a, Gepubliceerde uitgave Natuurcentrum Arnhem, K. Schols, Arnhem.

Jaarverslag Griendtsveenpark 2009, 2009, gepubliceerde uitgave Commissie Griendtsveenpark, Erica.

Jaarverslag SKBN, 2008, Gepubliceerde uitgave Stichting KinderBoerderijen Nederland, z.a., Geldermalsen.

Kerncijfers gemeente Ede 2009, 2009, Gepubliceerde uitgave Gemeente Ede, afdeling Onderzoek, Ontwikkeling en Statistiek, Ede.

Kiezen, leren en meedoen. Naar een effectieve inzet van natuur- en milieu- educatie in Nederland 2008-2011, 2008, Gepubliceerde uitgave Landbouw, natuur en voedselkwaliteit, Onderwijscultuurwetenschap en VROM, Den Haag.

Meerjarenperspectief Kinderboerderijen Enschede 2009-2013, 2009b,
Ongepubliceerde uitgave Gemeente Enschede, z.a., Enschede.

Notitie zorg voor dieren, 2007, Gepubliceerde uitgave gemeente Emmen, Dienst
Gebied, Emmen.

Programmabegroting 2010, 2010, gepubliceerde uitgave Gemeente Emmen, Emmen.

Skal Biocontrole 2009, Gepubliceerde uitgave Stichting Skal, Zwolle.

Statistisch jaarboek 2008, 2008, Gepubliceerde uitgave gemeente Arnhem, Facilitaire
dienst, Arnhem.

Vertrouwen geven, verantwoordelijkheid nemen, 2009, gepubliceerde uitgave
Stibabo, J.R. Lunsing, Warffum.

Wij zijn een deel van de aarde en de aarde is een deel van ons, 1989, gepubliceerde
uitgave European Federation of City Farms, M. de Staercke, z.p.

Krantenartikelen

Z.a., De vlag kan uit bij De Ruif, Dagblad van het Noorden, 15 maart 2009.

Z.a., Herbouw kinderboerderij in Zwartemeer, Emmen.nu, 18 december 2009.

Z.a., Open dag kinderboerderij Beatrixhoeve zaterdagmiddag 26 sept, Dorpsblad
Zwartemeer, 9 september 2009.

Mondeling

Bennink, P., beleidsmedewerker, Gemeente Apeldoorn, Afdeling groen, 15 december
2009.

Blauwgeers, A., Voorzitter commissie buurt en belangenvereniging de Peel, 09
december 2009.

Fransbergen, S., Divisiemanager, divisie Zuid, De Trans, 07 december 2009.

Gert, H., Coördinator dierenweide de Beatrixhoeve, Emmen, 07 januari 2010.

Haghuys, L., Beheerder kinderboerderij De Wesseler, Enschede, 19 januari 2010.

Hal van, R., Regio manager Drenthe, De Noorderbrug, 06 januari 2010.

Holman, J., Wethouder Dierenwelzijn, Gemeente Emmen, 04 februari 2010.

Katoen, W., Voorzitter plaatselijk belang, Nieuw Weerdinge, 20 januari 2010.

Ketzener, E., Beheerder/coördinator kinderboerderij 't Wooldrik, Enschede, 13 januari 2010.

Klinkenberg, E., beheerster kinderboerderij De Oude Hofstede, Ede, 27 november 2009.

Kolhoff, M., Hoofd diervverzorging kinderboerderij De Proosdij, Ede, 27 november 2009.

Kwant, R., Wijk- dorpcoördinator, Emmen Revisited, Wijk- en dorpontwikkeling, 17 september 2009.

Leeuwestijn van, P., Bedrijfsleider Kinderparadijs Malkenschoten, Apeldoorn, 08 december 2009.

Mues, M., coördinator, dierenweide De Ruif, Emmen, 10 december 2009.

Plantinga, F., medewerker Gemeente Ede, 27 november 2009.

Pols, B., Beheerder wijkboerderijen Apeldoorn, 08 december 2009.
Vanboeijen, Activiteiten begeleider, zorginstelling Vanboeijen, 16 december 2009.

Velde van der, L., Locatiehoofd dagbesteding regio Zuidoost Drenthe, 10 december 2009.

Visser, T., Hoofd afdeling beheer, Natuurcentrum Arnhem, Centrum voor Natuur en Milieu Educatie Gemeente Arnhem en Beheerder Stadsboerderijen Arnhem, 01 december 2009.

Wachtmeester, K., Beheerder kinderboerderij Noord, Enschede, 02 december 2009.

Wallenaar, P., Senior medewerker, gemeente Emmen, Dienst Gebied, 17 september 2009.

Winsen van, B., Coördinator dierenweide Distelvink, 12 januari 2010.

Wolters, J., projectleider Het Wildhof, 09 december 2009.

Zee van der, J., Wethouder Woon-en Leemomgeving, Gemeente Enschede, 10 december 2009.

Internetsites

's Heeren Loo, 'Kinderboerderij Proosdij', 05 januari 2010,
http://www.sheerenloo.nl/werken_bij/locatievinder/categorydetails.aspx?details=true&isPlaats=False&isPostalCode=False&isLocationName=False&beestande=False&ontwikkeling=False&total=956&selected=309&id=387, (18 maart 2010).

'T Schienvat, 'Wildhof', z.j.,
http://www.operica.nl/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=30&Itemid=97, (12 december 2009).

ACCRES Apeldoorn B.V., 'Kinderboerderij Laag Buurlo', 2009a,
<http://www.accresapeldoorn.nl/kinderboerderij-laag-buurlo>, (26 november 2009).

ACCRES Apeldoorn B.V., 'Kinderboerderij De Maten', 2009b,
<http://www.accresapeldoorn.nl/kinderboerderij-de-maten>, (26 november 2009).

ACCRES Apeldoorn B.V., 'Kinderparadijs Malkenschoten', 2009c,
<http://www.accresapeldoorn.nl/kinderparadijs-malkenschoten>, (26 november 2009).

De Oude Hofstede, 'Kinderboerderij De Oude Hofstede', 1 februari 2010a,
<http://www.deoudehofstede.com/index.html>, (18 maart 2010).

De Oude Hofstede, 'Kinderboerderij De Oude Hofstede', 12 januari 2010b,
<http://www.deoudehofstede.com/openingstijden.html>, (18 maart 2010).

Drs. T. den Boon en Prof. Dr. D. Geeraerts, 'Groot woordenboek van de Nederlandse taal', Van Dale 14de editie 2005,
http://library.wur.nl/egwn/egwn.exe?SAS_CDEU_9_framesetIE&language=nl&F1=*,
(16 november 2009).

Emmen Revisited, 'Dierenweide Beatrixhoeve', 5 december 2008,
<http://www.emmenrevisited.nl/Zwartemeer/Nieuws/Berichten/Dierenweide+Beatrixhoeve.htm>, (26 november 2009).

Emmen Revisited, 2007,
<http://www.emmenrevisited.nl/Emmen+Revisited/Welkom.htm>, (16 januari 2010).

Emmer-Compascuum, 'Recreatie "De Ruif"', z.j., http://www.emmer-compascuum.com/index.php?option=com_content&view=article&id=43&Itemid=41,
(18 maart 2010).

Gemeente Apeldoorn, 'Kerncijfers gemeente Apeldoorn', 2009,
<http://apeldoorn.buurtmonitor.nl/report/kerncijfers%20aic.htm>, (19 oktober 2009).

Gemeente Arnhem, 'Natuurcentrum Arnhem', 2009b,
<http://www.natuurcentrumarnhem.nl/content.jsp?objectid=84378>, (17 november 2009).

Gemeente Arnhem, 'West Presikhaaf', 2009c,
<http://www.natuurcentrumarnhem.nl/content.jsp?objectid=84595>, (17 november 2009).

Gemeente Arnhem, 'Korenmaat', 2009d,
<http://www.natuurcentrumarnhem.nl/content.jsp?objectid=84531>, (17 november 2009).

Gemeente Enschede, 'Enschede in cijfers', 1 januari 2009b,
<http://www.enschede.nl/webs/enschedeincijfers/>, (19 oktober 2009).

Gemeente Enschede, 'Kinderboerderij de Wesseler', z.j.,
<http://www.kinderboerderijdwesseler.nl/>, (26 november 2009c).

Griendtsveenpark, 'Informatie', 2010,
<http://www.griendtsveenpark.nl/Informatie.htm>, (26 november 2009).

Stichting De Noorderbrug, 'De Noorderbrug', 2007,
<http://www.noorderbrug.nl/Website.aspx?xml=1&artikel=100002&parentartikel=100002&parentnieuws=100002&mg1=0B8AEB26D08944DFB80AF4BDB4629722&f=5F>((18 februari 2010).

Stichting De Trans, 'Over de Trans', juni 2008,
http://www.detrans.nl/klant_en_familie/over_de_trans/?view=Standard, (18 februari 2010).

Stichting Kinderboerderij Enschede-Noord, 'Kinderboerderij Enschede Noord', z.j.,
<http://www.kinderboerderijnoord.nl/>, (26 november 2009).

Stichting KinderBoerderijen Nederland, 'Certificering van kinderboerderijen', 2010,
<http://www.skbn.net/keurmerk-kinderboerderijen/certificering-van-kinderboerderijen>, (18 februari 2010).

Vanboeijen, 'Over Vanboeijen', z.j.,
<http://www.vanboeijen.nl/sjablonen/3/infotype/webpage/view.asp?objectID=1560>
(18 februari 2010).

Vereniging voor Plaatselijk Belang Nieuw Weerdinge, 'Recreatiepark de Wenke', 2010,
<http://www.nieuw-weerdinge.com/recreatie.htm>, (12 december 2009).

Wijkraad Zuid-Oost Enschede, 2009, <http://www.wijkraadzuidoostenschede.nl/>, (18 maart 2010).

Wooldrikspark, 'Kinderboerderij', z.j.,
[http://www.wooldrikspark.nl/index2.php?p=pages/page&main_cat_id=3&language=](http://www.wooldrikspark.nl/index2.php?p=pages/page&main_cat_id=3&language=NL)
NL, (26 november 2009).

Bijlagen

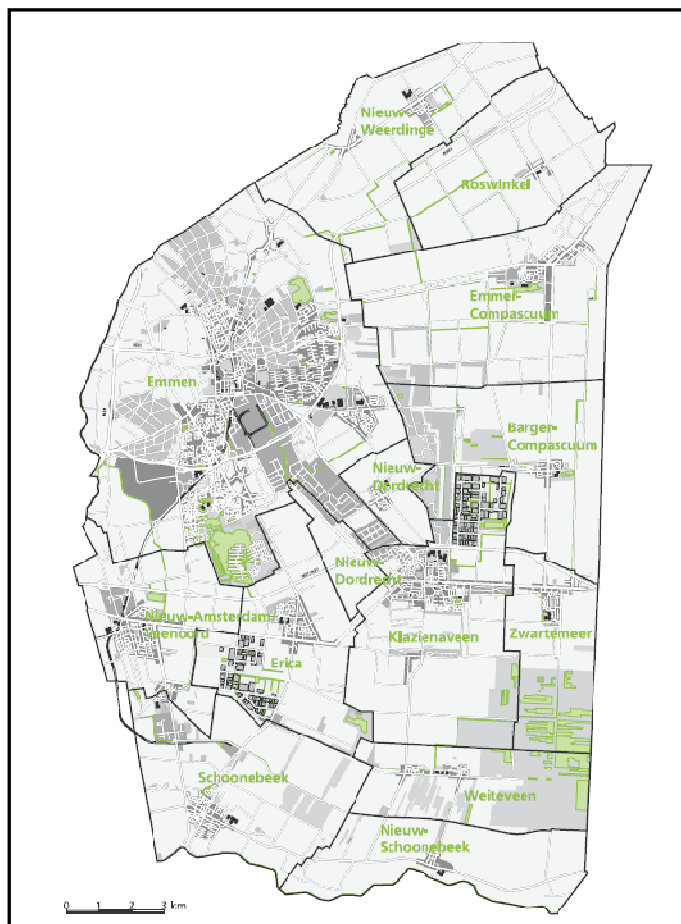

Bijlage I: Emmen in kaart

De gemeente Emmen heeft een bijzondere combinatie van stad met platteland. Rond de grote kern ligt een uitgestrekt en relatief dunbevolkt landelijk gebied met een tiental grote en kleinere dorpen. De gemeente Emmen behoort met de ruim 109.000 inwoners tot de 27 grootste steden van Nederland, de G27. Op hetzelfde moment is Emmen ook de meest dunbevolkte stad van Nederland, qua inwonersaantal staat Emmen op plaats 24, maar qua oppervlakte op plaats 4. De gemeente heeft namelijk een oppervlakte van 35.000 hectare en is hiermee één van de grotere gemeenten in Nederland. Het bijzondere van Emmen is het veelzijdige karakter, naast de voorzieningen van de stedelijke kern heeft de gemeente Emmen ook de rust en ruimte van de dorpen en het platteland. (Lunsing, 2009) (Gemeente Emmen, 2010)

Een voordeel van deze grote oppervlakte is, dat de gemeente genoeg ruimte heeft voor grote industrieterreinen, ruime nieuwbouwwijken en vele toeristische attracties. Een nadeel dat hieraan verbonden zit, is het vele onderhoud. De gemeente moet vele voorzieningen als sporthallen en buurthuizen in stand houden en heeft een groot wegdek te onderhouden. (Veen, 2009)

Bij een gemeente dat qua oppervlakte zo groot is als Emmen is een goede communicatie en relatie met zowel de stad als de dorpbewoners een vereiste. Het gemeentehuis staat in de grootste kern, Emmen centrum. In de omringende gebieden is er af en toe sprake van enige achterdocht: 'denkt men in het stadhuis wel genoeg aan de dorpen en kernen in het buitengebied?' (Veen, 2009)

*Afbeelding 9.1: Kaart gemeente Emmen
(Gemeente Emmen, 2009)*

In de jaren negentig is Emmen Revisited opgestart. Emmen Revisited is een samenwerkingsverband tussen de gemeente Emmen en de woningcorporaties Lefier, Domesta en Woonservice Drenthe. Voor Emmen Revisited is een programmabureau opgezet dat tot doel heeft wijk- en dorpsvernieuwingsprogramma's te begeleiden. Emmen Revisited werkt in nauw overleg met de Erkende Overlegpartners, de andere samenwerkingsorganisaties in een wijk of dorp en met de bewoners.

Bij alle onderdelen van de besluitvorming worden de bewoners betrokken als volwaardig partner. De bewoners dragen structureel bij aan de plannen en hebben invloed op alle niveaus. De bewoners zijn via wijk- en dorpsorganisaties ook mede verantwoordelijk voor de inhoud van wijkprogramma's. De bewoners worden betrokken bij alle onderdelen van de besluitvorming. Door deze benadering van Emmen Revisited worden alle besluiten ook door alle partijen gedragen. (Veen, 2009)

Emmen Revisited is actief in de volgende wijken en dorpen: Angelslo, Emmerhout, Bargeres, Emmermeer, Zwartemeer, Schoonebeek Nieuw-Weerdinge, Nieuw-Amsterdam/Veenoord en Emmer-Compascuum. (Emmen Revisited, 2007)

In 2010 staan Barger Compascuum en Nieuw-Dordrecht op de planning om bij te voegen en in 2011 zal tevens het dorp Klazienaveen zich in deze rij aansluiten. (Emmen Revisited, 2007)

Voor de gemeente Emmen is het erg belangrijk om een goed contact tussen de gemeente en de bewoners te hebben. Een onmisbare schakel tussen de gemeente en de inwoners zijn de Erkende Overlegpartners (EOP's). De gemeente Emmen telt 35 EOP's. Deze EOP's zijn erkend door de gemeente en hierdoor bevoegd om aanbevelingen te doen en vragen te stellen aan de gemeenteraad en het college. Hierbij gaat het specifiek om zaken voor hun dorp, kern, wijk of buurt. De EOP's zijn vrijwilligersorganisaties die de bewoners van hun dorp of wijk vertegenwoordigen, zij zijn de vaste gesprekspartner van de gemeente. Tevens zijn zij ook een belangrijk aanspreekpunt voor de bewoners van hun dorp of wijk. (Veen, P., 2009) (gemeente Emmen, 2010)

Alle EOP's krijgen sinds 2005 een eigen budget. Dit budget kan gebruikt worden voor verschillende externe zaken, die zij voor hun woonomgeving belangrijk vinden. Door middel van dit budget hebben de EOP's de mogelijkheid om zelf prioriteiten te stellen en deze gelden te besteden aan onderhouds- en inrichtingswerkzaamheden, maar ook aan sociale activiteiten. De gemeente Emmen: "Het kunnen beschikken over een eigen budget stimuleert ook de zelfwerkzaamheid van bewoners. In verschillende buurten en dorpen hebben bewoners op eigen kracht bijvoorbeeld achterpad verlichting aangelegd". (Veen, 2009) (gemeente Emmen, 2010)

"Het EOP-budgettenbeleid wordt gedragen door een grote inzet van het college en een gedreven, praktisch ingestelde ambtelijke top. Het budgettenbeleid wordt raadsbreed gesteund". (Veen, 2009)

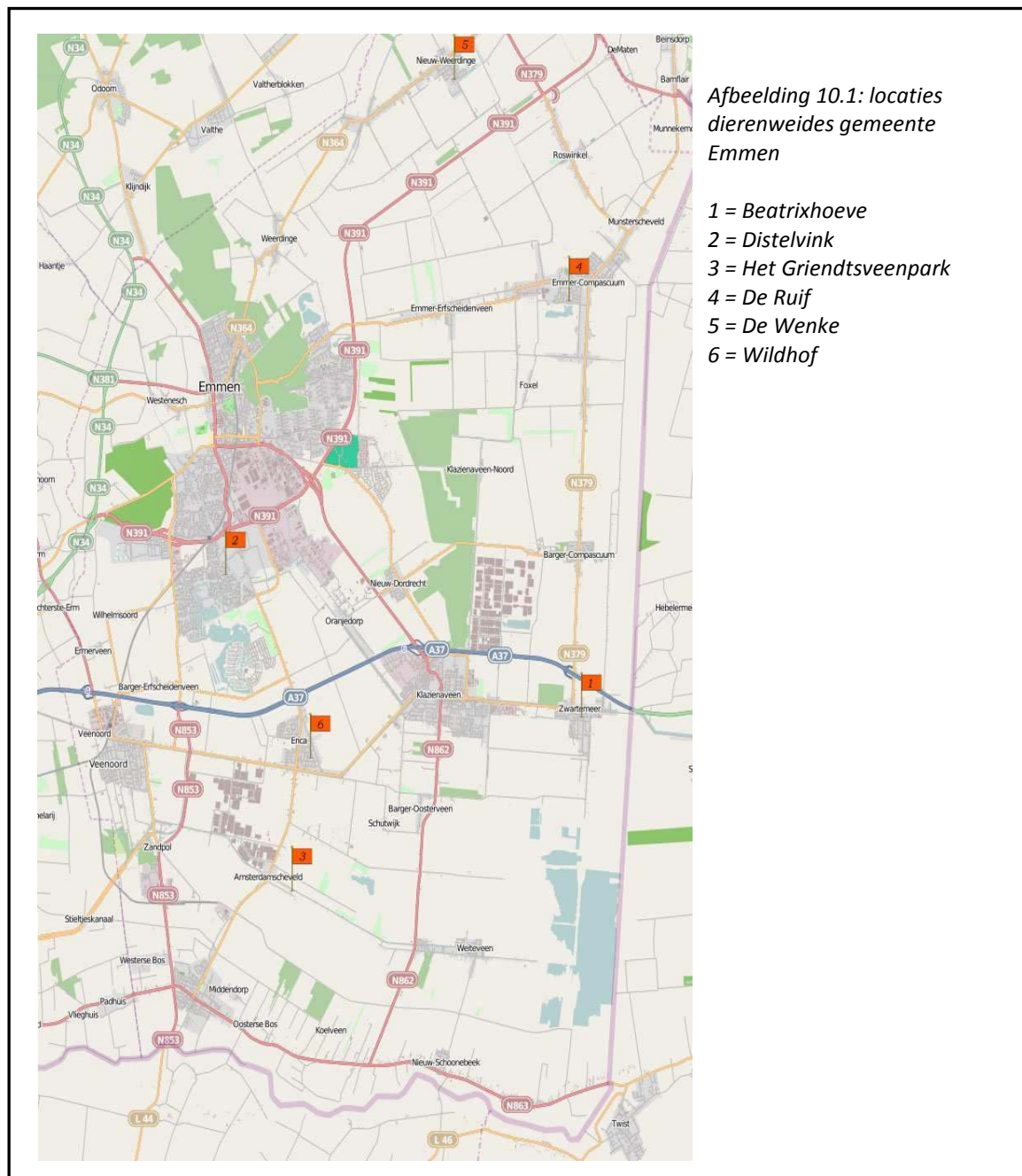

Bijlage II: Respondenten in kaart

Deze bijlage bevat algemene informatie over de dierenweides, kinderboerderijen, gemeenten en zorginstellingen en is bedoeld om een kleine indruk te geven van de verschillende partijen die bij het onderzoek betrokken zijn.

Emmen

In deze paragraaf zullen alleen de onderzochte dierenweides binnen de gemeente Emmen behandeld worden. Informatie van de Gemeente Emmen is terug te vinden in bijlage I: Emmen in kaart. Op onderstaande afbeelding zijn de locaties van de dierenweides te zien. De dierenweides binnen de gemeente Emmen worden volledig op vrijwillige basis gerund.

Dierenweide Beatrixhoeve

- Vooruit met de geit! -

Dierenweide Beatrixhoeve (zie afbeelding 3.2) is gelegen in het dorp Zwartemeer. Deze dierenweide is ruim tien jaar geleden door de gemeente aangelegd. (Emmen Revisited, 2008) De dierenweide heeft een oppervlakte van ca. 0,5 hectare. De dierenweide is echter op het moment in verbouwing en daarom nog gesloten voor publiek. Tijdens deze verbouwing worden er twee gebouwen bijgebouwd, waardoor er drie stallen en een educatieve ruimte komt en is er tevens een speeltuin aangelegd. Het dierenbestand bestaat op dit moment uit een paar dieren. Op een later stadium zullen er meer dieren komen. Er wordt dan vooral gekozen voor kleine en goed aabare dieren. (Gert, 2010)

Huidig dierenbestand:

4 Herten

6 Geiten

(Gert, 2010)

Afbeelding 10.2: Beatrixhoeve (Dorpsblad Zwartemeer, 2009)

Dierenweide De Ruif

Dierenweide De Ruif (zie afbeelding 3.3) bestaat al zo'n zestien jaar, en is destijds door de gemeente aangelegd. De dierenweide is gelegen in het dorp Emmer Compascuum. (Mues, 2009) Op dit moment is de dierenweide verouderd en eigenlijk aan

vernieuwing toe. De Gemeente Emmen heeft geld beschikbaar gesteld voor de verplaatsing en vernieuwing van de dierenweide. (Dagblad van het Noorden, 2009)

Huidig dierenbestand:

- 2 schapen
 - 2 siervogels
 - 21 watervogels
 - 4 geiten
 - 13 konijnen
 - ±20 kippen
- (Mues, 2009)

Afbeelding 10.3: De Ruif (Emmer-Compascuum, 2010)

Dierenweide De Wenke

Dierenweide De Wenke (zie afbeelding 3.4) is opgericht in 1981 en is gelegen in het dorp Nieuw Weerdinge. (Katoen, 2010) Dierenweide ligt in het recreatiepark De Wenke, welke vele hectare groot is. (Vereniging voor Plaatselijk Belang Nieuw Weerdinge, 2010) De dierenweide zelf heeft een oppervlakte van ongeveer een halve hectare. (Katoen, 2010) De dierenweide is in 2007 volledig opgeknapt met behulp van vrijwilligers, sponsors en

Afbeelding 10.4: De Wenke

Gemeente Emmen. (Vereniging voor Plaatselijk Belang Nieuw Weerdinge, 2010) Het parkje draait volledig op vrijwilligers en is alleen toegankelijk voor publiek wanneer er verzorgers aanwezig zijn om te voeren of op afspraak. Van april tot en met september is de dierenweide elke woensdag middag open. (Katoen, 2010)

Het huidige dierenbestand:

6	Geiten	5	Herten
3	Schapen	20	Watervogels
1	Ezel	10	Konijnen
1	Geit	25	kippen
3	Walibies	Veel	Siervogels

(Katoen, 2010)

Dierenweide Distelvink

Dierenweide Distelvink (zie afbeelding 3.5) is gelegen in de wijk De Rietlanden te Emmen. De huizen om deze dierenweide heen behoorden vroeger tot een centraal wonen project. Hier is de dierenweide in 1985 door ontstaan. In 2004 is het centraal wonen opgeheven, echter is de dierenweide blijven bestaan. De dierenweide is ten aller tijde vrij toegankelijk en is relatief klein met een oppervlakte van ca. 80 m². Het grondgebied wordt gehuurd

Afbeelding 10.5: De Distelvink

van de wooncorporatie 'Domesta'. Dierenweide De Distelvink heeft een vereniging met bestuur en is ingeschreven bij de kamer van koophandel. De dierenweide beschikt niet over primaire voorzieningen als aansluiting op water gas of elektriciteit. (van Winsen, 2010)

Huidig dierenbestand:

2	Varkens
10	Konijnen
13	Kippen

(van Winsen, 2010)

Dierenweide Griendtsveenpark

Het Griendtsveenpark (zie afbeelding 3.6) bestaat bijna 25 jaar en het heeft een oppervlakte van ongeveer 1,2 hectare. (Blauwgeers, 2009) De dierenweide Griendtsveenpark ligt op de grens tussen Erica en Schoonebeek in het Amsterdamscheveld. (Griendtsveenpark, 2010) De dierenweide is zeven dagen per week van 's ochtends tot 's avonds geopend. De dierenverblijven zijn niet toegankelijk voor publiek, men kan rond om de weides heen lopen. Om deze reden wordt deze dierenweide dan ook wel een park genoemd. (directe observatie)

Dierenweide Het Wildhof

Dierenweide Het Wildhof (zie afbeelding 3.7) is midden in het dorp Erica gelegen. De dierenweide is 30 jaar geleden ontstaan als een werkloosheidsproject vanuit het sociaal cultureel centrum het 't Schienvat. Net als met veel projecten uit die tijd is er geen vervolgtraject uitgezet, zoals het onderhoudstraject. (Op Erica, 2009) (Wolters, 2009) Na jaren valt Het Wildhof wederom onder beheer van het bestuur van 't Schienvat. De dieren waren echter verouderd, er was inteelt ontstaan en de stallen waren in slechte staat. Nu wordt er gewerkt aan vernieuwing en verbouwing van de dierenweide. (Wolters, 2009) De bezoekers komen binnen in de geitenweide, dit maakt direct contact met de dieren mogelijk. (directe observatie) De kinderboerderij is dagelijks geopend van 13.30 uur tot 16.30 uur. (Wolters, 2009)

Huidig dierenbestand:

3	Alpaca	8	Konijnen
19	Schapen	4	Cavia's
16	Geiten	8	Kippen
4	Herten		

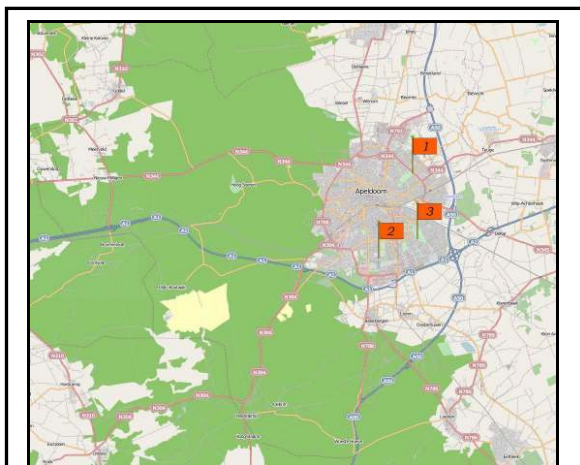
(Wolters, 2009)

Onderzochte gemeenten

Apeldoorn

De gemeente Apeldoorn heeft drie kinderboerderijen, namelijk: Kinderparadijs Malkenschoten en de wijkboerderijen De Maten en Laag Buurlo (respectievelijk 1, 2, 3 op afbeelding 3.8). (Gemeente Apeldoorn, 2001)

Afbeelding 10.8: kaart kinderboerderijen

1 =Laag Buurlo

2 = Malkenschoten

3 = De Maten

Kinderboerderij Laag Buurlo

Kinderboerderij Laag Buurlo (zie afbeelding 3.9) is opgericht in 1970 en ligt in Noordoost Apeldoorn. De kinderboerderij is ca. 2,5 hectare groot, hiervan is ongeveer de helft dierenweide en speeltuin en de andere helft is bos. (Gemeente Apeldoorn, 2001) (ACCRES Apeldoorn B.V., 2009a) (Pols, 2009) De kinderboerderij is geopend van 8:30 uur tot 16:30 uur en in de lente en zomer periode tot 17:30 uur geopend. (ACCRES Apeldoorn B.V., 2009a) Laag Buurlo trekt tussen de 75.000 en 80.000 bezoekers per jaar. (Gemeente Apeldoorn, 2001) Op de kinderboerderij werken er ca. 28 mensen. Hiervan zijn er 3 in vaste dienst bij ACCRES Apeldoorn B.V., verder werken er vrijwilligers, stagiaires, cliënten van een zorginstelling etc. (Gemeente Apeldoorn, 2001) De kinderboerderij beschikt over een groot aantal dieren, waaronder alle landbouwhuisdieren. (Gemeente Apeldoorn, 2001) (ACCRES Apeldoorn B.V., 2009a) Tevens beschikt de kinderboerderij een grote speeltuin. (directe observatie) Huidig dierenbestand:

4	Pony's	+/-30	Watervogels
8	Ezels	40	Kippen
2	Koeien	+/-65	Siervogels
9	Geiten	4	Katten
5	Schapen	3	Konijnen
2	Varkens		(Pols, 2009)

Afbeelding 10.9: Laag Buurlo

Kinderboerderij De Maten

Kinderboerderij De Maten (zie afbeelding 3.10) is opgericht in 1980, in het Zuidoosten van Apeldoorn.

(Gemeente Apeldoorn, 2001) De kinderboerderij is ongeveer 2 hectare groot en gelegen in de wijk De Maten en grenst aan het Matenpark. (Pols, 2009) (ACCRES Apeldoorn B.V., 2009b)

Deze kinderboerderij is net als kinderboerderij Laag Buurlo geopend vanaf 8:30 uur en sluit in de winter om 16:30 uur. Ook hier geldt dat de kinderboerderij in de zomerperiode 17:30 uur gesloten is. (ACCRES Apeldoorn B.V., 2009b)

Er werken op de Maten twee mensen in vaste dienst bij ACCRES Apeldoorn B.V., verder werken er vrijwilligers, stagiaires, cliënten van een zorginstelling etc. Kinderboerderij De Maten ontvangt tussen de 50.000 en 60.000 bezoekers per jaar. (Gemeente Apeldoorn, 2001) Op de kinderboerderij is in de zomer een koffieloket met een terras. De kinderboerderij bevat dierenweides, een knuffelweide, volières, eendenvijvers en een moeras. Ook is er een kleine beestjes tuin en kan er voer voor de dieren gekocht worden. (ACCRES Apeldoorn B.V., 2009b) (directe observatie)

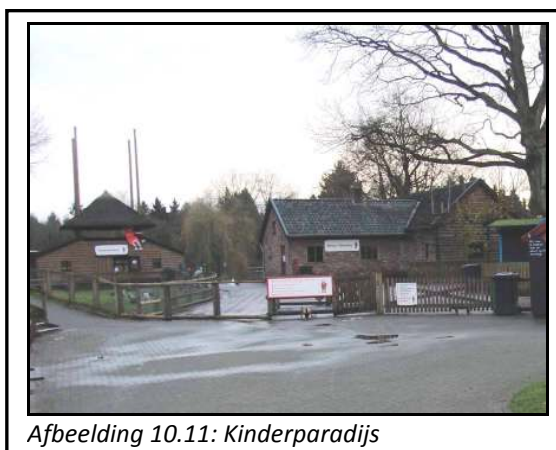

Afbeelding 10.10: De Maten

Kinderparadijs Malkenschoten

Kinderparadijs Malkenschoten ligt in Apeldoorn Zuid. De kinderboerderij is 1 tot 1,5 hectare groot en gevestigd op het voorste gedeelte van het Kinderparadijs, zie afbeelding 3.11. Het volledige park is in totaal 4 hectare groot. (Leeuwestijn, 2009) (Gemeente Apeldoorn, 2001) Van oorsprong is Malkenschoten een kinderboerderij, echter is deze in de jaren uitgegroeid tot een kinderparadijs. (ACCRES Apeldoorn B.V., 2009c)

Door de uitgebreide recreatieve functie

Afbeelding 10.11: Kinderparadijs

van het park wordt er een kleine toegangsprijs gevraagd. (Leeuwestijn, 2009) Een dagkaart voor volwassenen kost €4,00 en voor kinderen €2,50. Ook is er de mogelijkheid voor een jaarkaart, deze kost €22,50 euro. Het kinderparadijs is geopend van 10:00 uur tot 18:00 uur. Vanaf november tot februari sluit het park om 17:00 uur. De kinderboerderij houdt diverse diersoorten. Er zijn er ezels, er is een geitenweide, een bijenstal, een eendenvijver, een visvijver, etc. (ACCRES Apeldoorn B.V., 2009c) (directe observatie)

Huidig dierenbestand:

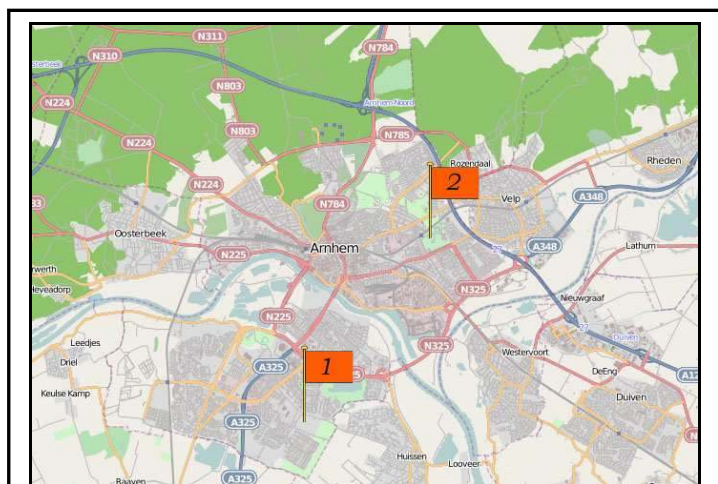
2 pony's	115 siervogels
4 ezels	50 watervogels
2 varkens	12 konijnen
17 schapen	18 cavia
17 geiten	2 eekhoorns
50 kippen	

(Leeuwestijn, 2009)

Arnhem

De gemeente Arnhem heeft twee Stadsboerderijen: West Presikhaaf in Arnhem Noord en De Korenmaat in Arnhem Zuid. (zie afbeelding 3.12)

Beide boerderijen zijn onderdeel van het Natuurcentrum Arnhem, afgekort NA. Natuurcentrum Arnhem is een gemeentelijke instantie, die zich bezig houdt met het ontwikkelen en stimuleren van natuur- en milieueducatie ten behoeve van het onderwijs en buitenschoolse doelgroepen in Arnhem. (Gemeente Arnhem, 2009b) Het NA is onderdeel van het Sportbedrijf Arnhem, welke op zijn beurt deel uitmaakt van de dienst Maatschappelijke Ontwikkeling van de Gemeente Arnhem. (Visser, 2009)

Afbeelding 10.12: Plattegrond Arnhem

Het NA bestaat uit twee afdelingen. De afdeling educatie, welke bestaat uit zes beroepskrachten voor onder andere onderwijs en lesontwikkeling en de afdeling beheer welke bestaat uit de twee stadsboerderijen, de heemtuin, de dierotheek, het (technisch) onderhoudsbeheer en de administratie. Het is een erg grote organisatie met veel werknemers. Er wordt gestreefd om agrarisch ingesteld te zijn. Daarom zijn de werknemers voornamelijk afkomstig van de MAS of HAS (middelbaar- of hogere Agrarische School). (Visser, 2009)

De twee stadsboerderijen samen hebben een totale oppervlakte van 40 hectare. (Visser, 2009) Beide stadsboerderijen zijn gericht op educatie en hebben ook een leslokaal op locatie. (directe observatie) Stadsboerderij West Presikhaaf (zie afbeelding 3.14) ligt naast het NS-station Arnhem-Presikhaaf. De stadsboerderij richt zich op het houden en fokken van zeldzame huisdierrassen. (Gemeente Arnhem, 2009c) Kinderboerderij De Korenmaat (zie afbeelding 3.13) ligt in een goed bewaard gebleven stukje rivierenlandschap, waarbij het beheer zich richt op de landschappelijke omgeving. Op de stadsboerderij zijn onder andere een speeltuin, een natuurhoek en kindertuinen te vinden. De stadsboerderijen zijn het hele jaar door geopend van 9:00 uur tot 16:45 uur. (Gemeente Arnhem, 2009d)

Huidig (totale) dierenbestand
Stadsboerderijen Arnhem:

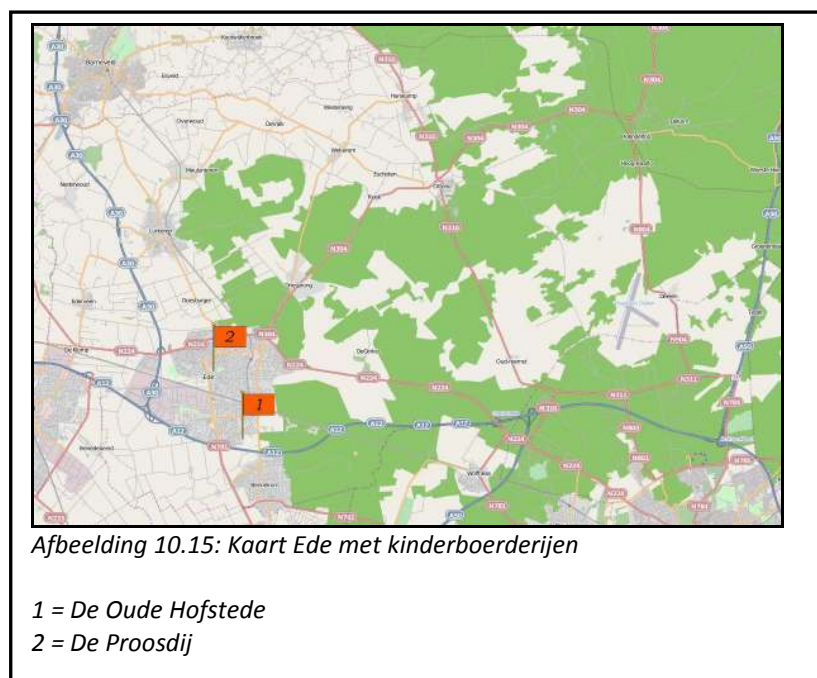
40 Runderen	40 Konijnen
Vele Duiven	20 Cavia's
100 legkippen	50 Schapen
Vele hoenders	50 Geiten
Vele watervogels	14 Fokzeugen
Vele sierhoenders	2 Trekpaarden

(Visser, 2009)

Ede

De gemeente Ede heeft twee kinderboerderijen; De Oude Hofstede (1) en De Proosdij (2), zie afbeelding 10.15.

Kinderboerderij de Oude Hofstede

Kinderboerderij De Oude Hofstede (zie afbeelding 3.16) ligt aan de rand van Ede zuid, op de grens met Bennekom. (De Oude Hofstede, 2010a) De kinderboerderij heeft een oppervlakte van ca. 1 hectare. (Klinkenberg, 2009) Naast de kinderboerderij bevindt zich een speeltuin, deze is in eigendom van de gemeente. Op de Oude Hofstede werken twee betaalde parttime krachten, beide met diergerichte opleidingen. Verder werken er vrijwilligers, voornamelijk kinderen en verstandelijk beperkte. De openingstijden van de kinderboerderij variëren. De kinderboerderij is geopend van 's ochtends 09:00 uur tot 10:30 uur of 12:00 uur. 's Middags is dit van 14:00 of 16:00 uur tot 17:00 uur. (De Oude Hofstede, 2010b)

(Directe observatie) Huidig dierenbestand:

2	Pony's	7	Schapen
1	Koe	13	Geiten
2	Varkens	44	Kippen
12	Konijnen	5	Watervogels
27	Cavia's	36	Siervogels
28	Overig knaagdieren	2	Katten

(Klinkenberg, 2009)

Kinderboerderij De Proosdij

Kinderboerderij De Proosdij (zie afbeelding 3.17) ligt midden in Ede in een woonwijk en heeft een oppervlakte van 2,1 hectare. (Kolhoff, 2009) ('s Heeren Loo, 2010) De kinderboerderij wordt volledig geëxploiteerd door de zorginstelling 'S Heeren Loo en is vrij toegankelijk voor publiek. Er werken twee betaalde krachten op de kinderboerderij voor de dieren, hiernaast zijn de cliënten er werkzaam en hun begeleiders. De kinderboerderij is geopend van maandag tot en met vrijdag, van 8:30 uur tot 16:30 uur. ('s Heeren Loo, 2010) Er is tevens een speeltuin aanwezig en er is een geitenweide waar de dieren geaaid kunnen worden. (Directe observatie)

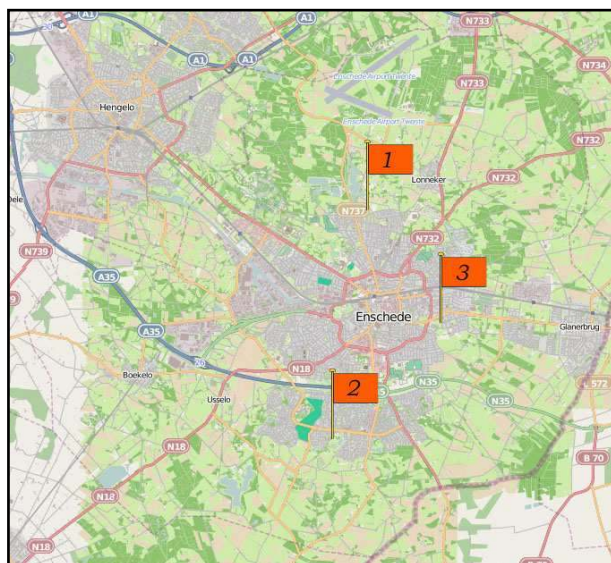
Afbeelding 10.17: De Proosdij

Huidig dierenbestand:

9	Geiten	3	Schapen
21	Herten	40	Siervogels
21	Kippen	1	Varken
22	Konijnen	7	Ganzen
12	Cavia's	3	Katten
2	Paarden/Pony's	(Directe observatie)	

Enschede

De gemeente Enschede beschikt over drie kinderboerderijen: kinderboerderij De Wesseler, kinderboerderij Noord en kinderboerderij 't Wooldrik. (zie onderstaande afbeelding) De drie kinderboerderijen bij elkaar krijgen zo'n 240.000 bezoekers per jaar en gemiddeld een 1000 bezoekers per weekend. (van der Zee, 2009) (Gemeente Enschede, 2009a)

Afbeelding 10.18: Kaart Enschede met kinderboerderijen

1 = Noord
2 = De Wesseler
3 = 't Wooldrik

Kinderboerderij De Wesseler

Kinderboerderij De Wesseler (zie afbeelding 3.19) wordt beheerd door de gemeente en heeft een oppervlakte van 1,5 hectare. De Wesseler is gelegen in een stadspark in het zuiden van Enschede. (Bouwhuis, 2010) (Gemeente Enschede, 2009c) De kinderboerderij is op doordeweekse dagen vanaf 8:00 uur geopend en in het weekend vanaf 9:00 uur. De kinderboerderij sluit elke dag om 16:30 uur. (Gemeente Enschede, 2009c) Er werken vier betaalde krachten op de kinderboerderij, twee voor de dieren en twee voor het park. Hiernaast werken er nog mensen via de reclassering, stagiaires en mensen met een beperking. (Bouwhuis, 2010) De kinderboerderij houdt vele dieren waaronder koeien, schapen, varkens, geiten, ezels, konijnen en cavia's. (Gemeente Enschede, 2009c) De kinderboerderij heeft tevens een speeltuin en in het naastgelegen pannenkoekenhuis kan eten en drinken gekocht worden. (directe observatie) Huidig dierenbestand:

2	Koeien	7	Schapen
4	Varkens	26	Konijnen
3	Ezels	11	Cavia's
2	Lama's	8	Overig knaagdieren
6	Damherten	21	Watervogels

Afbeelding 10.19: Kinderboerderij De Wesseler (Gemeente Enschede, 2009c)

Kinderboerderij Noord

Kinderboerderij Noord (zie afbeelding 3.20) is gelegen aan de rand van Enschede. De kinderboerderij heeft een oppervlakte van 2 hectare, waarop zo'n 400 dieren lopen. Het beheerdersteam bestaat uit twee vaste krachten, die ondersteund worden door tijdelijke medewerkers, stagiaires en vrijwilligers. Tijdens openingsuren is altijd één van de vaste krachten op de boerderij aanwezig. (Wachtmeester, 2009) De kinderboerderij is 365 dagen per jaar geopend van 8:00 uur tot 16:30 uur en in de wintermaanden van 8:30 uur tot 16:00 uur. (Wachtmeester, 2009) (Kinderboerderij Enschede Noord, 2009) De kinderboerderij beschikt naast een speeltuin ook over een beperkte horeca voor koffie en ijs. (Kinderboerderij Enschede Noord, 2009) (directe observatie) Huidig dierenbestand:

2	Koeien	7	Schapen
4	Varkens	13	Geiten
3	Ezels	26	Konijnen
2	Lama's	11	Cavia's
6	Damherten		

Afbeelding 10.20: Kinderboerderij Noord

8	Overig knaagdieren	170	Kippen
21	Watervogels	144	Siervogels
(Wachtmeester, 2009)			

Kinderboerderij 't Wooldrik

Kinderboerderij 't Wooldrik (zie afbeelding 3.21) is gelegen in het Wooldrikspark, dit is één van de oudste parken van Enschede. (Wooldrikspark, 2009) 't Wooldrik heeft een oppervlakte van ongeveer 0,5 hectare. (Ketzener, 2010) Op de kinderboerderij zijn 5 vaste medewerkers daarnaast zijn er 15 vrijwilligers werkzaam. (Wooldrikspark, 2009) De kinderboerderij beschikt over een speeltuin en is dagelijks geopend van 8:00 uur tot 16:30 uur. (directe observatie) (Wooldrikspark, 2009)

Huidig dierenbestand:

4	Varkens	11	Overig knaagdieren
3	Ezels	2	Katten
3	Schape	1	Pony
7	Geiten	30	Kippen
10	Cavia's	148	Siervogels
14	Konijnen		

(Knol, 2010)

Afbeelding 10.21: Kinderboerderij 't Wooldrik (Wijkraad Zuid-Oost Enschede, 2009)

Zorginstellingen

De Trans

Zorginstelling De Trans is georganiseerd in drie divisies in Drenthe en zuidoost Groningen en draagt hiermee zorg en ondersteuning voor ca. 1400 cliënten. Zorginstelling De Trans richt zich op mensen met verstandelijke beperking, van een lichte tot zware beperking en aan mensen met een autisme. (Stichting De Trans, 2008) (Fransbergen, 2009) | Divisie Zuid beschikt over 160 woonplekken en 350 werk-dagbestedingplekken. Deze werk- of dagbesteding locaties zijn zowel in eigendom en tevens op eigen terrein van De Trans als gehuurde locaties. De cliënten worden bij hun werk- of dagbesteding ondersteund door professionele krachten van De Trans. De Trans biedt ook dagbesteding met dieren bij dierenweide Griendtsveenpark in Erica. Tevens heeft De Trans een kinderboerderij in Rolde (wijk Nooitgedacht) en een kleine dierenweide op eigen terrein in wijk de Rietlanden te Emmen. (Fransbergen, 2009)

De Noorderbrug

Zorginstelling De Noorderbrug is opgericht in 1970 en is gericht op mensen met een aangeboren en niet aangeboren hersenletsel. Tevens begeleidt De Noorderbrug ook doven. De Noorderbrug heeft een werkgebied van noord en oost Nederland en ondersteund op het moment zo'n 1800 cliënten. (Stichting De Noorderbrug, 2007) Anders dan bij verstandelijk gehandicapten hebben deze mensen een normaal IQ en kunnen ze ook grotere verantwoordelijkheden dragen. Op dit moment is De Noorderbrug op zoek naar dagbesteding locaties met dieren. Bij de dierenweide De Ruif in Emmer Compasuum wordt al dagbesteding aan cliënten van de Noorderbrug verzorgd. (van Hal, 2010)

Promens Care

Promens Care is ontstaan na een fusie van Stichting de Leite en de Stichting RIBW Drenthe. De Leite is een Drentse stichting die zorg- en dienstverlening voor verstandelijk gehandicapten biedt op gebied van wonen, dagbesteding en vrije tijd. De tweede stichting, RIBW Drenthe biedt zorg en dienstverlening aan cliënten met een beperking door psychiatrische stoornis. De doelgroep bij Promens Care bestaat dan ook uit mensen met een verstandelijke, psychiatrische of psychosociale beperking in alle leeftijdsgroepen. Promens Care biedt deze mensen woon, werk, vrije tijd en ondersteuning. (van der Velde, 2010) Promens Care biedt binnen de provincie Drenthe al op twee locaties dagbesteding bij een kinderboerderij aan; Hertenkamp in Roden en De Sterrehoeve'' in Hoogeveen. Op het moment is er overleg met de initiatiefgroep Kinderboerderij Schoonebeek; het streven is hierbij, de dagelijkse onderhouds- en beheerdersfunctie in dagbestedingvorm door cliënten van Promens Care te laten vervullen. (van der Velde, 2010)

Vanboeijen

Vanboeijen biedt zorg en begeleiding aan mensen met een verstandelijke handicap. Momenteel bieden zij deze zorg aan zo'n 660 uitwonende en enkele honderden thuiswonenden. (Vanboeijen, 2010)

Vanboeijen heeft een kinderboerderij, De Brinkstal, in eigen beheer. Deze is gelegen binnen een woongemeenschap, genaamd Park Diepstroeten, te Assen. Kinderboerderij De Brinkstal is tevens geopend voor publiek buiten deze woongemeenschap. Er wordt op dit moment gewerkt aan een nieuwe en tevens grotere kinderboerderij op het terrein. (Vanboeijen, 2009)

Bijlage III: Definitie bepaling 'Kinderboerderij'

Voor de definitie van kinderboerderij worden veel verschillende versies gehanteerd. Gemeenten, onderzoekers en organisaties omschrijven vaak hun eigen persoonlijke definitie, welke overigens op veel vlakken overeenkomen. De letterlijke definitie, wanneer deze in het groot woordenboek van Dale opzoekt luidt:

“Boerderij (Boerenwoning met of zonder bijgebouwen en bijbehorend land) waar kinderen (spelenderwijs) vertrouwd gemaakt kunnen worden met bepaalde Dieren.”
(VanDale, 14^e editie)

Deze definitie wordt echter niet meer volledig bevonden, waardoor ieder hun eigen betekenis definieert. Hieronder volgen enkele voorbeelden.

Definitie European Federation of City Farms (EFCF)

“City Farms, Jeugdboerderijen, Kinder- en Gezinsboerderijen zijn milieu-infrastructuren waar kinderen, jongeren zowel als volwassenen van alle slag dagelijks kunnen kennis maken met de planten, de huisdieren, de voeding, de natuur, de seizoenen en de samenhang der dingen.”

Vertaald vanuit het Engels door Marc de Staercke, 1989

Definitie Pauline Wolters van Stichting Kinderboerderijen Nederland (SKBN)

“Een kinderboerderij is een plek waar kleinschalige landbouw en veeteelt plaats vindt. Je kunt er kennismaken met natuurlijke kringlopen. Op een kinderboerderij zie je ook dat dieren geen verklede mensen zijn maar unieke wezens met unieke behoeften (Deze omschrijving is slechts heel algemeen en zeker niet overal en altijd toepasbaar)”.

Definitie van het ministerie van LNV

“Een speciaal voor recreatie ingericht kleinschalig terrein waar een verzameling van vooral inheemse diersoorten is gehuisvest en waarbij het accent ligt op educatieve informatie.” (Gemeente Apeldoorn, 2001)

Definitie Gemeente Enschede

“De kinderboerderij is bij uitstek een ervaringsplek voor kinderen om te leren over de natuur, het milieu en het verzorgen van de dieren”.

In al deze definities komt, op meer of mindere wijze, de rol van educatie betreffende dieren en natuur terug. Dit is een belangrijk aspect voor de kinderboerderijen. De grootste verschillen van de definitie omschrijvingen liggen bij de doelgroep. Bij enkele definities komt dit sterk naar voren en bij andere niet. (Gemeente Enschede, 2009a)

De definitie welk voor dit onderzoek gehanteerd wordt luid als volgt :

“Een speciaal voor recreatie ingericht terrein waar een verzameling van vooral inheemse diersoorten gehuisvest zijn. Hier kunnen kinderen, jongeren en volwassenen van alle slag dagelijks op educatieve wijze kennis maken met planten, dieren, voeding en de samenhang van de natuur”.

Bijlage IV: Topic lijsten

A – Wethouders betreffende gemeenten

1. Intro

- Kennismaking
- Vraag en dank tot medewerking
- Uitleg onderzoek en definities
- Toestemming opname

2. Algemeen

- Belang gemeentelijk beleid
- Het doel van kinderboerderijen in de gemeente
- Aantal kinderboerderijen.
- Beleving kinderboerderijen positief/negatief

3. Exploitatie en financiën

- Huidige exploitatie en grondbezit
- Tevredenheid
- Geldstromingen
- Particuliere initiatieven

4. Dierenwelzijn

- Rol van de gemeente
- Criteria
- Verwachtingen

5. Pedagogische zorginstellingen

- Effecten cliënten als werknemers
- Rol van de gemeente
- Geschiktheid

6. Visie

- Tevredenheid
- Toekomst perspectief

7. Slot

- Vraag naar eventuele vragen telefonisch achteraf
- Vraag naar bevestiging/ controle interview via de e-mail
- Dankwoord

B – Beheerders kinderboerderijen

1. Intro

- Kennismaking
- Vraag en dank tot medewerking
- Uitleg onderzoek en definities
- Toestemming opname

2. Algemeen

- Personeel
- Het doel van kinderboerderijen in de gemeente
- Visie van de kinderboerderij
- Beleving kinderboerderijen positief/negatief

3. Gemeentelijk beleid kinderboerderijen

- Belang gemeentelijk beleid

4. Exploitatie en financiën

- Exploitatie en grondbezit
- Tevredenheid
- Geldstromingen
- Particuliere initiatieven

5. Dierenwelzijn

- Rol van de gemeente
- Criteria
- Verwachtingen

6. Pedagogische zorginstellingen

- Effecten cliënten als werknemers
- Rol van de gemeente
- Geschiktheid

7. Visie

- Tevredenheid
- Toekomst perspectief

8. Slot

- Vraag naar eventuele vragen telefonisch achteraf
- Vraag naar bevestiging/ controle interview via de e-mail
- Dankwoord

C – Pedagogische zorginstellingen

1. Intro

- Kennismaking
- Vraag en dank tot medewerking
- Uitleg onderzoek en definities
- Toestemming opname

2. Algemeen

- Belang van kinderboerderijen
- Effecten cliënten als werknemers
- Geschiktheid

3. Zorginstelling en kinderboerderij

- Exploitatie
- Interesse

4. Slot

- Vraag naar eventuele vragen telefonisch achteraf
- Vraag naar bevestiging/ controle interview via de e-mail
- Dankwoord

Bijlage V: Respondentenlijst

Gemeente	Organisatie	Respondent	Functie
Ede	De Oude Hofstede	Ellen Klinkenberg	Beheerder kinderboerderij de Oude Hofstede
	De Proosdij	Marrit Kolhoff	Hoofd dierverzorging
	De Gemeente	Frans Plantinga	Hoofdafdeling Beheer Gemeente Ede
Apeldoorn	Laag Buurlo	Bertus Pols	Beheerder kinderboerderij Laag Buurlo en kinderboerderij de Maten
	Malkenschoten	Pim van Leeuwestijn	Bedrijfsleider Kinderparadijs Malkenschoten
	De Gemeente	Petra Bennink	beleidsmedewerker afdeling groen gemeente Apeldoorn (regievoerder CNME en kinderboerderijen)
Arnhem	Kb en Gemeente	Theo Visser	-Hoofd afdeling beheer van Natuurcentrum Arnhem, Centrum voor Natuur en Milieu Educatie Gemeente Arnhem. -Beheerder Stadsboerderijen "West Presikhaaf" en "De Korenmaat"
Enschede	Noord	Koos Wachtmeester	Beheerder kinderboerderij Noord
	'T Wooldrik	Edwin Ketzener	Beheerder- coördinator
	De Wesseler	Leon Haghuis	Beheerder kinderboerderij de Wesseler Dienst stedelijke ontwikkeling en beheer
	De Gemeente	Jelmer van der Zee	Wethouder Woon-en Leemomgeving Gemeente Enschede

Gemeente	Organisatie	Respondent	Functie
Emmen	De Wenke	Dhr en Mvr Katoen	Plaatselijk belang en vrijwilliger dierenweide
	Griendtsveenpark	Andre Blauwgeers	Voorzitter commissie van buurt en belangenvereniging de Peel
	Wildhof	Jaap Wolters	Projectleider Wildhof
	De Distelvink	Bianca van Winssen	Coördinator dierenweide
	De Beatrixhoeve	Herman Gert	Coördinator van de Beatrixhoeve
	De Ruif	Miranda Mues	Vrijwilliger dierenweide
Zorginstellingen	De Trans	Sjuk Fransbergen	Divisiemanager Zuid de Trans
	Noorderbrug	Ruud van Hal Margreth Veenstra	Regiomanager Noorderbrug Hoofd dagbesteding Locatie Coevorden
	Van Boeijen	Jurrien Kleefman	Beheerder kinderboerderij
	Promens Care	Lout van de Velde	Locatiehoofd de Leite

Bijlage VI: Lijst kenmerken kinderboerderijen

Naam kinderboerderij:.....

Locatie:

Openingstijden

Mogelijkheid tot direct contact met de dieren Ja / Nee

.....
Toegang in de dierverblijven Ja / Nee

.....
Er zijn één of meerdere vormen van educatie aanwezig Ja / Nee

.....
Er is een speeltuin aanwezig Ja / Nee

.....
Er is een mogelijkheid tot het kopen van eten en drinken Ja / Nee

.....
Er moet worden betaald voor toegang Ja / Nee

Prijs:.....

Het geeft een goede hygiënische indruk Ja / Nee

Bijzonderheden:

Aanwezige diersoorten:

☐ Alpaca's	Stuks
☐ Geiten	Stuks
☐ Herten	Stuks
☐ Kippen	Stuks
☐ Koeien	Stuks
☐ Konijnen	Stuks
☐ Lama's	Stuks
☐ Paarden/pony's	Stuks
☐ Schapen	Stuks
☐ Siervogels	Stuks
☐ Varkens	Stuks
☐ Zwijnen	Stuks
☐ Anders.....	

